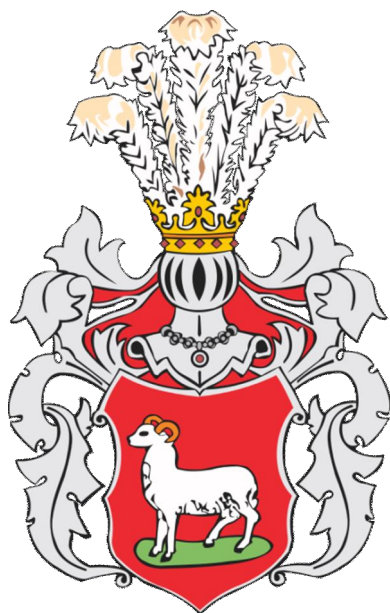

STRATEGIA ROZWOJU GMINY I MIASTA DOBRA NA LATA 2014 ã 2020

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
1. PODSUMOWANIE STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOBRA NA LATA 2014 ã 2020	7
1.1. MISJA I WIZJA	7
1.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	8
2. DIAGNOZA UWARUNKOWAŁ ROZWOJU GMINY I MIASTA DOBRA	9
2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA DOBRA	9
2.2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO ã KULTUROWE	11
2.3. POŁOŻENIE, UKSZTAŁTOWANIE TERENU, POWIĄZANIE Z OTOCZENIEM	15
2.4. ZASOBY GMINY I MIASTA	17
2.4.1. Zasoby ludzkie	17
2.4.2. Zasoby przyrodnicze	21
2.5. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	26
2.5.1. Infrastruktura techniczna	26
2.5.2. Ochrona Środowiska	33
2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	34
2.6.1. Edukacja	34
2.6.2. Opieka zdrowotna	37
2.6.3. Pomoc społeczna	37
2.6.4. Porządek publiczny i ochrona przeciwpożarowa	38
2.6.5. Sport i kultura w Mieście i Gminie Dobra	39
2.7. SFERA GOSPODARCZA	42
2.7.1. Przemysł przedsiębiorczy i struktura podmiotów gospodarczych	42
2.7.2. Rolnictwo	44
2.7.3. Turystyka i rekreacja	46
2.7.4. Atrakcyjność inwestycyjna Gminy	48
2.7.5. Sytuacja finansowa Gminy i Miasta	49
ANALIZA SWOT GMINY I MIASTA DOBRA	55
3. SONDAŁ OPINII PUBLICZNEJ	56

3.1. Obserwacje i wnioski z wywiadu oraz badania ankietowego przeprowadzonego z kluczowymi reprezentantami społecznymi Gminy i Miasta	56
3.2. Obserwacje i wnioski z badania ankietowego wśród mieszkańców Gminy i Miasta	61
3.3. Podsumowanie wyników sondażu społecznego	70
4. MISJA I WIZJA	71
4.1. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU	72
4.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	73
CEL STRATEGICZNY I ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI WYKORZYSTUJĄCEJ POSIADANE ZASOBY	73
Cel operacyjny I.1 Zagospodarowanie terenów wokół zbiornika Jezioro	73
Cel operacyjny I.2 Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowych i przyrodniczo-ekologicznych	75
Cel operacyjny I.3 Promocja posiadanych zasobów i lepsze wykorzystanie potencjału lokalnego dzięki współpracy różnych podmiotów	76
Cel strategiczny II Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy	79
Cel operacyjny II.1 Rozwój i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców	79
Cel operacyjny II.2 Polepszenie infrastruktury technicznej w Gminie	82
Cel operacyjny II.3 Wzbogacenie oferty oraz bazy edukacyjnej, kulturalnej i integracji społecznej	84
Cel operacyjny II.4 Polepszenie oferty zdrowotno-opiekuńczej i włączenia społecznego	85
5. SPOSOBY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	87
5.1. POWIĄZANIE STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŹSZEGO RZĄDU	88
6. MONITORING I EWALUACJA	98
6.1. MONITOROWANIE STRATEGII	98
6.2. PROPONOWANE WSKAŹNIKI	99
Bibliografia	107
Spis tabel i rysunków	108

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014-2020 jest kluczowym dokumentem, który poprzez swój zawartość, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju całego obszaru.

Dokument przygotowany został na zlecenie Burmistrza Gminy i Miasta Dobra w ramach działań związanych z aktualizacją poprzedniego dokumentu wyznaczającego strategiczne kierunki rozwoju Gminy i Miasta. Projekt zrealizowany został przez Gódką Agencję Rozwoju Regionalnego S. A.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014-2020 jest dokumentem kierunkowym, który określa nadrzędne cele długoterminowe, priorytety rozwoju oraz możliwe kierunki działań władz Miasta i Gminy. Wyznacza stan, do którego Miasto i Gmina powinna dążyć w kolejnym okresie planowania, zarysowuje ramy działań prowadzących do osiągnięcia wyznaczonych celów oraz prezentuje przykłady inicjatyw, jakie można podjąć w ramach każdego strategicznego kierunku rozwoju.

Uchwalenie Strategii nie zamyka możliwości wprowadzania zmian, prowadzenia konsultacji społecznych i składania propozycji działań inwestycyjnych, zgodnie z pojawiającymi się uzasadnionymi potrzebami lokalnymi¹. Strategia jest równolegle narzędziem, które wyznacza ogólne ramy racjonalnego gospodarowania posiadanymi zasobami oraz stanowi kluczowy element planowania rozwoju lokalnego.

W opracowaniu niniejszego dokumentu brali udział przedstawiciele Gódkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. oraz przedstawiciele Urzędu Gminy i Miasta Dobra. W trakcie prac przeprowadzone zostały rozmowy z reprezentantami Urzędu Gminy i Miasta, a w celu zebrania opinii od mieszkańców i kluczowych interesariuszy (radnych oraz przedstawicieli funkcjonujących na terenie Gminy i Miasta instytucji i jednostek) przeprowadzone zostały ankiety i wywiady telefoniczne.

¹ Domański T., *Strategiczne Planowanie Rozwoju gospodarczego gminy*, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999

Niniejsza strategia składa się z **sześciu rozdziałów** oraz **bibliografii**.

We **Wstępie** przedstawiono cel i strukturę dokumentu oraz zastosowane podejście metodologiczne.

Rozdział pierwszy obejmuje krótkie podsumowanie całego dokumentu, zawiera informacje o kluczowych założeniach i wnioskach wynikających ze strategii.

Rozdział drugi przedstawia opis stanu obecnego Gminy i Miasta. Zawiera diagnozę zasobów pod kątem informacji na temat zagospodarowania przestrzennego oraz sytuacji gospodarczej.

Rozdział trzeci kończy się podsumowaniem w postaci analizy SWOT, czyli wskazania mocnych i słabych stron Gminy i Miasta oraz szans i zagrożeń dla jego dalszego rozwoju.

W rozdziale czwartym zawarto wyniki badania sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz głównych interesariuszy strategii.

W rozdziale piątym zdefiniowano misję i wizję Gminy i Miasta Dobra, wskazano ogólne kierunki ich rozwoju stanowiące zarówno wyraz aspiracji władz, jak i pozostałych interesariuszy strategii. Nakreślono cele strategiczne, które posłużyły jako konstrukcja realizacji celów operacyjnych. W rozdziale uwzględniono prezentację przykładowych działań i inicjatyw, które władze Gminy i Miasta mogły podejmować w ramach realizacji poszczególnych celów strategicznych. W **rozdziale szóstym** zamieszczono opis możliwych źródeł finansowania zadań zdefiniowanych w ramach niniejszej strategii.

Ostatnia część dokumentu – **rozdział szósty** – jest poświęcony wytycznym dla proponowanego systemu wdrażania, monitorowania i ewaluacji strategii. Zamieszczono w niej przykłady wskaźników efektywności procesu realizacji wytycznych zawartych w niniejszym dokumencie.

Bibliografia - zawiera spis dokumentów i materiałów wykorzystanych przy opracowaniu tekstu strategii.

Centralnym punktem Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra jest lista celów strategicznych wyznaczających docelowe, długofalowe kierunki rozwoju regionu. Kierunki te określone zostały m.in. w oparciu o wyniki diagnozy zasobów i otoczenia Gminy, analizy pozyskanych opinii kluczowych reprezentantów społecznych, władz, jak również wniosków z sesji strategicznych zespołu projektowego.

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 -2020 była analiza zasobów, uwarunkowań lokalnych i specyfiki otoczenia Gminy i Miasta na podstawie danych dostarczonych przez Urząd Gminy, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz ogólnie dostępnych informacji i dokumentów na temat Gminy. Dodatkowo, w celu uzupełnienia pozyskanych w ten sposób informacji i wyciągniętych na ich podstawie wniosków, przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród Radnych oraz stowarzyszeń funkcjonujących na jego terenie (kluczowych interesariuszy dokumentu Strategii). W efekcie, zostało przygotowana analiza SWOT, tj. lista mocnych i słabych stron Gminy i Miasta oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju.

Wnioski z tak przeprowadzonej diagnozy były podstawą do wypracowania misji i wizji Gminy i Miasta Dobra. Misja i wizja wypracowane zostały w ramach sesji strategicznej zespołu projektowego, składającego się z pracowników Gódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. Efektem sesji strategicznej było wskazanie docelowych kierunków działań podejmowanych przez władze Miasta i Gminy.

Określona, przez zespół projektowy, propozycja misji i wizji Gminy i Miasta była następnie przedmiotem dyskusji - w pierwszej kolejności z władzami Gminy a następnie z głównymi interesariuszami - w trakcie prezentacji wstępnych założeń Strategii. W oparciu o kierunek wyznaczony przez misję i wizję rozwoju Gminy i Miasta Dobra, zespół projektowy przedstawił również propozycję celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych oraz dokonał wstępnej priorytetyzacji (uszerokowania) wypracowanego zbioru długoterminowych celów Gminy i Miasta Dobra. W procesie dokonywania hierarchicznego zestawienia celów oraz ustalania ich współzależności zespół projektowy brał pod uwagę głos opinii publicznej, tak aby jak najpełniej odzwierciedlać dążenia i konkretne działania wszystkich uczestników życia społecznego i gospodarczego Gminy i Miasta Dobra.

Sformułowanych raz celów strategicznych i operacyjnych nie należy traktować jako zbioru zamkniętego. Obecny wygląd Strategii Rozwoju został ukształtowany w określonych warunkach oraz na określonym etapie rozwoju Gminy i Miasta, które są zmiennymi dynamicznymi. Dlatego osiagnięcie założonych celów wymaga systematycznego monitorowania zmian wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań rozwoju Gminy i Miasta Dobra. Aby proces ten przebiegał w usystematyzowany i kontrolowany sposób, zespół projektowy zaproponował koncepcję docelowego systemu wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji Strategii. Koncepcja ta uwzględnia również przykład mechanizmu konstruowania i wykorzystania mierników (wskaźników) efektywności procesu realizacji założeń i celów strategicznych, jakie postawione zostały przed Gminą i Miastem Dobra.

Rysunek 1. Schemat dokumentu Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 - 2020

Źródło: Opracowanie własne

1. PODSUMOWANIE STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY DOBRA NA LATA 2014 Æ 2020

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta i Dobra na lata 2014 - 2020 jest opracowaniem, które wyznacza długofalowe cele i priorytety rozwoju oraz proponowane kierunki działań.

1.1. MISJA I WIZJA

Na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 Æ 2020 wizja regionu została sformułowana w następujący sposób:

W 2020 roku Gmina i Miasto Dobra atrakcyjnym ośrodkiem wypoczynkowym nad Zbiornikiem Jeziorsko oraz miejscem oferującym wysoką jakość życia swoim mieszkańcom

Misja Gminy i Miasta Dobra brzmi następująco:

Wykorzystanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych Gminy i Miasta do osiągnięcia znacznej pozycji na turystycznej mapie centralnej Polski

1.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

W celu realizacji wizji i misji Gminy i Miasta Dobra, zdefiniowany został katalog kluczowych dla jego rozwoju celów strategicznych i służących ich osiągnięciu celów operacyjnych. Głównie zdefiniowane zostały dwa główne cele strategiczne oraz sześć przyporządkowanych im celów operacyjnych. Poszczególne cele zaprezentowane zostały w tabeli poniżej.

Tabela 1. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy i Miasta Dobra

Lp.	Cele strategiczne	Cele operacyjne
I.	Rozwój turystyki i rekreacji wykorzystujących posiadane zasoby	I.1. Zagospodarowanie terenów wokół Zbiornika Jeziorsko
		I.2. Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowych i przyrodniczo- ekologicznych
		I.3. Promocja posiadanych zasobów i lepsze wykorzystanie potencjału lokalnego dzięki współpracy różnych podmiotów
II.	Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy	II.1. Promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców
		II.2. Polepszenie infrastruktury technicznej w Gminie
		II.3. Wzbogacenie oferty i bazy edukacyjnej , kulturalnej i integracji społecznej
		II.4. Polepszenie oferty zdrowotno-opiekuńczej i włączenia społecznego

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z układem przedstawionym w powyższej tabeli, w ramach realizacji Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra zidentyfikowane zostały dwa cele strategiczne.

Cel pierwszy jest związany z intensyfikacją działań podejmowanych w zakresie turystyki i rekreacji wykorzystujących posiadane przez Miasto i Gminę zasoby. Działania w ramach tego celu oscylowałyby wokół zagospodarowania terenów nad Zbiornikiem Jeziorsko, efektywnego wykorzystania posiadanych przez Gminę zasobów kulturowo- przyrodniczych przy udziale szeroko zakrojonych działań promocyjnych.

Kolejny cel strategiczny związany jest koniecznością podjęcia działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców Gminy i Miasta. Realizacja tego celu strategicznego będzie możliwa poprzez polepszanie dostępnej dla mieszkańców infrastruktury technicznej, oferty [i bazy edukacyjno - kulturalnej](#), zdrowotno- opiekuńczej, a także działania skierowane na promocję przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz inicjatywy przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu.

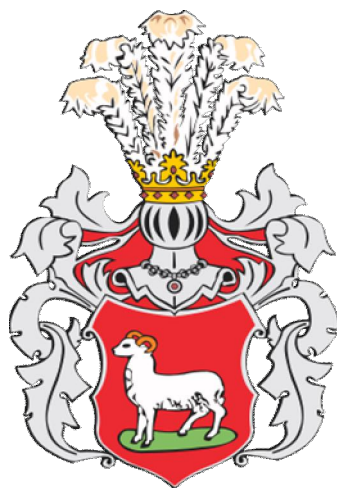
2. DIAGNOZA UWARUNKOWAŁ ROZWOJU GMINY I MIASTA DOBRA

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 – 2020 jest kluczowym dokumentem, który poprzez swój zawartość, a także sposób dochodzenia do zawartych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Mieście i Gminie Dobra.

2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA DOBRA

W pierwszym podrozdziale diagnozy obecnego stanu Gminy i Miasta Dobra zostaną przedstawione podstawowe informacje o Gminie, które obejmują uwarunkowania historyczno – kulturowe, położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, powiązanie z otoczeniem, powierzchnię oraz podział administracyjny.

Rysunek 2. Herb Gminy i Miasta Dobra

Źródło: <http://www.powiat.turek.pl>

Gmina Dobra to gmina o charakterze miejsko – wiejskim, położona w województwie wielkopolskim w granicach powiatu tureckiego. Gmina graniczy z województwem łódzkim, co definiuje jej względnie dobre położenie w stosunku do stolic obu regionów. Od Łodzi oddalona jest o ok. 70 km, a od Poznania ok. 150 km. W ramach powiatu jej położenie określa siedziwo 8 gmin: Przykona (od północy), Uniejów (od północnego – wschodu), Poddębice (od wschodu), Płoczniew (od południowego – wschodu), Warta, Goszczanów (od południa), Kawęczyn (od zachodu), Turek (od południowego – zachodu). Gmina zajmuje powierzchnię 132 km², w tym miasto 1,8 km². Do ciekawszych zakłków Gminy naleŹy zbiornik Jeziorsko, którego część położona jest w granicach administracyjnych Gminy.

Rysunek 3 . Mapa powiatu tureckiego

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_turecki

Miasto i Gmina Dobra jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Przymierze Jeziorsko” działającej w niej jako członek od 18 marca 2006 roku. Ponadto założycielami LGD były Miasto i Gmina Warta oraz Gmina Pęczniew. Obecnie do struktur LGD dołączyły Gmina Sieradz i Gmina Burzenin. Głównym celem działania stowarzyszenia jest rozwój obszarów wiejskich wokół zbiornika Jeziorsko opierający się na aktywizacji lokalnej społeczności. Dotychczas stowarzyszenie współpracowało z wieloma instytucjami tj. Centrum Promocji i Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich AOPUS, niemiecka grupa LAG Hunsruck c/o regionalrat Wirtschaft Rhein – Hunsruck e.V., prowadziła warsztaty dla dzieci oraz brała udział w targach krajowych i międzynarodowych, imprezach regionalnych (A Sieradzki Jarmark Powiatowy, A Polagra Food, A Open Hair Festival, A Stoły Wielkanocne w Sieradzu 2009, A Piknik Fuduszy Europejskich w Górze 2009).

LGD Przymierze Jeziorsko posiada wieloletnie doświadczenie w realizowaniu projektów międzynarodowych. Pierwszy z nich został zrealizowany w 2010 r. na terenie działania Lokalnej Grupy Działania „Przymierze Jeziorsko” oraz Stowarzyszenia LGD 7 – Kraina Nocy i Dni. Projekt pn. „Spotkanie z Naturą 2010” realizowano w ramach nawiązanej współpracy międzynarodowej. W przedsięwzięciu brały udział grupy niemieckie: LAG Welterbe Oberes Mittelrheintal oraz LAG Hunsruck. Celem przedsięwzięcia była edukacja ekologiczna oraz integracja młodzieży z Polski oraz z Niemiec poprzez wydarzenia sportowo-kulturalno-rekreacyjne, a przede wszystkim kształtowanie świadomości ekologicznej wśród młodzieży, wpajanie zasad racjonalnego wykorzystywania posiadanych zasobów naturalnych oraz ukazanie ich znaczenia dla zdrowia i życia człowieka, w tym podkreślenie korzyści płynących z aktywnego wypoczynku na łonie natury. Pozostałe projekty

międzynarodowe to: "MądzieŹ z upoŹsiedzeniem i mądzieŹ bez upoŹsiedzenia bada wspólnie energiŹ przyszłoŹci" Ź zrealizowany w 2011 roku oraz "EnergiŹ doŹwiadczaŹ i rozumieŹ" z roku 2012.

Gmina i Miasto Dobra wspólnie z LGD ~~Przymierze Jeziorsko~~ braŹa równieŹ udziaŹw realizacji dziaŹaŹ i projektów o charakterze promocyjno-informacyjnym oraz rozwijajŹcym turystyczny potencjaŹ regionu. W 2012 roku zrealizowano maŹe projekty w ramach dziaŹania ~~WdraŹanie~~ lokalnych strategii rozwoju objŹtego PROW na lata 2007 Ź 2013:

- ~~A~~stawienie witaczy na terenie Gminy DobraŹ (wartoŹŹ projektu 53 603,40 zŹ),
- "Plac zabaw w SkŹczniewie jako element produktu turystycznego obszaru dziaŹania LGD "Przymierze Jeziorsko" (wartoŹŹ projektu 20 000 zŹ),
- "Cudze chwalicie swego nie znacie - Przewodnik turystyczny Gminy Dobra jako element strategii promocji i tworzenia oferty dotyczŹcej turystyki aktywnej i kulturowej na obszarze dziaŹania LGD "Przymierze Jeziorsko".

CechŹ charakterystycznŹ Gminy jest duŹy udziaŹ gruntów rolnych, stanowiŹcy 70% caŹkowitej powierzchni Gminy. Dodatkowo uŹytki leŹne stanowiŹ 16,2% jej terenu. W zwiŹzku z powyŹszym Gmina Dobra posiada duŹe walory przyrodniczo Ź krajobrazowe, które podkreŹla ponadto jej poŹŹnienie w Dolinie rzeki Warty i Teleszyny. Charakterystyczna dla Gminy jest równieŹ silnie rozdrobniona sieŹ osadnicza, skŹadajŹca siŹ z wielu maŹych wsi, które Źrednio zamieszkuje ok. 140 mieszkaŹców. NajwiŹksze soŹectwa tj. SkŹczniew, Mikulice, DŹuga WieŹ liczŹ od 300 do 500 mieszkaŹców. Te najmniejsze skupiajŹ grupy ok. 50 mieszkaŹców.

Gmina szczyci siŹ równieŹ bardzo bogatŹ historiŹ, która siŹga poczŹtków naszej ery. Podczas badaŹ archeologicznych odkryto cmentarzyska ciaŹpalne, pochodzŹce z okresu kultury Przeworskiej na terenie miejscowoŹi MŹyny Piekarskie, JŹzefów i DŹbrowica oraz cmentarzysko ze starszego okresu rzymskiego (I-II w n.e.) we wsi LŹg Piekarski. Ponadto na terenie Gminy zachowaŹy siŹ inne, równie cenne elementy architektury z pŹŹniejszych okresów. Temat ten zostanie szerzej opisany w kolejnych podrozdziaŹach niniejszej strategii.

2.2. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO – KULTUROWE

ChociaŹ miejscowoŹ Dobra pojawia siŹ na kartach historii stosunkowo pŹŹno w roku 1381, to osadnictwo na tych terenach rozwijaŹ siŹ juŹwczeŹniej. Źlady pobytu pradawnych mieszkaŹców okolic Dobrej pozostaŹy w postaci cmentarzy ciaŹpalnych na terenie wsi MŹyny Piekarskie, JŹzefów i DŹbrowica. WiŹkszoŹŹ cmentarzysk pochodzi z okresu kultury przeworskiej. We wsi ŹŹg Piekarski jeszcze przed II wojnŹ ŹwiatowŹ odkryto cmentarzysko ze starszego okresu rzymskiego (I-II wiek n.e.) skŹadajŹce siŹ z trzech tzw. grobów ksiŹŹcych. ByŹy one miejscem pochŹwku najzamoŹniejszych Ź naczelników lub wodzŹw plemiennych. PozostaŹŹciami z nowszego okresu dziejŹw sŹ grodziska stoŹkowane w Piekarach i Woli Piekarskiej (XI-XIII wiek). Dobra uzyskujŹc prawa miejskie w 1392 roku byŹa wŹsnoŹciŹ prywatnŹ, jak wiele innych miejscowoŹi poŹŹbnych w okolicy. WyjŹkiem byŹy Mikulice, które naleŹaŹy do klucza arcybiskupiego. W wieku XV Dobra przeŹywaŹa swŹj rozkwit, wielu synŹw Źwczesnych mieszczan studiowaŹ na Akademii Krakowskiej, stŹŹd prawdopodobnie pochodziŹ Jan z Dobrej, rektor tej uczelni, nauczyciel Wojciecha z Brudzewa. Przez teren gminy przebiegaŹŹlak handlowy z Moraw przez WielkopolskŹ na Pomorze SzczeciŹskie. W Dobrej krzyŹywaŹy siŹ drogi

z Kalisza do Górzycy oraz z Sieradza do Konina. Znaczącym wydarzeniem w historii tych okolic była bitwa konfederatów barskich, stoczona z wojskami rosyjskimi pod Dobrą 23 stycznia 1770 roku. Skończyła się niestety klęską, podczas której poległo około 1000 Polaków. W 1863 roku pod Dobrą oraz Skórczniewem miały miejsce potyczki Powstańców Styczniowych. W 1867 roku Dobra utraciła prawa miejskie, by ponownie odzyskać je w roku 1919. Koniec XVIII wieku to początek zaborów i związane z tym osadnictwa niemieckiego na tych terenach. Procesy osadnicze trwały również w XIX wieku oraz dwudziestolecie międzywojennym. Wówczas to teren gminy Dobra i Piekary oraz miasta Dobra zamieszkiwała ludność niemiecka oraz Łódzka. Z tego okresu pochodzą zachowane pozostałości cmentarzy ewangelickich i Łódzkich.

W Dobrej odnaleziono pozostałości dawnych fortyfikacji z XV wieku - fosa z wyspą. Wyspa otoczona jest dookoła szerokim rowem wypełnionym wodą z lokalnego strumienia, zaś znajdujący się na niej kopiec pozostaje dobrze widoczny w zespole dworsko-parkowym, gdy jest o kilka metrów wyższy niż otaczający go teren porośnięty drzewami i dziko rosnącymi krzewami.

Rysunek 4 . Wyspa w zespole dworsko-parkowym w Dągiej Wsi

Źródło: Opracowanie wyników prac archeologicznych w zakresie realizacji robót pod nazwą **„Zagospodarowanie zieleni zespołu dworsko-parkowego w Dągiej Wsi, gm. Dobra”**

Podczas prac wykopaliskowych prowadzonych w Dągiej Wsi w 2012 roku odkryto na wyspie unikatowe w skali kraju stanowisko - późnośredniowieczne i nowożytnie siedzibę bogatej szlachty sieradzkiej z zachowanymi niespotykanymi w innych tego rodzaju zagłębieniach obronnych drewnianymi konstrukcjami, których potęgą, zastosowane rozwiązania techniczne, sposób budowy, a co się z tym wiąże pracochłonność i koszty finansowe jakie musieli ponieść jej właściciel jeszcze dzisiaj robi wrażenie nie tylko na badaczach, ale i na gościach którzy odwiedzali wykopalisko. Odkryto cztery budowle o różnej wielkości, rodzaju użytku do budowy budulca, konstrukcji i czasu powstania. Funkcją

trzech spośród nich należał do zbudynku dworu pańskiego. Najstarsza, najlepiej zachowana budowla, zbudowana z drewna, miała kształt ośmioboczny. Była to forma wieżowa, nawiązująca do wież dworskich i królewskich ośmiobocznych zamkowych wież murowanych. Zdaniem archeologów **jest to pierwsze na ziemiach polskich odkrycie drewnianej, ośmiobocznej wieży na kopcu**. Eksplorację archeologiczną objęła była tylko część kopca podworskiego, pozostaje zatem jeszcze do poznania część innych urządzeń i budowli związanych z funkcjonowaniem dworu pańskiego, które tu zostały wzniesione w średniowieczu i czasach nowożytnych.²

Rysunek 5 . Stanowisko archeologiczne w zespole dworsko-parkowego w Dągiej Wsi

² Źródło: Opracowanie wyników prac archeologicznych w zakresie realizacji robót pod nazwą „Zagospodarowanie zieleni zespołu dworsko i parkowego w Dągiej Wsi, gm. Dobra”

Odkryte przez archeologów stanowisko, będące świadectwem dziedzictwa kulturowego regionu, przy odpowiednim oznakowaniu i wyeksponowaniu może przyczynić się do zainteresowania turystów i stanowi potencjał wzbogacający tradycyjną ofertę turystyczną.

Istotnym elementem lokalnej tradycji są kultywowane od dawna zwyczaje związane ze Świątami Wielkiej Nocy oraz Bożego Ciała. Strażaków procesja Emaus czy dywany kwiatowe w Skłocznie, które przyciągają co roku na teren gminy wielu turystów:

- Turko i straż Grobu Pańskiego to zwyczaj kultywowany związany z wydarzeniami Wielkiego Tygodnia. Członkowie straży a także rezurekcji pełnią swoją rolę przy Grobie Chrystusa. Wówczas można zobaczyć charakterystyczne czerwone mundury, szable, szpady oraz specjalną musztrę. Według tradycji Turki związane są z czasami Odsieczy Wiedeńskiej. Dobrze biorący wówczas udział

² Opracowanie wyników prac archeologicznych w zakresie realizacji robót pod nazwą „Zagospodarowanie zieleni zespołu dworsko i parkowego w Dągiej Wsi, gm. Dobra” Kalisz 2012

w wyprawie pod dowództwem Jana III Sobieskiego po zwycięskiej bitwie wracali do domów ze zdobyczami m.in. w postaci tureckiej broni i odzieży. Przed wejściem do miasta przebrali się w stroje i wstąpili do kościoła, aby podziękować za szczęśliwy powrót. Działo się to w okresie Wielkiej Nocy, a ponieważ przy Grobie nie było żadnej straży, sami ją zaciągali. Przekazy historyczne dokumentują obyczaj na okres o wiele późniejszy i wskazują na krótszą, bo ok. 130-letnią metrykę.

Rysunek 6 . Turki Ź StraŹ Grobu PaŹskiego

Źródło: www.dobra24.pl

- Emaus to procesja o charakterze diecezjalnym Ź bogato Ź pokutnym, w której udział biorŹ wyłącznie mŹczyŹni. Wyrusza w drugi dzieŹ ŹwiŹ Wielkiej Nocy z dobrskiego rynku. Na jej czele niesiona jest figura Chrystusa ZmartwychwstaŹego, krzyŹ oraz paschaŹ Uczestnicy okrŹajŹ miasto pokonujŹc Źcznie trasŹ o dŹugoŹci ok 10 km, zatrzymujŹ siŹ przy przydroŹnych krzyŹach i kapliczkach na modlitwŹ, przy okazji zakupujŹc dla lepszego urodzajuŹ kilka kropel wosku z niesionego paschaŹu. Nie wiadomo dokŹdnie kiedy i w jakich okolicznoŹciach zrodziŹ siŹ Źw obyczaj na terenie gminy Dobra. WedŹug jednej z wersji mieszkaŹcy rozpoczŹli procesje dziŹkujŹc za ocalenie od jednej z epidemii cholery. Bardziej prawdopodobne jednak, Ź podobnie jak najbardziej znany Emaus krakowski, wiŹŹ siŹ on ze Źredniowiecznymi tradycjami widowisk pasyjnych i misteriiŹ Ź w tym przypadku opisywanym w 24 rozdziale Ewangelii Źw. Źukasza ukazaniu siŹ Jezusa po zmartwychwstaniu uczniom na drodze do Emaus.

Rysunek 7 . Procesja Emaus

Źródło: www.dobra24.pl

- Dywany kwiatowe w Skłecznie wiązane są z uroczystością Bożego Ciała. Trasa na której układane są kobierce z kwiatów biegnie wokół kościoła parafialnego i dalej drogą powiatową do kapliczki. Dywan układany przez parafian ma długość ok 500 m. Tradycja układania dywanów sięga pierwszych lat po II wojnie światowej, kiedy to mieszkańcy gminy zaczęli w ten sposób dziękować za ocalenie z polubgi wojennej.

Rysunek 8 . Dywany kwiatowe

Źródło: www.parafiaskeczniew.pl

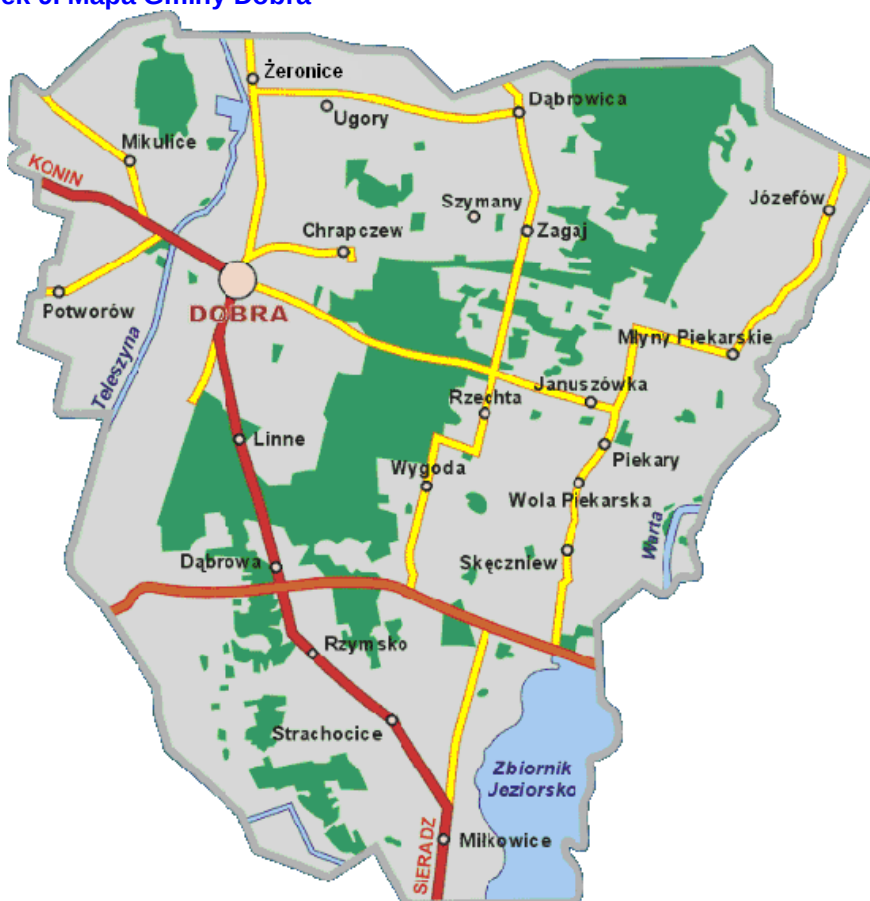
2.3. POŁOŻENIE, UKSZTAŁTOWANIE TERENU, POWIĄZANIE Z OTOCZENIEM

Gmina Dobra położona jest we wschodniej części makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej. Krajobraz Gminy definiują trzy spośród trzynastu mezoregionów tej niziny:

- Wysoczyzna Turecka zajmująca środkową i zachodnią część Gminy,
- Kotlina Kolska zajmująca północno i wschodnią część Gminy (dolina Warty) oraz
- Kotlina Sieradzka w południowo i wschodniej części Gminy.

Krajobraz Gminy definiują również Dolina Warty, Wysoczyzna Turecka, Dolina rzeki Teleszyny oraz sztuczny zbiornik Jeziorsko, częściowo położony w granicach administracyjnych Gminy.

Rysunek 9. Mapa Gminy Dobra

Źródło: www.dobra.nowoczesnagmina.pl

Powierzchnia gminy Dobra (132 km²) plasuje jŃ na 2. miejscu pod wzglŃdem wielkoŃci spoŃród wszystkich 9 gmin powiatu tureckiego. StrukturŃ terytorialnŃ Gminy tworzy Miasto Dobra oraz 34 miejscowoŃci skupione w 27 poniŃej wymienionych sołectwach:

• Chrapczew	• Rzymisko BG
• Czajków	• SkŃczniew
• DŃga WieŃ	• Stawki
• DŃbrowica	• Stefanów
• Januszówka	• Strachocice Kol
• Józefów	• Strachocice WieŃ
• Linne	• Szymany
• Ńg Piekarski	• Ugory
• Mikulice	• Wola Piekarska
• MiŃkowice	• Zagaj
• MoczydŃ	• Ńeronice
• Ostrówek	
• Piekary	
• Potworów	
• Rzechta	
• Rzymisko	

Należy podkreślić, iż Miasto Dobra z powierzchni 1,84 km² znalazło się na 12. miejscu rankingu najmniejszych miast w Polsce według GUS.

2.4. ZASOBY GMINY I MIASTA

W drugim podrozdziale przeanalizowane zostaną zasoby Gminy i Miasta Dobra, z uwzględnieniem kapitału ludzkiego, bogactwa przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego, które w sposób bezpośredni mają wpływ na jej potencjał rozwojowy.

2.4.1. Zasoby ludzkie

Według danych GUS Gmina Dobra w 2013 roku zamieszkiwało 6 292 mieszkańców, co uplasowało Gminę na ósmym miejscu w powiecie pod względem liczby ludności przypadającej na jeden km powierzchni (184 osoby/km²).

Tabela 2. Liczba ludności w latach 2009- 2013

Mieszkańcy	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	6 305	6 387	6 359	6 321	6 292
Mężczyźni	3 121	3 169	3 139	3 111	3 105
Kobiety	3 184	3 218	3 220	3 210	3 187
W miastach	1 486	1 478	1 453	1 454	1 486

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując dane z tabeli można zaobserwować stopniowy spadek liczby mieszkańców. Niestety również ujemny przyrost naturalny w analizowanym okresie powstrzymuje przed zbyt optymistycznymi prognozami demograficznymi.

Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2009- 2013

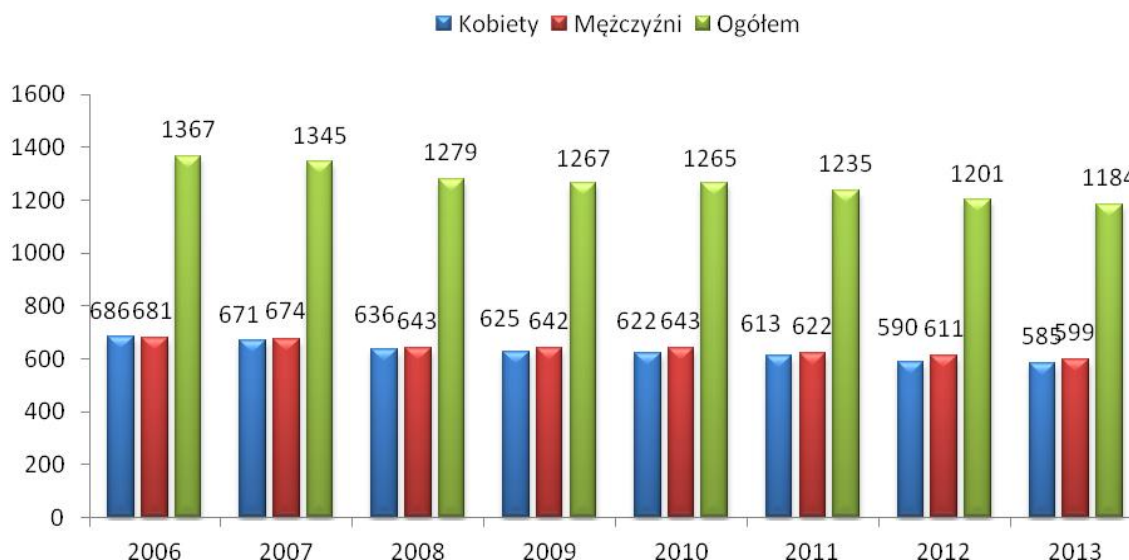
	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba urodzeń kobiet	36	27	32	31	33
Liczba urodzeń mężczyzn	43	41	36	25	23
Liczba urodzeń (ogółem)	79	68	68	56	56
Liczba zgonów	97	85	94	90	48

Źródło: Dane Urzędu Gminy i Miasta Dobra

Gmina Dobra zarówno pod względem powierzchni, jak i populacji, należy do jednych z najmniejszych w powiecie. Dane GUS za 2013 rok określają populację mieszkańców Gminy na 6 292, co stanowi jedynie 7,4% ogółu mieszkańców powiatu tureckiego. widoczna jest niewielka przewaga kobiet (51%) nad mężczyznami (49%). Większość mieszkańców Gminy mieszka na wsi, którą w 2013 roku zamieszkiwało 77% ogółu mieszkańców. Blisko jedna czwarta zamieszkiwała teren miasta (23%).

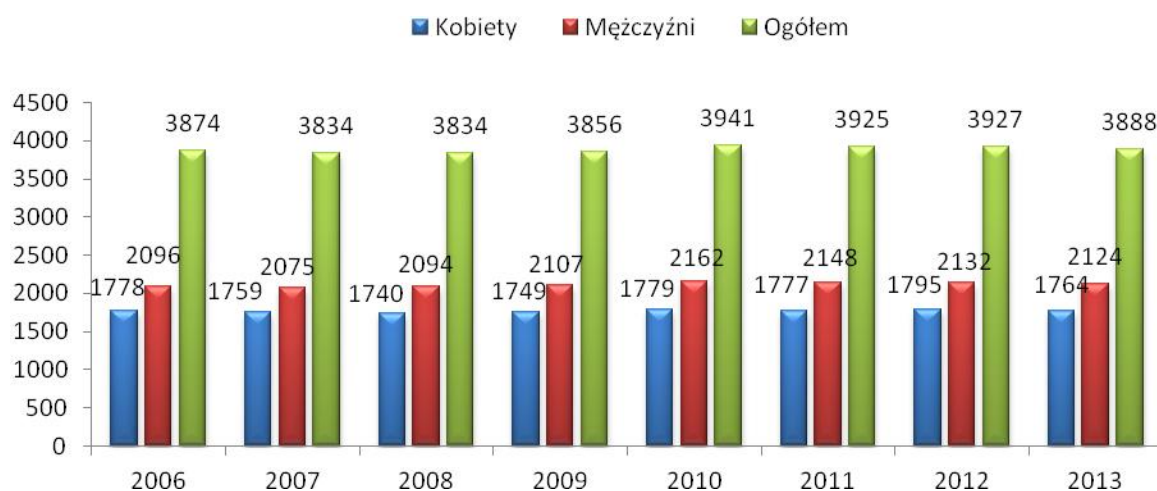
Wykres 1. i Wykres 2. przedstawiają strukturę demograficzną mieszkańców Gminy Dobra uwzględniając podział na liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym (kobiety i mężczyźni do 17 roku życia), produkcyjnym (kobiety w wieku 18 ÷ 59 lat oraz mężczyźni w wieku 18 ÷ 64 lata), poprodukcyjnym (kobiety powyżej 59 roku życia i mężczyźni powyżej 64 roku życia).

Wykres 1. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2006 ÷ 2013

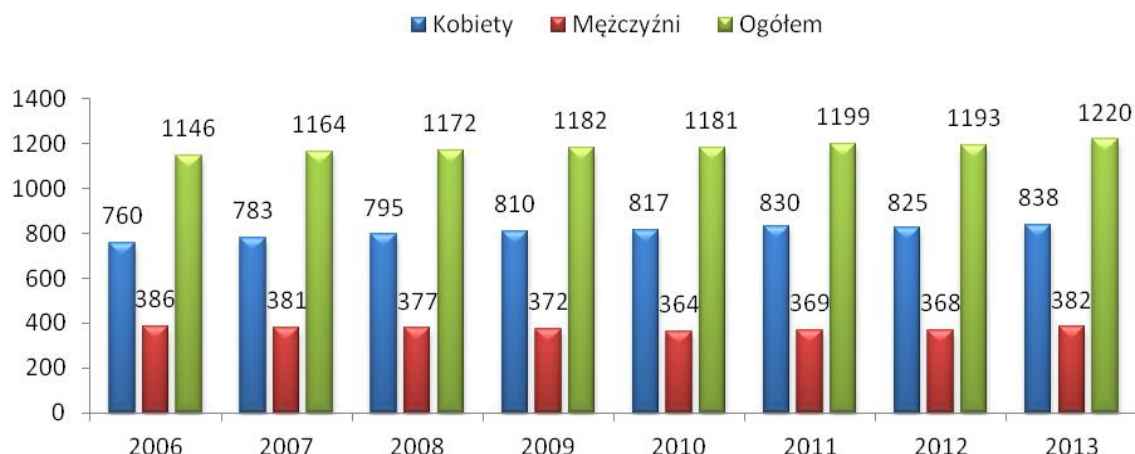
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 2. Liczba osób w wieku produkcyjnym w latach 2006 ÷ 2013

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 3. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2006 ñ 2013

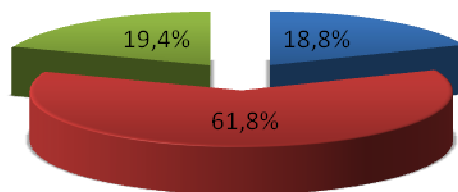

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując powyższe wykresy widać jednoznacznie, iż liczba osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie spada. Jest to zjawisko dość niepokojące z punktu widzenia polskiej gospodarki w perspektywie kilku ñ kilkunastoletniej. W roku 2013 można również zauważyć zmniejszenie się liczby osób w wieku produkcyjnym. Jedyną wyraźną wzrost liczby ludności w wieku produkcyjnym o 85 osób nastąpił w 2010 roku i wówczas było ich najwięcej tj. 3941. W 2013 roku osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 61,8% ogółu mieszkańców Gminy i wartość ta jest zbliżona do wskaźnika województwa wielkopolskiego (64% ogółu mieszkańców województwa jest w wieku produkcyjnym). W tym przedziale wiekowym większość stanowią mężczyźni, co również jest cechą charakterystyczną dla całego województwa. Zupełnie inaczej sytuacja przedstawia się w przedziale osób w wieku poprodukcyjnym, gdzie występuje w całym analizowanym okresie znaczna przewaga kobiet. Jest to jednak zjawisko odnotowane zarówno na poziomie wojewódzkim, jak i krajowym.

Wykres 4. Struktura mieszkańców Gminy Dobra w 2013 roku

■ wiek przedprodukcyjny ■ wiek produkcyjny ■ wiek poprodukcyjny

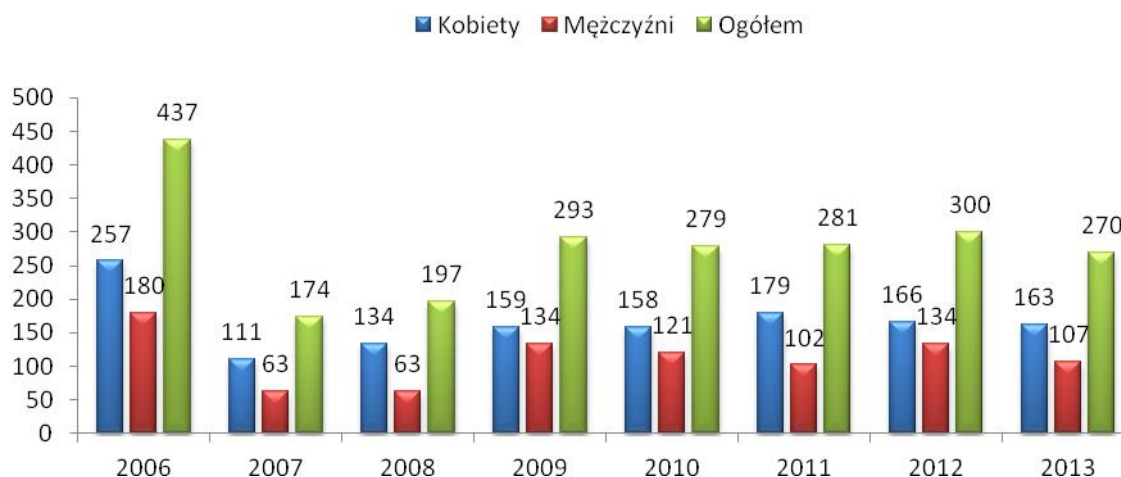

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z wykresu numer 4 wynika, iż największą grupą w strukturze mieszkańców Gminy Dobra w 2013 roku stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Ich udział w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców wynosi 61,8%. Kolejną grupą stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, a ich udział w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców wynosi już 19,4%. Ostatnią grupą stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym 18,9%.

Niepokojący jest fakt iż grupa osób w wieku przedprodukcyjnym jest mniejsza niż grupa osób starszych w wieku poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym systematycznie wzrasta i o ile w 2009 wskaźnik obciążenia demograficznego wynosił 93 osoby starsze na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, to cztery lata później stosunek ten wyniósł już 103 osoby starsze na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Jest to sygnałem zbliżającego się kryzysu demograficznego na obszarze Gminy Dobra.

Wykres 5. Bezrobocie w latach 2006 – 2013

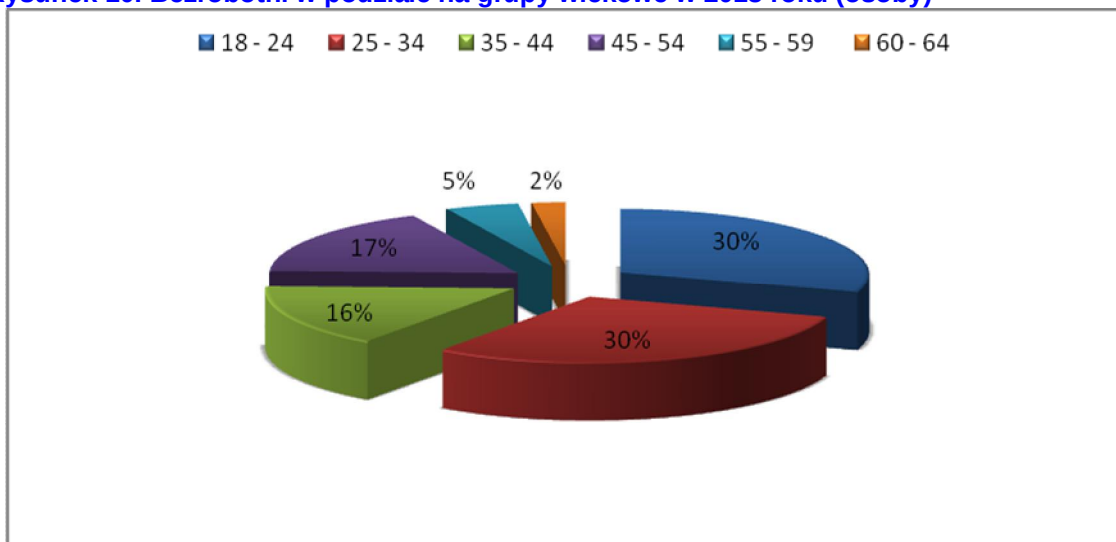

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Z Wykresu 5. wynika, iż najbardziej widoczny spadek bezrobocia nastąpił w 2007 roku, jednak w kolejnych latach wskaźnik bezrobocia ponownie stopniowo wzrastał aż do 2012 roku. Jednakże porównując analogiczny okres roku poprzedniego, odnotowujemy spadek bezrobocia o 7 osób.

Zgodnie ze szczegółowymi danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Turku w roku 2013 z ogólnej liczby 3940 osób bezrobotnych powiatu tureckiego tylko 6,8% (270 osób) stanowili mieszkańcy Gminy Dobra. Biorąc pod uwagę czas pozostania bez pracy, w analizowanym okresie roku 2013 największy odsetek osób bezrobotnych wystąpił w przedziale osób trwale bezrobotnych (12 – 24 miesiące – 54 osoby bezrobotne, powyżej 24 mies. – 47 osób bezrobotnych). Najmniej było osób bezrobotnych pozostających bez pracy do 1 miesiąca.

Rysunek 10. Bezrobotni w podziale na grupy wiekowe w 2013 roku (osoby)

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Turku

Najwięcej osób bezrobotnych pozostaje w dwóch najmłodszych przedziałach wiekowych, stanowią oni łącznie 60% ogółu osób pozostających bez pracy. W analizowanym okresie 2013 roku z Urzędu Pracy wyrejestrowano 46 osób, w przypadku 24 z nich powodem było podjęcie pracy. W tym samym czasie zarejestrowano 38 osób, w tym 31 było bez prawa do zasiłku. Niepokojący jest również fakt, iż w okresie sprawozdawczym 2013 roku do Powiatowego Urzędu Pracy nie została zgłoszona ani jedna oferta pracy z terenu Gminy Dobra³.

2.4.2. ZASOBY PRZYRODNICZE

SUROWCE NATURALNE

Gmina jest obszarem zasobnym w surowce mineralne. Spośród kopalin podstawowych, w północnej części terenu (rejon Źeronic) stwierdzono występowanie węgla brunatnego, należącego do udokumentowanego złóża „Adamów” - eksploatowanego na obszarze sąsiedniej gminy Przykona. Zalega ono pod oknem 20-24 m nadkładem osadów plejstoceńskich i cienkich warstw utworów plejstoceńskich, wchodząc zaledwie małym fragmentem w granice omawianego terenu. W tym kontekście znaczenia nabierają zasoby surowców pospolitych, przede wszystkim kruszywa naturalnego. Na obszarze gminy udokumentowano złóża piasków ze Źwirem: Dębrowa (w kat. C2) i Rzymisko (kat. C1), w łącznej ilości ok. 8 718 tysięcy ton. Kopalina charakteryzuje się punktem piaskowym rzędu 68,0-97,2%. Złóżo Dębrowa ma miąższość 12,5 do 14,8 m, jest suche i zalega pod nadkładem, którym jest wyłącznie cienka (ok. 0,2-0,3 m) warstwa gleby. Podjęcie wydobycia kopaliny wymaga udokumentowania w wyższej kategorii. Tymczasem w wielu miejscach gminy, głównie w rejonie Dębrowy i Rzymiska oraz Dębrowicy, zaobserwowano mołha nielegalny pobór kruszywa naturalnego (bez zarejestrowania działalności, udokumentowania złóża, uzyskania koncesji i płaconia kwartalnych opłat eksploatacyjnych), spowodowany min. budową autostrady, modernizacją linii kolejowej itp. Na potrzeby lokalne kruszywo pobierane jest dorywczo, w kilku punktach eksploatacyjnych. Część wyrobisk poeksploatacyjnych samoistnie zarasta roślinnością, inne są

³ Dane udostępnione przez Powiatowy Urząd Pracy

wykorzystywane do składowania odpadów komunalnych (Golimówka) lub zamieniane w „Ałzkie” wysypiska śmieci. Na obszarze wysoczyzny morenowej, pomiędzy Dębrową i Skłęczniem wyznaczono (w zaktualizowanej inwentaryzacji żł) dwa obszary prognostyczne występowania kruszywa naturalnego o przypuszczalnych zasobach: Rzymisko - około 1,2 mln m³ i Zborów - około 3,1 mln m³. Trzecim takim obszarem jest lokalna kulminacja terenu w rejonie Stefanowa, gdzie zalegające zasoby kruszywa szacuje się na około 2,5 mln m³. Nie ma natomiast udokumentowanych oraz prognostycznych żł surowców ceramiki budowlanej. Występujące w podłożu gliny żwaowe z uwagi na zawartość węgla wapnia i liczne spiaszczenia są nieprzydatne dla budownictwa. Spośród wielu udokumentowanych żł torfu i gytii, o znacznych zasobach około 100 tys. m³ (niemal wszystkie w obniżeniu Teleszyny), żadne nie jest eksploatowane. Wszystkie mają bowiem jedynie lokalny zasięg a ewentualne wydobycie kopaliny pozostaje w kolizji z zalecaną ochroną ekologiczną i środowisk roślinnych. Tymczasem surowiec ten mógłby mieć dosyć szerokie zastosowanie rolnicze.

WODY POWIERZCHNIOWE I PODZIEMNE

Wody powierzchniowe

Gmina Dobra w całości położona jest w dorzeczu rzeki Warty, która płynie jedynie krótkim odcinkiem (15 km) w jej wschodniej części. Głównym jej dopływem jest rzeka Teleszyna, która wyznacza południowo - zachodnią granicę Gminy. Rzeka płynie dnem szerokiego zabagnionego obniżenia (miejscami 3 km) poprzecinanego gęstą siecią rowów melioracyjnych. Teleszyna w swym górnym biegu połączona jest kanałem z Wartą, a w swojej środkowej części z innym dopływem Warty - Kiełbasą. Na przestrzeni lat wyprostowano i pogłębiono również szereg mniejszych cieków, które następnie włączono w rozbudowany system melioracyjny. Na części wysoczyzny dość licznie występują oczka wodne. Na terenie Gminy nie ma większych naturalnych zbiorników wodnych. Jest natomiast duży sztuczny zbiornik Jeziorsko, usytuowany w południowo - wschodniej części Gminy na rzece Warta. Budowa zbiornika zakończyła się we wrześniu 1986 r., aczkolwiek całkowite zakończenie inwestycji nastąpiło w 1995 r. po wybudowaniu elektrowni wodnej, wykonaniu robót związanych z usuwaniem ujemnych skutków oddziaływania zbiornika, wybudowaniu urządzeń osłony hydrologicznej, a także budowie ośrodka zarybieniowego. Faza eksploatacji zbiornika rozpoczęła się przed całkowitym zakończeniem inwestycji - w 1992 r. Akwen wiosną przy maksymalnym spiętrzeniu zajmuje powierzchnię 42,3 km², a w okresie jesienno - zimowym ok. 17,6 km², z czego ok. 600 ha położonych jest w Gminie Dobra. Głównymi celami, dla których zdecydowano się na jego wybudowanie było zmniejszenie zagrożenia powodziowego dla Uniejowa, Koła, Konina i Poznania oraz zabezpieczenie dostaw wody. Ważnym przesłanką było również produkcja energii elektrycznej w elektrowni Jeziorsko. Oprócz powodów typowo bytowych znalazły się również chęć stworzenia bazy rekreacyjnej dla Gości oraz okolicznych miejscowości, jak również utrzymanie warunków siedliskowych dla ptaków.

Na omawianym obszarze znajduje się jeszcze jeden, duży mniejszy (0,08 km²) zbiornik retencyjny na Teleszynie, pełniący funkcje magazynowo - awaryjne dla EC Adamów w ujęciach. Stany wód w rzekach zlokalizowanych na terenie Gminy podnoszą się w okresach związanych z tajaniem pokrywy śnieżnej (luty - kwiecień) oraz ulewnymi deszczami występującymi na przełomie czerwca i lipca. Obszar ten charakteryzuje się jednak niewielkim odpływem,

co związane jest z niewielkimi opadami, jak również małą zdolnością retencyjną terenów pólnych wylej. Opisane wody powierzchniowe zajmują ok. 3 ÷ 5 % ogólnego terenu Gminy. Zgodnie z Raportem o stanie środowiska w województwie wielkopolskim z 2012 roku wydanym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu, stan wód rzeki Warty we wszystkich 5 stanowiskach pomiarowych oceniono jako zły, podobnie jest w przypadku rzeki Kiełpaski. Stan wód rzeki Teleszyny nie jest badany⁴.

Wody podziemne

Na terenie Gminy Dobra występują 3 poziomy wodonośne: czwartorzędowy, trzeciorzędowy oraz górnokredowy, z którego wodę czerpią 4 spośród pięciu ujęć komunalnych w Gminie. Woda z poziomu kredowego pobierana jest z głębokości ok. 20 ÷ 110 m p.p.t.⁵ i charakteryzuje się dużym czystością, gdy jest mało narażona na działanie czynników zewnętrznych. Poziom trzeciorzędowy nie jest w Gminie wykorzystywany, co związane jest z jego lokalnym występowaniem oraz niewielką miąższością warstwy wodonośnej. Woda jest ponadto brunatnie zabarwiona, za co odpowiedzialne są rozproszone cząstki węgla brunatnego. Ujęcia wodociągowe zostaną szerzej opisane w dalszej części dokumentu.

KLIMAT

Klimat Gminy Dobra definiują masy powietrza znad północnego Atlantyku i basenu morza Śródziemnego. Gmina Dobra położona jest w strefie regionu Środkowopolskiego. Województwo wielkopolskie oraz Gmina Dobra znajduje się pod wpływem oceanicznych mas powietrza, które powodują, że klimat jest dość łagodny. We wschodniej części województwa duży wpływ na klimat mają napływające masy kontynentalne. Tutejszy klimat charakteryzują mniejsze niż w innych regionach Polski wahania temperatur. Średnia roczna temperatura wynosi ok. + 8,2°C. Średnia temperatura stycznia wynosi ÷ 2,3°C. Choć zimy są tu dość chłodne, to jednak niezbyt długie. Pokrywa śnieżna zalega na tym obszarze ok. 85 dni. Dłuższe i cieplejsze niż w innych regionach jest natomiast lato, które trwa ok. 97 dni, a średnia temperatura w lipcu wynosi +18,1°C. Charakterystyczna dla województwa wielkopolskiego jest również niezbyt duża liczba dni pochmurnych ÷ około 112. Opady roczne we wschodniej części województwa wielkopolskiego, w tym w Gminie Dobra wahają się w granicach 450 mm, podczas gdy w pozostałych częściach regionu jest ich zdecydowanie więcej. Na badanym terenie przeważają wiatry zachodnie, które stanowią prawie połowę wiatrów wiejących w ciągu roku, jednakże w styczniu, lutym i kwietniu odnotowywane są wiatry wiejące z kierunku wschodniego. Średnia wartość wiatrów sięga 4,2 m/s. Okres wegetacji roślin w tym obszarze należy do najdłuższych w Polsce i wynosi 210 ÷ 220 dni w roku⁶. Największy wpływ na lokalny klimat ma zbiornik Jeziorsko, doliny Warty i Teleszyny, jak również kompleksy leśne.

⁴ Raport o stanie środowiska w Województwie Wielkopolskim w 2012 roku

⁵ Wyjaśnienie skrótu p.p.t. – pod poziomem terenu

⁶ Raport o stanie środowiska Województwa Wielkopolskiego za 2012 rok, WIOŚ

OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

Specyficzne walory przyrodnicze znacznej części Gminy Dobra tj. urozmaicona rzeźba terenu, liczne występowanie głąb i terenów podmokłych oraz zróżnicowane gatunki drzew, przyczyniają się do objęcia ich różnymi prawnymi formami ochrony przyrody zgodnie z ustawą o ochronie przyrody. Są to:

- Uniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu nie zajmujący 83,6% całkowitej powierzchni Gminy (11070ha). Poza granicami tego obszaru znajdują się jedynie wsie: Łeronice, Ugory, Szymany, część wsi Stefanów, Potworów, Mikulice, Długa Wieś, Chrapczew, Dobrowica oraz m. Dobra. Uniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony w 1986 roku w celu ochrony przyrody o cechach zbliżonych do stanu naturalnego oraz dla zapewnienia społeczeństwu możliwości regeneracji sił w środowisku posiadającym korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji. Obszar ten obejmuje doliny rzeki Warty i Teleszyny oraz usytuowane pomiędzy nimi wzgórza ostałcowe (147 m n.p.m.). W dolinie Warty znajdują się głąb i pastwiska, a w dolinie Teleszyny duży kompleks leśny charakteryzujący się bogactwem różnych zbiorowisk leśnych, który zostanie szerzej opisany następnym podrozdziale.
- Obszar Natura 2000 nie obszar specjalnej ochrony ptaków „Zbiornik Jeziorski” PLB100002 nie Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E44. Występuje tutaj co najmniej 25 gatunków ptaków ujętych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi.
- Obszar Natura 2000 nie obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowej Warty” PLB30002 Jest to niewielki obszar w północno nie wschodniej części Gminy. Obszar ten stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej- E36, w szczególności dla ptaków wodno nie błotnych w okresie lęgowym. Występuje tu co najmniej 42 gatunki ptaków ujętych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG oraz 18 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi.

Na terenie Gminy Dobra znajdują się również 3 pomniki przyrody (pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej)⁷: dąb szypułkowy, w południowej części Skłoczniewa, aleja kasztanowca (ok. 100 drzew) w zabytkowym parku w Mieście Dobra oraz bluszcz pospolity w Leśnictwie Tokary.

Ponadto na terenie Gminy znajdują się 3 zespoły przyrodniczo nie krajobrazowe (fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronie ze względu na ich walory widokowe i estetyczne)⁸:

- w sąsiedztwie zbiornika Jeziorski na terenie Młynów Strachockich (drzewa i krzewy, roślinność gleb piaszczystych i strefy brzegowej),
- kompleksy roślinności połonowe w lasach w miejscowości Stawki,
- kompleks głąb na Ostrówku (torfowiska, stanowiska ptaków drapieżnych, sów i innych)⁹.

⁷ zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania za: Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880), art. 40

⁸ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880), art. 43

⁹ Informacje otrzymane z Urzędu Miasta i Gminy Dobra

W analizowanym obszarze innymi występującymi formami ochrony przyrody są stanowisko dokumentacyjne (nie wyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych)¹⁰:

- wyrobisko Źwirowni w Dębrowie
- skarpa w Piekarach (Januszówka)
- wyrobisko Źwirowni w Mikulicach.

Kolejnymi formami ochrony przyrody są ufortki ekologiczne ¹¹:

- wyspa na zbiorniku Jeziorsko, oczka wodne na Czystym, „jeziora” Linne („donica”),
- fragment skarpy w Januszówce,
- grodziska stożkowate w Woli Piekarskiej i Piekarach,
- starorzecze w Woli Piekarskiej, starorzecze w Skłęczniewie (prawy brzeg Warty - stanowisko bobrów),
- wychodnie¹² skał wapiennych w Skłęczniewie, torfowisko przy Teleszynie w Mikulicach¹³.

LASY

Zgodnie z zasobami Banku Danych Lokalnych grunty leśne w Gminie Dobra zajmują ogółem powierzchnię 2 969,7 ha, co stanowi 22,2% jej powierzchni. Charakterystyczny dla Gminy jest dość duży udział lasów prywatnych – 1 444,2 ha (49,3%) w ogólnej powierzchni lasów. Od 2007 roku powierzchnia lasów prywatnych powiększyła się o 171,9 ha. Przyczyną takiej sytuacji może być skłonność do zalesiania działek przez prywatnych właścicieli z uwagi na słabe i mało przydatne gleby z punktu widzenia ich rolniczego użytkowania. Na terenie Gminy lasy państwowe znajdują się w administracji Nadleśnictwa Turek. Kompleksy leśne porastające tereny w północno – wschodniej części Gminy Dobra w przeważającej części zdominowane są przez drzewostan sosnowy. Większy udział drzew liściastych występuje w kompleksach lasów położonych na wysoczyźnie w rejonie wsi Dębrowa i Linne. Lasy znajdują się przede wszystkim w dolinach rzecznych: Warty, gdzie przeważają drzewa wierzbowo – topolowe oraz jesionowo – olszowe i Teleszyny, gdzie również znajdują się drzewa jesionowo – olszowe, a ponadto olsy, las mieszany wilgotny, bór mieszany wilgotny. Tak zróżnicowane siedliskowo lasy wraz z rozległymi terenami zabagnionymi i torfowiskowymi pełnią funkcje wodochronne. Bory sosnowe, które porastają wały i pola wydmy w okolicach miejscowości Podbór, Zagaj, Stawki, Wygoda i Szymany również pełnią funkcje wodochronne i glebochronne. Kompleksy leśne porastające tereny w północno – wschodniej części Gminy Dobra w przeważającej części zdominowane są przez drzewostan sosnowy.

¹⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880), art. 41

¹¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 nr 92 poz. 880), art. 42

¹² miejsce w terenie, w którym dana skała (ciało, warstwa) wychodzi na powierzchnię ziemi

¹³ Informacje otrzymane z Urzędu Miasta i Gminy Dobra

[Lasy zlokalizowane w okolicach miejscowości Linne, Ostrówek, Dębrowa, Chrapczew, Dębrowice oraz Stawki są idealnym miejscem dla grzybiarzy, głównie ze względu na bogactwo występujących tam gatunków grzybów.](#)

2.5. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Ta część diagnozy Gminy i Miasta Dobra została poświęcona omówieniu układu przestrzennego, obejmującego w szczególności analizę infrastruktury technicznej, uwarunkowań ochrony środowiska oraz infrastruktury społecznej.

2.5.1. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I TRANSPORT PUBLICZNY

Trzonem sieci drogowej jest droga krajowa nr 83 przebiegająca przez Miasto Dobra łącząca Turek z Sieradzem. Z uwagi na natłoki ruch tranzytowy poruszający się po tej trasie i powodujący duże utrudnienia dla lokalnego ruchu kołowego, planuje się nowy przebieg tej drogi omijający Miasto od strony zachodniej. Spowoduje to wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza Dobrę i tym samym przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa w tym obszarze.

Tabela 4. Najważniejsze odcinki dróg w Mieście i Gminie Dobra

Lp.	Odcinek drogi	Numer
1.	Dobra – Rzymko BG	P 7049
2.	Rzymko BG – RzymkoWiś	P 7050
3.	Strachocie (Szkoła) – Strachocie WiśP	P 7051
4.	Migówce – Strachocice (Las)	P 7052
5.	Strachocice Kol. – Kościanki	P 7053
6.	Dobra – Golimówka	P 7054
7.	Mikulice – Głubin	P 7034
8.	Czajków – Dobra	P 7055
9.	Stawki – Wola Piekarska	P 7056
10.	Migówce – Ziemięcín	P 7057
11.	Dobra – Stawki	P 7058
12.	Moczydła – Dębrowica (Szkoła)	P 7059
13.	Dębrowica Kol. – Szymany	P 7060
14.	Czyste – Chrapczew	P 7061
15.	Czyste Kol. – Stawki	P 7062
16.	Stawki – Kaczka	P 7063
17.	Rzechta – Skłodźniew	P 7064
18.	Mikulice – ĩeronice	P 7065
19.	Migówce – Zbiornik Jeziorsko	P 7 071
20.	Stawki Potworowskie – Mariantów	P 7073

Lp.	Odcinek drogi	Numer
21.	Dobra – Boleszczyń	P – 7074
22.	Rzymosko – Skłęczew	P – 7078
23.	Świątobóg Piekarski – Księża Wólka	P – 7080
24.	Mikulice – Potworów	P – 7087

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dobra z 2005 roku

Ważnym szlakiem komunikacyjnym jest również droga wojewódzka nr 471, która przebiega przez miejscowości Opatówek, Kołminek, i Rzymosko i kończy się na przecięciu z drogą krajową nr 83. Dalej na wschód od drogi krajowej przez miejscowości Księża Wólka i Kłopa w kierunku Poddębic biegnie już droga wojewódzka nr 478. Na terenie Gminy funkcjonują również drogi powiatowe, których łączna długość wynosi 45 km. Ponadto w skład lokalnej sieci drogowej wchodzi drogi gminne o łącznej długości 108,5 km, z których tylko niecałe 2 km przebiega przez teren Miasta.

Tabela 5. Rodzaje nawierzchni drogowej na terenie Gminy i Miasta Dobra.

Rodzaj nawierzchni	Długość (km)
Twarda bitumiczna	26
Twarda tłuczniowa	7
Gruntowa wzmocniona żwirem	31
Gruntowa naturalna z gruntu rodzimego	330
Ogółem	394

Źródło: Dane urzędu Gminy i Miasta Dobra

Większą część dróg publicznych na terenie Miasta to drogi o nawierzchni bitumicznej, natomiast na terenie Gminy drogi gminne w większości posiadają nawierzchnię tłuczniową oraz gruntową. Proporcje te ilustruje Tabela 5.

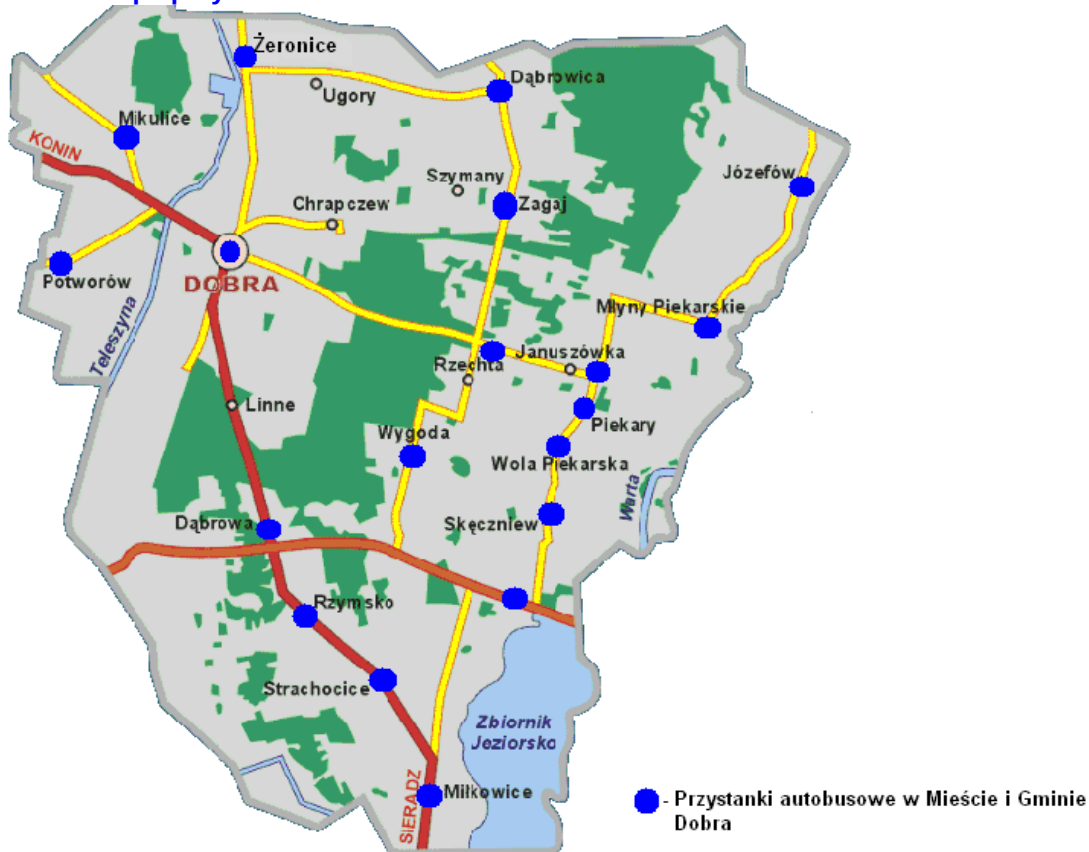
W maju 2014 roku zakończono działania związane z budową dwóch dróg w miejscowości Strachocice Kolonia (480 m) oraz Świątobogu Piekarskim (1100 m). W ramach inwestycji wykonano podbudowę z kruszywa naturalnego, górnych warstw z kruszywa łamanego oraz nawierzchnię z masy bitumicznej. Na przeprowadzonych budowlach pozyskano dofinansowanie ze środków województwa wielkopolskiego.

Obecnie na terenie Gminy nie ma infrastruktury kolejowej. Należy jednak wspomnieć o planach związanych z budową Kolei Dużych Prędkości, która zgodnie z dokumentem strategicznym „Program budowy i uruchomienia przewozów kolejami dużych prędkości w Polsce” przyjętym uchwałą Rady Ministrów Nr. 276/2008 z dnia 19 grudnia 2008 roku, przebiegać ma na trasie Warszawa – Gdynia – Kalisz – Poznań i Wrocław ze stacją węzłową w Kaliszu (tzw. linii Y). Planowana trasa przebiegać będzie w niedużej odległości na północ od Gminy Dobra. Jej budowa z może w przyszłości pozytywnie wpłynąć na rozwój tego obszaru.

Na terenie Gminy usługi komunikacji zbiorowej świadczy jedynie PKS Turek który w 2013 roku został wykupiony przez prywatnego inwestora. Najważniejszym punktem przesiadkowym jest przystanek zlokalizowany na Placu Małego Rynek w Dobrej. Najczęściej realizowane są połączenia na trasie Dobra - miasto Turek. Ponadto przewoźnik zapewnia regularne połączenia międzymiastowe z: Warszawą,

Poznaniem, Ćodziń, Katowicami, Wrocławiem, Toruniem, Bydgoszczą, Gdańskiem, Kaliszem, Jelenią Górą, Inowrocławiem, Kielcami, Analizując rysunek 6 widać nierównomierne rozmieszczenie przystanków. Powoduje to niewystarczające skomunikowanie niektórych obszarów Gminy z jej centrum oraz gminami sąsiednimi. Pewne braki w lokalizacji punktów przesiadkowych widać w szczególności w zachodniej części Gminy.

Rysunek 11. Mapa przystanków PKS

Źródło: Opracowanie własne

GOSPODARKA WODNA I ŚCIEKOWA ORAZ GAZOWNICTWO

Stacje wodociągowe zaopatrujące mieszkańców Gminy Dobra czerpią wodę z poziomu górnokredowego. Na terenie Gminy znajdują się stacje :

- Długa Wieś Ń (QŚ. dob. = 255 m³/dob.) Ń zaopatrująca miasto Dobra oraz miejscowości Żeronice, Ugory i Długą Wieś (zaopatruje 1900 osób)
- Piekary Ń (QŚ. dob. = 166,6 m³/dob.) Ń zaopatrująca Piekary, Chrapczew, Skęczniew, Rzechtę, Januszówkę, Wola Piekarską, Dąbrowicę, Szymany, Kościanki, Józefów, Ćgi Piekarskie, Młyny Piekarskie, Zborów, (zaopatruje 1890 osób)
- Potworów Ń (QŚ.dob. = 255 m³/dob.) Ń zaopatrująca Potworów, Czajków, (Wojciechów, Marianów, Kawęczyn Ń na terenie Gminy Kawęczyn), (zaopatruje 1270 osób)

- Rzymisko Ń (QŚ.dob. = 535 m³/dob.) Ń zaopatrujŃca Rzymisko, Rzymisko BG, Strachocice WieŃ, Kolonie Strachocice, KoŃcianki, Ostrówek, DŃbrowŃ, Linne, Miękowice, (zaopatruje 1800 osób).

Administratorem ujęcia wody w Dobrej jest Zakład Gospodarki Komunalnej, natomiast pozostałymi ujęciami zarządza Zakład Usług Wodnych Sp. z o.o. w Koninie (Oddział w Turku). Ponadto na omawianym obszarze znajduje się jeden wodociąg zakładowy zlokalizowany w Chrapczewie na terenie firmy Farpol Sp. z o.o.. Obecnie na terenie Gminy Dobra funkcjonuje sieć wodociągowa o łącznej długości 137 km, z której korzysta 5 024 mieszkańców, co stanowi 79,3% ogółu mieszkańców. W 2012 roku zużyto łącznie 179,4 dam³. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Dobra określa stan infrastruktury wodociągowej jako dobry. Wymiany wymagał będą jedynie odcinki sieci wykonane z rur azbestowo Ń cementowych w Mieście Dobra oraz w miejscowościach Ńeronice i Ńeroniczki¹⁴. Według oceny obszarowej zaopatrzenia w wodę wydanej przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Turku w dniu 7 marca 2013 roku analiza pobranych 21 próbek wykazała przekroczenia dopuszczalnych norm fizykochemicznych (mŃnoŃ) w ujęciach wodociągowych w Potworowie i Rzymsku. Zgodnie z oceną jakości wód (stan na 31 grudnia 2012 roku) w ujęciach na terenie Gminy Dobra jedynie wodę w ujęciu w Rzymsku oceniono jako warunkowo przydatną do spoŃcia. W 2012 roku wyznaczono z uŃcia ujęcie wody w Potworowie oraz zakoŃczono modernizację stacji uzdatniania wody w Piekarach. Według Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego w Turku woda odpowiadajŃca wymaganiom dostarczana jest 5 110 mieszkańcom, natomiast woda nie odpowiadajŃca wymaganiom 2 270 mieszkańcom Gminy Dobra¹⁵. Ocena jakości wody dokonywana w roku 2013 wykazała, iŃ w przypadku wodociągów w Dobrej stwierdzono przekroczenie parametrów bakteriologicznych, jednak okres pogorszenia jakości wody nie przekraczał 6 dni.¹⁶

Na terenie Gminy Dobra funkcjonuje jedynie 7,4 km sieci kanalizacyjnej sanitarnej, która odprowadza Ńcieki do biologiczno Ń chemicznej oczyszczalni Ńcieków zlokalizowanej w Mieście Dobra. Oczyszczalnia odprowadza oczyszczone Ńcieki do rzeki Teleszyny w ilości maksymalnej QŚ. dob. = 420 m³/dob. Sieć kanalizacyjna funkcjonuje tylko w Mieście, gdzie korzysta z niej 1284 osób, co stanowi 88,4% ogółu jego mieszkańców. Pozostała część Gminy Dobra nie posiada kanalizacji a Ńcieki komunalne odprowadzane sŃ do przydomowych szamb bezodpływowych. Przy Domu Pomocy Społecznej w SkŃczniewie działajŃca, wybudowana w 2000 roku, przyzakładowa oczyszczalnia Ńcieków, której wydajnoŃ, wynosi maksymalnie QŚ. dob. = 83 m³/dob. Ponadto na terenie Gminy znajdujŃ się krŃtkie odcinki kanałów deszczowych, odwadniajŃce nawierzchnie ulic.

Tabela 6. Ilości Ńcieków oczyszczonych i odprowadzonych w latach 2009 Ń 2012 (tys m³)

IloŃ Ńcieków	2009	2010	2011	2012
tys. m ³	46,5	43,5	43,4	48

ŃródłŃ: GUS, Bank Danych Lokalnych

¹⁴ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego 2010

¹⁵ Ocena obszarowa jakości wody w zakresie zaopatrzenia w wodę do spoŃcia przez ludzi na terenie Gminy i Miasta Dobra w 2012 roku wydana przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Turku w 07.03.2013 r.

¹⁶ Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej Powiatu Tureckiego w roku 2013, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Turek 2014

Należy zaznaczyć, iż priorytetowym działaniem Urzędu Gminy Dobra w zakresie ochrony środowiska jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. W tym celu Gmina przystąpiła do programu wdrażania przydomowych oczyszczalni ścieków, w ramach którego każdy chłopa mieszkaniec Gminy otrzyma bezpłatnie:

- szkolenie z zakresu budowy i eksploatacji naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- dokumentację techniczną na przydomową oczyszczalnię ścieków zaprojektowaną do potrzeb własnego gospodarstwa domowego,
- pomoc przy lokalizacji oczyszczalni na działce przy pomocy specjalisty Centrum Ekotechnologii
- pomoc przy wypełnianiu wniosków zgłoszeniowych do Starostwa,
- nadzór merytoryczny przy budowie oczyszczalni.

Z wykonanych wraz z dokumentacją techniczną do chwili obecnej 28 projektów przydomowych oczyszczalni ścieków, przeprowadzono i zgłoszono eksploatację dwóch jednostek. Kolejnych 8 jednostek czeka jest zgłoszonych do eksploatacji.

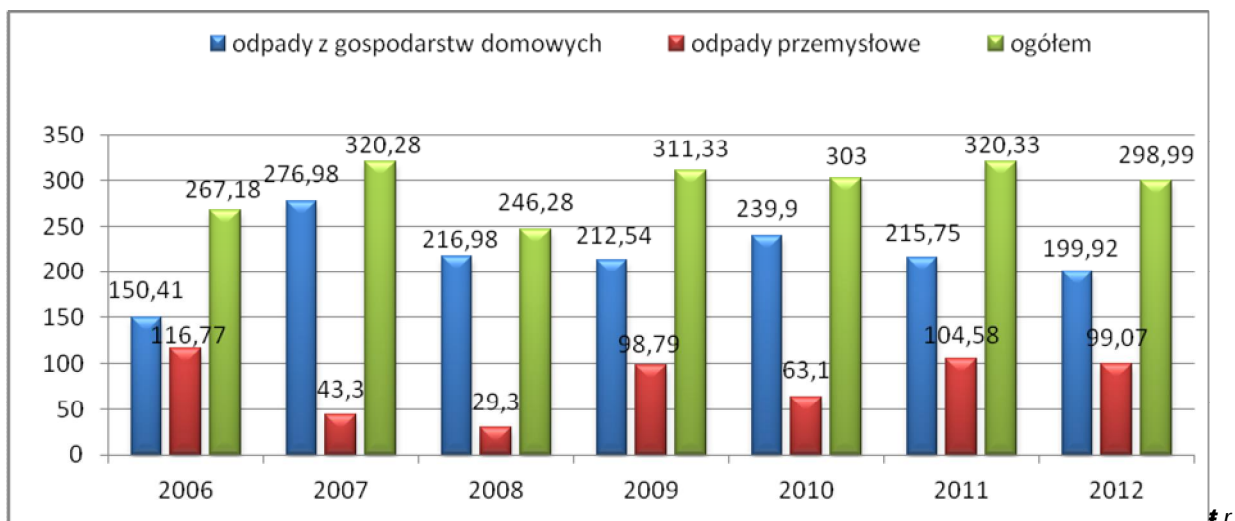
Przez obszar Gminy nie przebiega gazociąg wysokiego ani średniego ciśnienia. Ważne jest natomiast, iż przez północno i zachodnią jej część przebiega rurociąg paliwowy o średnicy 400 mm relacji Północ i baza paliw w Ostrowie Wielkopolskim, wybudowany w 2002 roku. Pas technologiczny tego rurociągu z ograniczonym prawem do zabudowy wynosi 12 m.

GOSPODARKA ODPADAMI

Od 2004 roku Gmina Dobra należy do Związku Komunalnego Gmin "Czyste Miasto, Czysta Gmina" który wypracował wspólny Plan Gospodarki Odpadami. Wspólny Plan Gospodarki Odpadami dla Gmin będących członkami Związku Komunalnego został przyjęty uchwałą nr III/10/10 Rady Gminy Dobra z dnia 30 grudnia 2010 roku. Dokument wyznaczył podstawowe kierunki rozwoju w zakresie zagospodarowania i postępowania z odpadami.

Analizując gospodarkę odpadami na badanym obszarze należy podkreślić, iż z dniem 1 stycznia 2012 r. zmieniły się zapisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 391). Gminy zaczęły realizować postanowienia ustawy od 1 lipca 2013 roku. Dotychczasowy sposób gospodarowania odpadami został całkowicie zmieniony - już nie mieszkańcy indywidualnie, ale jednostki samorządowe zobowiązane są do zawierania umów na usługi odbierania odpadów, które ponadto zgodnie z nowymi zasadami muszą ustanawiać na swoim terenie punkty selektywnej zbiórki odpadów, do których mieszkańcy będą mogli dostarczać posegregowane odpady w celu ich składowania, bądź powtórnego przetworzenia. Zbiórki odpadów komunalnych dokonuje firma zewnętrzna wybrana w drodze przetargu. W kwestii odpadów przemysłowych każdy przedsiębiorca indywidualnie podpisuje umowę na ich odbiór z odpowiednim podmiotem. Zgodnie z wymogami ustawy na terenie Gminy działa Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, w tym Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych. Zebrane z terenu Gminy odpady komunalne transportowane są do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych AORli Stawów Cieków.

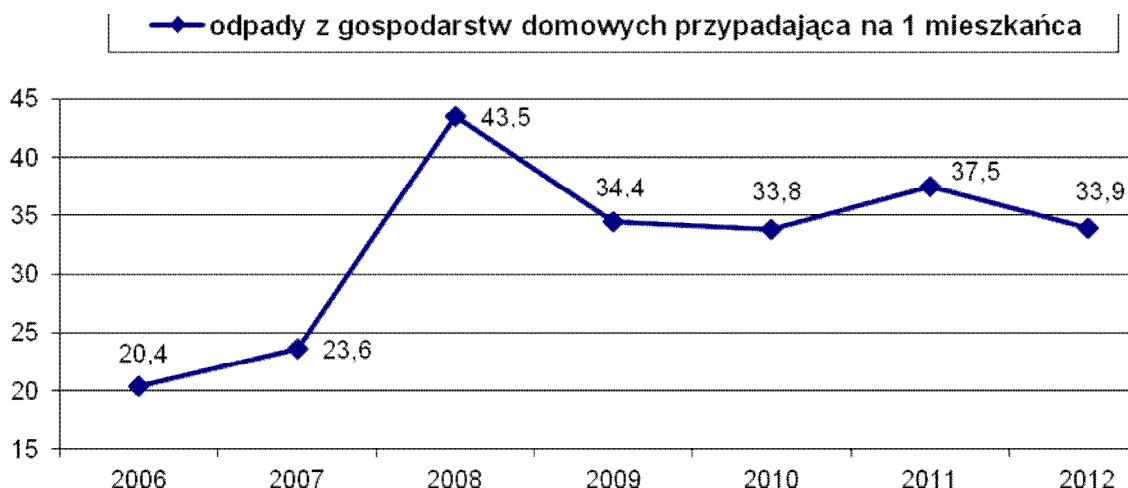
Wykres 6. Ilość i struktura odpadów komunalnych w latach 2006 ÷ 2012 (j. m. tony)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując dane z Wykresu 6. widać, iż w badanym okresie produkcja odpadów w Gminie Dobra utrzymywała się na bardzo zbliżonym poziomie. Występowały jedynie nieznaczne wahania w ogólnej liczbie wyprodukowanych odpadów. Największy wzrost produkcji odpadów o 53,1 ton w stosunku do roku poprzedniego nastąpił w 2007 roku i wyniósł 320,28 t. W 2012 roku produkcja ta spadła nieco w stosunku do lat ubiegłych i wyniosła 298,99 t. Biorąc pod uwagę strukturę odpadów w całym badanym okresie, to najwięcej z nich pochodziło z gospodarstw domowych. Na uwagę zasługuje fakt istotnych zmian w ilości odpadów przemysłowych w latach 2007 ÷ 2008, kiedy to nastąpił znaczny spadek ich liczby. W roku 2009 z kolei nastąpił trzykrotny wzrost ich produkcji w stosunku do roku ubiegłego.

Wykres 7. Ilość odpadów z gospodarstw domowych w latach 2006 – 2012 (jednostka miary – kg.)

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując średnią ilość odpadów produkowaną przez jednego mieszkańca Gminy, należy zauważyć niemal dwukrotny wzrost w roku 2008 w stosunku do roku poprzedniego. W kolejnych latach (z wyjątkiem 2011r.) wartość ta utrzymywała się na zbliżonym poziomie i na koniec badanego okresu wyniosła 33,9 kg.

ENERGETYKA

Energii Gminie Dobra dostarczają ENERA S.A. Oddział w Kaliszu oraz PGE Gódnia Teren Obrót Sp. z o.o. Wszelkimi kwestiami związanymi z administrowaniem dostawami energii na terenie Gminy zajmuje się spółka ENERGA – OPERATOR S.A. Przez analizowany teren w rejonie sołectw Stawki i Dobrowica przebiega linia energetyczna 220 kV z Adamowa do Pabianic, której strefa ograniczonego użytkowania wynosi 25 m. Ponadto, w tym samym rejonie przebiega inna sieć wysokiego napięcia z Turku (GPZ) do Poddębic o mocy 110 kV, której pas technologiczny wolny od zabudowy wynosi 15 m. Linie te są podstawą sieci elektroenergetycznej Gminy Dobra, od której wychodzą linie niższych mocy 15 kV i 0,4 kV. Planowana jest budowa linii wysokiego napięcia 110 kV w granicach Gminy, która zgodnie z założeniami zasilana projektowany Główny Punkt Zasilający w Dobrej w miejscu istniejącej stacji rozdzielczej linii SN 15 kV. Należy wspomnieć, iż spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne – Centrum S.A. zgodnie z wykazem kluczowych inwestycji planowanych do 2020 roku, zamieszczonym w opracowaniu p.t. „Przyszłość Polskiej Elektroenergetyki” autorstwa prof. dr hab. inż. Jacka Malko, planuje budowę sieci wysokiego napięcia 400 kV pomiędzy stacjami przy elektrowniach PAK i Bełchatów (relacji z Płynowa do Rogowca)¹⁷.

¹⁷ „Przyszłość Polskiej Elektroenergetyki” prof. dr hab. inż. Jacek Malko

Tabela 7. Zużycie energii elektrycznej w mieście Dobra w latach 2006 ÷ 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu (szt)	553	552	548	543	548	551	545
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu (MWh)	1 077,93	1 045,63	1 061,62	1 040,00	1 072,00	1 042,00	1 038,00

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Zgodnie z danymi z Tabeli 7. liczba odbiorców energii elektrycznej w Mieście Dobra utrzymuje się na zbliżonym poziomie, przy równoczesnym spadku poziomu jej zużycia od 2010 roku. W 2012 r. 545 odbiorców energii zużyło 1038 MWh. Ogólnopolski trend i wymóg coraz większego wykorzystania odnawialnych Źródeł energii widać również na terenie Gminy Dobra. W ciągu ostatnich lat stopniowo przybywa stacji wiatrowych. Obecnie jest ich tutaj 6: dwie w Skłoczniewie, trzy w Januszówce oraz jedna w Ćronicach. Wykorzystanie elektrowni wiatrowych przyczynia się do ograniczenia emisji do atmosfery CO₂, SO₂, NO_x i pyłów, co korzystnie wpływa na Środowisko zarówno w skali lokalnej jak i globalnej. Należy również wspomnieć, iż konieczność wykorzystywania odnawialnych Źródeł energii różnego typu, nie tylko elektrowni wiatrowych, ale ogniw fotowoltaicznych i Źródeł geotermalnych, nakłada na Polskę prawodawstwo Unii Europejskiej, które jako jej członek musimy implementować.

CIEPŁOWNICTWO

Ciepłownictwo w Gminie Dobra funkcjonuje w oparciu o kotłownie indywidualne, których piece w większości opalane są węglem, drzewem, rzadziej olejem opałowym czy gazem. Wybór Źródła energii cieplnej uwarunkowany jest w dużej mierze jego ceną. Jedynie dwa obiekty użyteczności publicznej posiadają kotłownie olejowe: Zakład Gospodarki Komunalnej Dobra i Zespół Szkół w Dobrej.

2.5.2. OCHRONA ŚRODOWISKA

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu dokonując oceny jakości powietrza zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 sierpnia 2012 wydzielił strefy: Aglomerację Poznańską, Miasto Kalisz oraz Strefę Wielkopolską. Na podstawie dokonanych pomiarów zostały one zakwalifikowane do odpowiednich klas: A – jeśli stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają dopuszczalnych norm, B – stężenia zanieczyszczeń przekraczają poziom dopuszczalny, ale nie przekraczają poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji, C – stężenia zanieczyszczenia przekraczają poziom dopuszczalny powiększony o marginesy tolerancji. Należy zaznaczyć, iż Miasto i Gmina Dobra należą do strefy Wielkopolskiej.

Analizując stan Środowiska trzeba oprzeć się na danych zebranych z punktów pomiarowych w Kaliszu i Koninie, które położone są najbliżej Gminy i Miasta Dobra i najwierniej odzwierciedlają bieżącą sytuację na tym obszarze. Biorąc pod uwagę jakość powietrza należy zauważyć, iż średnie stężenie pyłu PM₁₀ w ciągu roku w latach 2010 ÷ 2012 nie zostało przekroczone. Pomiary dokonane w Kaliszu w roku 2012 wykazały stężenie pyłu PM₁₀ w wysokości 35,5 µg/m³. Zostały natomiast przekroczone stężenia pyłu PM₁₀ w pomiarze 24-godzinny. Sytuacja taka występuje na terenie całego

województwa. Zdecydowanie większe stężenie pyłu PM10 występuje w sezonie grzewczym, co wynika z działaniem pieców konwencjonalnych.

Tabela 8. Stężenia Średnie roczne i maksymalne jednogodzinne zanieczyszczeń powietrza w 2012 roku

Adres stacji	Mierzone zanieczyszczenia [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]						
	NO _x	NO ₂	NO ₂	SO ₂	SO ₂	SO ₂	CO
Okres uśredniania	1 rok	1 godz.	1 rok	1 godz.	24 godz.	1 rok	8 godz.
Wartość dopuszczalna	30	200	40	350	125	20	10 000
Konin, ul. Wyszyńskiego	18,5	89,2	16,2	94,5	32,7	6,2	2 961,3
Kalisz, ul. H. Sawickiej	20,5	106,0	16,6	109,0	58,9	8,0	-

Źródło: Raport o stanie Środowiska województwa Wielkopolskiego w 2012 roku

Z danych zawartych w Tabeli 8. widać, iż poziom zanieczyszczeń tj. tlenki azotu, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki oraz tlenek węgla są znacznie poniżej wartości dopuszczalnych.

Tabela 9. Strefy z uwzględnieniem symbolu klasy poszczególnych substancji zawartych w powietrzu

Nazwa Strefy	Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
	NO ₂	SO ₂	CO	C6c6	Pył PM _{2,5}	Pył PM ₁₀	BaP	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
Aglomeracja Poznańska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	A
Miasto Kalisz	A	A	A	A	C	C	C	A	A	A	A	A
Strefa Wielkopolska	A	A	A	A	A	C	C	A	A	A	A	C

Źródło: Raport o stanie Środowiska województwa Wielkopolskiego w 2012 roku

Biorąc pod uwagę jakość powietrza w Strefie Wielkopolskiej, do której zaliczana jest Miasto i Gmina Dobra, należy zauważyć, że jest ono stosunkowo mało zanieczyszczone. Wskaźniki zostały przekroczone jedynie z uwagi na obecność w powietrzu ozonu, pyłu PM10 oraz benzopirenu.

2.6. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.6.1. EDUKACJA

Zadania z zakresu oświaty na terenie Gminy i Miasta Dobra realizuje Zespół Szkół nr 1 Przedszkolny w Dobrej. W jego skład wchodzi:

- Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Dobrej,
- Szkoła Filialna im. Stefana Żeromskiego w Piekarach,
- Gimnazjum Publiczne im. Henryka Sienkiewicza w Dobrej,
- Przedszkole Samorządowe w Dobrej wraz z Oddziałami Zamiejscowymi w Piekarach i Długiej Wsi.

Do dyspozycji dzieci i młodzieży w Gminie znajdują się 3 pracownie komputerowe: dwie w zespole szkół w Dobrej (25 komputerów stacjonarnych z dostępem do internetu i 14 laptopów) oraz jedna w Szkole Filialnej w Piekarach (10 komputerów z dostępem do Internetu oraz 6 laptopów). Dalszą edukację ponadgimnazjalną młodzież realizuje już poza granicami Gminy.

W szkołach stworzono również możliwość skorzystania z dożywiania w przerwach międzylekcyjnych. Zarówno w placówce w Dobrej, jak i w Piekarach dla uczniów przygotowuje się herbatę oraz obiady, z których korzysta średnio około 220 dzieci.

Ponadto dzieci i młodzież mogą korzystać z Sali gimnastycznej przy Zespole Szkół i Przedszkolnym w Dobrej, położonej w miejscowości Długa Wieś. Hali Sportowej w Dobrej również usytuowanej w miejscowości Długa Wieś oraz boiska do gry w koszykówkę i siatkówkę plażową w zespole parkowym przy ul. Parkowej w Dobrej. Ważnym elementem wśród obiektów sportowych jest boisko Orlik przy szkole podstawowej, obejmujące boisko ze sztuczną trawą oraz boisko o nawierzchni tartanowej do gry w siatkówkę, koszykówkę i tenisa ziemnego.

W 2012 roku w szkołach Gminy i Miasta Dobra uczęszczało 340 uczniów (w tym 66 pierwszoklasistów) w 18 oddziałach. W stosunku do roku 2011 odnotowano wzrost ogólnej liczby jedynie o 13 uczniów.

Aby przeanalizować poziom nauczania w szkołach podstawowych należy przyjrzeć się danym zawartym w Tabeli 10., która przedstawia wyniki sprawdzianu uczniów klas VI uzyskiwane przez nich w latach 2006 r. 2013.

Tabela 10. Wyniki sprawdzianu uczniów szkoły podstawowej w latach 2006 r. 2013.

Sprawdzian w szkole podstawowej po VI klasie		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem (Średnia za sprawdzian)	Miasto i Gmina Dobra	26,40	27,64	25,68	19,84	22,45	23,05	22,48	24,69
	powiat turecki	24,40	26,03	25,59	21,13	23,43	24,43	21,91	23,98
	województwo wielkopolskie	25,30	26,12	25,36	21,90	23,76	24,69	21,98	23,37
	kraj	24,80	26,30	27,57	22,64	24,56	25,26	22,75	24,03
Czytanie	Miasto i Gmina Dobra	7,87	7,91	7,86	6,99	6,78	7,58	6,19	6,80
	powiat turecki	7,48	7,93	7,40	7,36	7,26	8,06	6,15	7,14
	województwo wielkopolskie	7,58	7,92	7,42	7,46	7,24	8,15	6,14	7,13
	kraj	6,90	7,70	7,40	7,62	7,36	8,28	6,25	7,30
Pisanie	Miasto i Gmina Dobra	6,70	6,73	4,69	3,52	5,36	5,36	6,17	7,37
	powiat turecki	6,64	6,54	5,97	4,28	4,77	5,30	5,62	6,42
	województwo wielkopolskie	6,94	6,27	5,56	4,61	4,86	5,18	5,52	5,98
	kraj	6,90	7,20	7,60	4,99	5,32	5,46	5,88	6,34
Rozumienie	Miasto i Gmina Dobra	4,94	5,12	5,76	3,67	4,84	4,74	4,17	3,96
	powiat turecki	4,19	4,59	5,55	3,53	5,03	5,07	3,98	4,10
	województwo wielkopolskie	4,42	4,81	5,52	3,72	5,14	5,22	4,01	4,08
	kraj	4,10	4,60	5,00	3,79	5,23	5,28	4,11	4,16
Korzystanie z informacji	Miasto i Gmina Dobra	2,37	2,70	2,69	2,10	2,16	2,18	2,67	2,43
	powiat turecki	2,40	2,60	2,30	2,35	2,30	2,30	2,70	2,35
	województwo wielkopolskie	2,46	2,62	2,37	2,38	2,30	2,31	2,72	2,40
	kraj	2,60	2,50	2,60	2,44	2,37	2,31	2,79	2,48
Wykorzystanie	Miasto i Gmina Dobra	4,48	5,12	4,68	3,56	3,31	3,18	3,29	4,12

Sprawdzian w szkole podstawowej po VI klasie		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
wiedzy w praktyce	powiat turecki	3,76	4,38	4,37	3,61	4,06	3,70	3,47	3,97
	województwo wielkopolskie	3,88	4,51	4,48	3,73	4,23	3,83	3,59	3,79
	kraj	4,30	4,30	4,90	3,81	4,27	3,93	3,72	3,75

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna i Krajowa Komisja Egzaminacyjna

Ogólne wyniki sprawdzianu uczniów z Gminy i Miasta Dobra w 2013 roku w porównaniu do roku bazowego 2006 spadły o 6,48%, podczas gdy analogiczne wyniki dla kraju spadły - o 3,10%. W roku 2013 uczniowie Gminy Dobrej uzyskali wynik lepszy od Średniej krajowej o 0,66 punktu. Najlepiej przedstawiały się wyniki ze sprawdzianu z pisania (o 1,03 punktu lepiej niż Średnia krajowa) oraz ze sprawdzianu z wykorzystania wiedzy w praktyce (o 0,37 punktu ponad Średnią krajową). W pozostałych sprawdzianach z czytania, rozumienia oraz korzystania z informacji uzyskane wyniki uplasowały się nieco poniżej Średniej krajowej.

Tabela 11. Wyniki testów gimnazjalnych w latach 2012 i 2013.

Test		Miasto i Gmina Dobra	Poznań	powiat turecki	woj. wielkopolskie	Średnia krajowa	różnica [do Średniej krajowej]
2012							
Część humanistyczna	z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie	62,19	65,60	60,76	59,89	61,0	1,19
	z zakresu języka polskiego	63,67	68,17	64,82	62,97	65,0	- 1,33
Część matematyczno-przyrodnicza	z zakresu matematyki	46,90	53,64	45,48	46,25	47,0	- 0,10
	z zakresu przedmiotów przyrodniczych	48,31	54,03	50,42	48,98	50,0	- 1,69
2013							
Część humanistyczna	z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie	55,96	61,81	60,10	56,56	58,0	- 2,04
	z zakresu języka polskiego	58,78	66,15	61,53	59,99	62,0	- 3,22
Część matematyczno-przyrodnicza	z zakresu matematyki	48,29	54,29	49,79	47,52	48,0	0,29
	z zakresu przedmiotów przyrodniczych	58,18	63,07	62,60	58,18	59,0	- 0,82

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna i Krajowa Komisja Egzaminacyjna

Wyniki z egzaminu gimnazjalnego, które przedstawia Tabela 11. nie są zadowalające. W 2013 roku uczniowie gimnazjum z Gminy Dobra tylko z części matematycznej egzaminu uzyskali Średnią wyższą od Średniej krajowej o 0,29 pp. W roku poprzednim z kolei w części humanistycznej z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie wypracowali wynik lepszy od Średniej krajowej o 1,19 pp. W pozostałych częściach egzaminu uczniowie osiągnęli wyniki gorsze od Średniej krajowej. Porównując je do danych wojewódzkich to w 2013 roku Średnia jakiej osiągnęli z zakresu przedmiotów przyrodniczych była identyczna ze Średnią województwa. Nieco lepsze wyniki uzyskali z matematyki.

Warto zaznaczyć, iż władze Gminy i Miasta Dobra mają już sprecyzowane plany dotyczące infrastruktury związanej z oświatą. Wobec zmieniających się przepisów prawa, zgodnie z którymi każdy trzylatek musi zostać objęty edukacją przedszkolną, planowana jest poprawa bazy przedszkolnej z wykorzystaniem budynku pałacowego położonego w Zespole Parkowo-Pałacowym w Długiej Wsi (przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym). Ponadto zadeklarowano prowadzenie bieżących remontów istniejącej infrastruktury oświatowej.

2.6.2. OPIEKA ZDROWOTNA

Na terenie Gminy i Miasta Dobra działają 4 placówki świadczące usługi z zakresu ochrony zdrowia:

- **Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej CYRULIK w Dobrej** – w swej ofercie posiada lekarza podstawowej opieki zdrowotnej oraz pielęgniarkę Środowiskowo – rodzinne POZ,
- **Praktyka Lekarzy i Specjalistów AFENIKS** – również przyjmuje pacjentów w ramach umowy z NFZ. Bezpośrednio można tutaj otrzymać pomoc z zakresu specjalizacji: chorób wewnętrznych, radiologii, chorób pęci, pediatrii, nefrologii, chorób wewnętrznych, traumatologii, gastroenterologii i ortopedii. Przychodnia w ramach umowy z NFZ wykonuje badanie USG oraz badania laboratoryjne. Ponadto Praktyka Lekarzy i Specjalistów AFENIKS świadczy swoje usługi także prywatnie z zakresu radiologii, chorób pęci, chorób wewnętrznych, urologii, gastroenterologii, ortopedii oraz traumatologii. Przychodnia posiada również pielęgniarkę POZ. Przychodnia zlokalizowana jest w Dobrej,
- **Grupowa Praktyka Pielęgniarek AVITA** – zapewnia opiekę pielęgniarek Środowiskowo – rodzinnych Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- **Niepubliczny Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej ASAMARYTANKA** – Zakład Rehabilitacji w Dobrej – który świadczy usługi z zakresu rehabilitacji.

Ponadto na terenie Gminy Dobra funkcjonują dwa gabinety stomatologiczne. Zabezpieczone są również świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej. Ochronę zdrowia dzieci zajmuje się także Pielęgniarski Zakład Medycyny Szkolnej s.c. posiadający swoje placówki w Dobrej i Piekarach. Zgodnie z danymi GUS w 2012 roku mieszkańcy Gminy Dobra mieli dostęp do 2 aptek działających na tym terenie.

2.6.3. POMOC SPOŁECZNA

Wsparcia osobom potrzebującym udziela Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Mieście Dobra przy ul. Wiatraki. W 2013 roku z pomocy ośrodka korzystało 309 osób, w tym:

- 62 osoby bezrobotne,
- 57 osób niepełnosprawnych,
- 30 osób starszych,
- dzieci i młodzież – 160 osób.

W 2013 roku wydatki na pomoc społeczną wyniosły 3 913 854,25 zł, był to wzrost w roku 2012, kiedy wyniosły one 3 690 295,16 zł. ~~Natomiast w budżecie na 2014 r. zaplanowano je na poziomie 3 158 485,00 zł~~

Na terenie Gminy działa również środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS) w Łeronicach. Jest to dom dziennego pobytu dla osób dorosłych przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych

intelektualnie typu A i B. Ponadto funkcjonuje tutaj również Dom Pomocy Społecznej w Skórczniewie, który podobnie jak ŚDS w Źeronicach przeznaczony jest dla osób przewlekle psychicznie chorych. Jest to placówka koedukacyjna stałego pobytu, przeznaczona dla 210 osób dorosłych, której organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Turku.

2.6.4. PORZĄDEK PUBLICZNY I OCHRONA PRZECIWOPOŻAROWA

Instytucje działające na terenie Gminy i Miasta Dobra w sferze porządku publicznego i ochrony przeciwpożarowej:

- Komisariat Policji w Dobrej (od 2012 roku),
- Ochotnicze Straże Pożarne rozmieszczone w 13 miejscowościach: Dębrowica Kolonia, Dobra, Linne, Mikulice, Międzykowice, Piekary, Potworów, Rzechta, Rzymisko, Skórczniew, Strachocice, Wieś Źeronic, a w 9 spośród nich są remizy: Dobra, Linne, Międzykowice, Piekary, Potworów, Rzechta, Rzymisko, Skórczniew, Źeronic.

Oprócz swojej podstawowej działalności Ochotnicze Straże Pożarne często angażują się w rozmaite wydarzenia kulturalno i sportowe na terenie Gminy.

Tabela 12. Wyposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych

L.p	Miejscowość	Wyposażenie w sprzęt
WŁĄCZONE DO KRAJOWEGO SYSTEMU RATOWNICZO-GAŚNICZEGO		
1	OSP Dobra	Sam. Gaśniczy STAR 2446BA Sam. Gaśniczy JELCZ 004 BA Sam lekki, motopompa, wąż
2	OSP Piekary	Sam. Gaśniczy STAR 256 BA motopompa, wąż
POZOSTAŁE		
2	OSP Piekary	Sam. Gaśniczy STAR 256 BA motopompa, wąż
3	OSP Strachocice	Sam. Gaśniczy STAR 256 BA motopompa, wąż
4	OSP Źeronic	Samochód Źuk, motopompa wąż
5	OSP Rzymisko	Samochód Źuk, motopompa wąż
6	OSP Międzykowice	Samochód Nysa, motopompa wąż
7	OSP Dębrowica	Samochód Źuk, motopompa wąż
8	OSP Linne	Motopompa, wąż
9	OSP Rzechta	Motopompa, wąż
10	OSP Mikulice	Motopompa, wąż
11	OSP Ostrówek	Motopompa, wąż (nie funkcjonuje)
12	OSP Potworów	Motopompa, wąż
13	OSP Skórczniew	Motopompa, wąż

Na terenie gminy organizowane są Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze OSP, których celem jest sprawdzenie wyszkolenia pożarniczego jednostek OSP i przygotowanie do skutecznego prowadzenia

akcji ratowniczo-gaśniczej oraz popularyzacja wśród społeczeństwa zagadnień ochrony przeciwpożarowej.

2.6.5. Sport i kultura w Mieście i Gminie Dobra

Na terenie Gminy Dobra działa 17 obiektów sportowych, z których 7 występuje przy placówkach szkolnych. Analizując rodzaj obiektów sportowych to najwięcej, bo aż 11 jest boisk sportowych, w tym 5 należy do szkół. Działają tutaj również 2 korty tenisowe, bieżnia lekkoatletyczna na 400 m. oraz siłownia. Do najważniejszych elementów bazy sportowej Gminy i Miasta Dobra należą:

- Stadion sportowy w Dobrej, skupiający pełnowymiarowe boisko piłkarskie, boisko do koszykówki, boisko do siatkówki. Stadionem zarządza Miejsko - Gminny Klub Sportowy „Wicher”
- Moje Boisko nr ORLIK 2012, wyposażone w boisko do gry w piłkę nożną na sztucznej nawierzchni, a także boisko tartanowe do gry w koszykówkę, piłkę siatkową i tenisa oraz zaplecze szatniowe
- Hala sportowa w Długiej Wsi, wyposażona w pełnowymiarowe boisko do gry w piłkę nożną halową, piłkę ręczną, koszykówkę, siatkówkę, tenisa ziemnego.
- Sala gimnastyczna w Dobrej działająca przy Zespole Szkół
- Boiska sportowe w Dobrej działające przy Zespole Szkół
- Korty tenisowe w Skoczniewie, zarządzane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- Boisko do piłki koszykowej i siatkówki plażowej w parku przy ul. Parkowej w Dobrej.

Istniejąca baza sportowa w dużej mierze wykorzystywana jest do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w ramach zajęć lekcyjnych. Warto podkreślić, iż w ostatnich latach baza sportowa wzbogaciła się o dwa wymienione już wcześniej obiekty. Wielofunkcyjne boisko Orlik 2012 zostało oddane do użytku w październiku 2012 roku. Powstało ono przy Zespole Szkolno nr Przedszkolnym w Dobrej a jego koszt całkowity wyniósł 1 076 245 zł w tym z budżetu gminy wydano na ten cel tylko 243 245 zł 7 września 2013 roku została otwarta hala sportowa w Długiej Wsi. Łączna wartość tej inwestycji wyniosła 6 430 323, 16 zł w tym 1 500 000,00 zł pochodziło ze środków Funduszy Rozwoju Kultury Fizycznej w ramach Wojewódzkiego Rozwoju Bazy Sportowej¹⁸.

Na zachodnim brzegu zbiornika Jeziorsko, półtora kilometra od tamy znajduje się Ośrodek Wypoczynkowo-żeglarski RAFA-JEZIORSKO. Dzięki swojemu położeniu zapewnia możliwość wypoczynku w wyjątkowo malowniczym miejscu. Ośrodek posiada własną plażę oraz port. Na jego terenie znajduje się ponadto:

- restauracja letnia,
- kawiarenka,
- sklep spożywczo nr turystyczny,
- wypożyczalnia sprzętu wodnego,
- plaża,
- altana na ognisko z grillem,
- sala wielofunkcyjna z bilardem,
- boisko do piłki plażowej,
- plac do koszykówki,
- plac zabaw dla dzieci,

¹⁸ Dane Urzędu Miasta i Gminy Dobra

- skutnia.

Ośrodek dysponuje również szeroką ofertą noclegową zarówno dla klientów indywidualnych, jak i grupowych. Posiada domki kempingowe i przyczepy różnych typów i o różnym standardzie. Port Rafa oferuje usługi typu wodowanie, cumowanie i zimowanie dla wszelkiego rodzaju jednostek. Wypożyczalnia sprzętu wodnego oferuje łagłówki, gódzie, kajaki, rowery i motorowery wodne oraz wiele różnych atrakcji. Organizowane są także rejsy komfortowym statkiem pasażerskim.

Główną instytucją animującą życie kulturalne w Gminie i Mieście jest obecnie Centrum Kultury w Dobrej. Jako Miejsko i Gminny Ośrodek Kultury działa już od 1989 roku. Posiada interesującą ofertę kulturalną skierowaną zarówno do dzieci i młodzieży, jak i seniorów. Przy Centrum Kultury działa Orkiestra Dnia Dobra i Jeronice, której tradycja sięga jeszcze czasów przedwojennych ubiegłego stulecia. Aktywni seniorzy mają możliwość przynależenia do Klubu SERENADA, który również specjalizuje się w występach artystycznych. Obok Klubu SERENADA działa także Zespół śpiewaczy ALEBABKI z Skoczniowa. Ponadto działają również cztery zespoły taneczne. Centrum prowadzi także kółka zainteresowań dwa kółka teatralne, kółko plastyczne, ognisko muzyczne. Miejsko i Gminny Ośrodek Kultury angażuje się w organizację bądź współorganizację wielu imprez i wydarzeń kulturalnych takich jak: Andrzejkę, dożynki, plenery artystyczne, Wieczór Kupały, Przegląd Orkiestr Dniowych itd. Choć oferta Centrum Kultury jest dość bogata, to warto byłoby uzupełnić ją o dodatkowe zajęcia dla seniorów i osób w średnim wieku np. zajęcia i ćwiczenia aerobowe, pilates, jogę czy też grupowe wyjścia do kina, teatru czy na wystawy.

Bardzo istotny udział w organizacji imprez kulturalnych ma również Urząd Gminy i Miasta Dobra. Kalendarz najważniejszych wydarzeń cyklicznych przedstawiono poniżej w wersji tabelarycznej.

Tabela 13. Cykliczne imprezy w Gminie Dobra

Lp	Rodzaj imprezy	Data
1.	Powiatowy Turniej Samorządowców w Piłce Nożnej Halowej w hali sportowa	Luty
2.	Powiatowy Turniej OSP w Piłce Nożnej Halowej w hali sportowa	Luty
3.	Obchody Rocznicy Konstytucji 3 Maja	Maj
4.	Turniej drużyn OSP w piłce nożnej w Orlik	Maj
5.	Gminny Dzień Strażaka	Maj
6.	Inauguracja Pucharu polski w formule windsurfing	Maj
7.	Dni Dobrej i Dobra, Długa Wieś	Czerwiec
8.	Wieczór Kupały w Centrum Kultury w Dobrej (plac za CK)	Czerwiec
9.	Święto Plinzy w Rzechta	Lipiec
10.	Dożynki Gminne w Długiej Wieś	Sierpień
11.	Obchody Święta Niepodległości	Listopad
12.	Powitanie Nowego Roku	Grudzień

Źródło: Dane Urzędu Gminy i Miasta Dobra

Na przełomie maja i czerwca na terenie ośrodka wypoczynkowo i kąpieliskowego RAFA w Kościankach odbywa się coroczny sportowy piknik rodzinny nad zbiornikiem Jezioro podłączony z wyścigiem Pucharu Polski Formuły Windserfing i Nadwarciańskim Turniejem Piłki Siatkowej Plażowej. Zawody te

stanowi ciekawą atrakcją zarówno dla mieszkańców Gminy jak i turystów. Podczas regat odbywają się liczne konkursy, zabawy, animacje dla dzieci jak również pokazy i lekcje windsurfingu. Ponadto do dyspozycji uczestników i widzów jest cała infrastruktura towarzysząca w postaci placów zabaw dla dzieci, dmuchanych zamków, placu do gry w piłkę nożną dla dorosłych oraz zaplecza gastronomicznego itd.

Istotnym wydarzeniem na kulturalnej mapie Gminy jest Świątko Plinzy czyli placak ziemniaczanego, które od 5 lat organizowane jest w miejscowości Rzechta. Najważniejszym elementem uroczystości jest bicie rekordu w pieczeniu plinzy, który ostatnio padł w 2013 roku, a rekordowy placek miał średnicę 2m 47 cm. W trakcie imprezy organizowane są różne konkursy związane z plizną np: rzut plizną na odległość. Impreza służy kultywowaniu i promowaniu lokalnych zwyczajów oraz tradycji, a także wspiera działalność organizacji społecznych działających w obszarze kultury, edukacji i sportu. Warto również zaznaczyć, iż dotychczasowa organizacja tej imprezy odbywała się przy współfinansowaniu ze Środków Unii Europejskiej w ramach Osi 4 LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Na terenie Gminy działają również stowarzyszenia i organizacje, które silnie angażują się w życie kulturalne Gminy:

1. Stowarzyszenie A. lepsza Gmina – Dobrej
2. Miejsko – Gminny Ludowy Klub Sportowy A. WICHER – Dobrej
3. Koło Gówieckie A. SZARAK – Dobrej
4. Ochotnicze Straże Pożarne (13 jednostek OSP)
5. Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Dobroskiej
6. Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Mikulice i Stefanów A. D. – Dobrej
7. Polski Związek Hodowców Gogoli Poczтовых SEKCJA 8 w Dobrej Oddział Turek
8. Stowarzyszenie Sportowe A. Zalewów Skł. – Dobrej
9. Nieformalna Grupa Młodzieżowa A. niCOOLice – Dobrej
10. Liga Obrony Kraju – Koło w Dobrej

Mieszkańcy Gminy mogą skorzystać również z działającej w Mieście Dobra Miejsko – Gminnej Biblioteki Publicznej, która wspierana jest przez Bibliotekę przy Zespole Szkół w Dobrej. W bibliotece tej od 2006 roku działa Internetowe Centrum Informacji Multimedialnej, które powstało w ramach programu Ministerstwa Edukacji Narodowej i zostało częściowo sfinansowane ze Środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Jednym z głównych celów projektu było podnoszenie jakości i dostępności kształcenia poprzez promocję wykorzystania nowoczesnych technologii w oświacie. W ramach ICIM w bibliotece działają 4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz urządzenie wielofunkcyjne, z których korzystają mogą zarówno nauczyciele i uczniowie oraz ich rodzice.

2.7. SFERA GOSPODARCZA

2.7.1. PRZEMYSŁ, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych w Gminie Dobra w latach 2009 ã 2012

Sekcja	DziałPKD	2009	2010	2011	2012
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	30	31	32	30
B	Górnictwo i wydobywanie	1	0	0	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	42	44	41	41
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0	0	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	3	4	3
F	Budownictwo	31	35	41	46
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, włączając motocykle	106	107	101	97
H	Transport i gospodarka magazynowa	13	14	15	14
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	12	13	10	10
J	Informacja i komunikacja	2	3	3	4
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	10	10	10
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	8	8	8	8
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10	11	9	11
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	3	5	4	5
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	14	14	14	14
P	Edukacja	9	9	9	10
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	13	14	13
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	8	8	7	8
S i T	Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	21	26	24	24

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Analizując dane z Tabeli 13. poniżej widać wyraźnie, iż najwięcej podmiotów gospodarczych w 2012 roku działało w branży handlowej. Drugą najliczniejszą grupę stanowią podmioty związane z

budownictwem i przemysłem. Trzecią grupą najczęściej reprezentowaną przez lokalne podmioty jest sektor związany z rolnictwem. Wszystkie wymienione wyżej branże oprócz budownictwa zanotowały niewielki spadek działających podmiotów w analizowanym okresie.

Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	304	329	332	337	354	346	348
Sektor publiczny	16	18	16	16	16	16	17
Sektor prywatny	288	311	316	321	338	330	331
Spółki prawa handlowego	9	10	11	12	13	12	13
Spółdzielnie	2	2	2	2	2	2	2
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	233	255	258	261	275	269	270

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Ogółem w 2012 roku w rejestrze REGON wpisanych było 348 podmiotów, z czego w sektorze prywatnym odnotowano ich 331, w tym znaczną część, tj. 81,6% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Warto zaznaczyć, iż na przestrzeni analizowanego okresu nastąpił wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o 15,9 pp. Wzrosła również ogólna liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym i w 2012 roku wyniosła 331 jednostek (wzrost o 14,9 pp. w stosunku do roku 2006). Według danych uzyskanych z Urzędu Gminy i Miasta Dobra w 2013 roku było jedynie 198 aktywnych wpisów do ewidencji działalności gospodarczej. Do branż o największym potencjale dla Gminy zaliczono usługi i budownictwo, co jest zgodne z danymi Głównego Urzędu Statystycznego. Do największych przedsiębiorstw działających w Gminie Dobra należą:

- Firma „MARKO” – elektrownie wiatrowe – 3 sztuki w Januszówce,
- Stacja Paliw Izydorczyk Jolanta, Izydorczyk Izabela s.c. oraz elektrownie wiatrowe – 2 sztuki w Skórczniewie,
- Energa – Eko Dudziński Bartłomiej – elektrownia wiatrowa w Łeronicach,
- Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowe Stacja Paliw w Dobrej,
- Zakład młynski „Smoliński” Z. Smoliniński, K. Smolińska Sp. j. w Długiej Wsi,
- Firma POLSTYR PPH Zbigniew i Witold Leszek w Miłkowicach – producent styropianu,
- Firma Milkop Sp. j. Materliński, Kaczmarek w Długiej Wsi – wókiennictwo, usługi,
- Firma „Farpol” PPH w Chrapczewie – wytwórnia napojów gazowanych „Ciano”
- Firma „Langaz” – Lanko w Dobrej – produkcja drzwi i okien, handel gazami płynnymi,
- Firma „Petecki” w Chrapczewie – produkcja okien i drzwi,
- Zakład Cukierniczo Piekarski „MARKO” w Dobrej – produkcja pieczywa i wyrobów ciastkarskich, sieć sklepów,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe „Optim” J. Karpiński, L. Cieślak Sp. J. w Dobrej – producent odzieży import i eksport,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Dobrej,
- PHU „KOMAR” w Dobrej,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „MAR” – BUD – miejscowości Rzymisko – budownictwo,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowo – Usługowe „VIGO” w Dobrej,
- EKO Sp. z o.o. Punkt Sprzedaży w Dobrej,

- Market „Stary Młyn” w Dobrej.

Sektor publiczny również ma swoich największych pracodawców:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „CYRULIK” w Dobrej,
- Praktyka Lekarzy i Specjalistów „FENIKS” s.c. Bogacki w Dobrej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Weronicach,
- Dom Pomocy Społecznej w Skieczniewie,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Dobrej.

Po analizie liczby i struktury podmiotów działalności gospodarczej można stwierdzić, iż w Gminie Dobra tkwi duży potencjał rozwoju małej przedsiębiorczości. Przy odpowiednim wsparciu tego sektora gospodarki można w sposób znaczący wpłynąć na poprawę sytuacji finansowej zarówno Gminy (poprzez podatki) jak również jej mieszkańców (wzrost zatrudnienia).

2.7.2. ROLNICTWO

Zgodnie z tym, co zostało zapisane w poprzednich rozdziałach mimo, iż Gmina Dobra jest gminą miejską, to udział użytków rolnych stanowi aż 69,2 % ogólnej powierzchni Gminy. Stąd też wciąż duży wskaźnik podmiotów gospodarczych zajmujących się rolnictwem oraz duża liczba gospodarstw rolnych.

Tabela 16. Struktura gruntów w Mieście i Gminie Dobra

Użytki rolne	w tym	9 121 ha
Grunty orne		6 576 ha
Użytki zielone		2 460 ha
Sady		85 ha
Pozostałe	w tym	4 058 ha
Użytki leśne oraz grunty zadrzewione		2 610 ha
Grunty zurbanizowane i zabudowane		923 ha
Nieużytki		150 ha
Wody		375 ha
RAZEM		13 179 ha

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Dobra

Gmina Dobra charakteryzuje się niezbyt dobrymi warunkami glebowymi. Mimo, iż grunty orne zajmują ponad połowę ogólnej powierzchni Gminy, to w 2/3 przeważają gleby napiaskowe klasy V i VI, zaliczane do kompleksów Źytnich. Zajmują one głównie terasy nadzalewowe Warty i Teleszyny. Na obszarze wysoczyzny morenowej znajdują się gleby słabego kompleksu Źytniego w okolicach Woli Piekarskiej, Weronic, Ugorów, Potworowa, Szymanów, Strachocic Kolonii. Najlepsze gleby klas IIIa i III b występują jedynie w rejonie Mikulic i Potworowa oraz na południu Gminy w miejscowościach Rzymisko, Strachocice oraz Miłkowice. Zajmują one łącznie zaledwie 0,7% powierzchni gruntów ornych. Spośród wszystkich gruntów ornych największą część stanowią gleby klasy V i VI, które zajmują ok. 70 % gruntów. W związku z niską jakością gleb oraz dużym udziałem użytków zielonych znaczenia nabiera hodowla bydła.

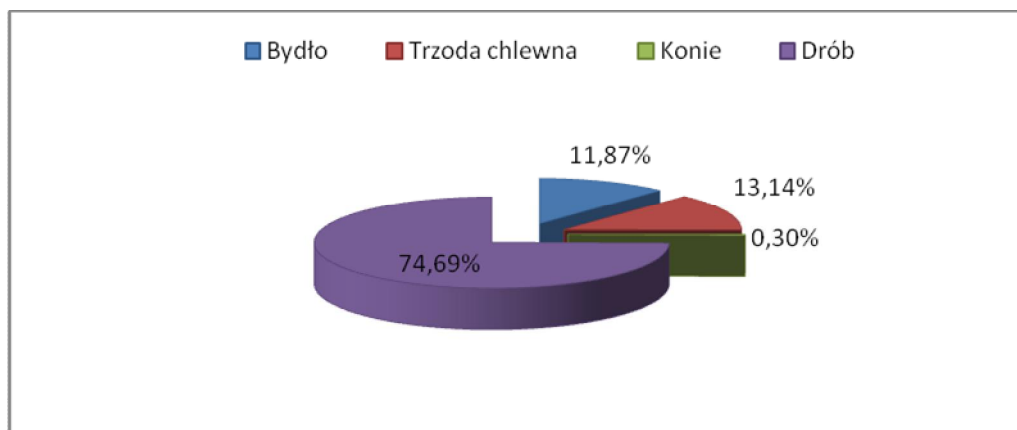
Tabela 17. Struktura gospodarstw rolnych

Wielkość gospodarstwa	Ilość sztuk
Do 1 ha	24
1 ñ 5 ha	299
5 ñ 10 ha	267
10 ñ 15 ha	109
Powyżej 15 ha	125

Źródło: Narodowy Spis Rolny 2010

W Gminie Dobra funkcjonują 824 gospodarstwa rolne, w tym 24 mają o powierzchni do 1 hektara. Najliczniejsze są gospodarstwa zajmujące powierzchnię od 1 do 5 ha, najmniej jest natomiast gospodarstw w przedziale 10 ñ 15 ha. Gospodarstw największych, czyli osiagających powierzchnię powyżej 15 ha jest w Gminie 125. Widać więc, iż w strukturze gospodarstw rolnych panuje dosyć silne rozdrobnienie, które z pewnością przekłada się na ich mniejszą efektywność.

Wykres 8. Pogłowie zwierząt gospodarskich

Źródło: Narodowy Spis Rolny 2010

W Gminie Dobra przeważa hodowla drobiu. Według danych GUS w 2010 roku było 26291 sztuk drobiu. Rolnicy natomiast w znacznie mniejszym stopniu zajmowali się hodowlą bydła i trzody chlewnej (było ich odpowiednio 4180 i 4627 sztuk). Znikoma jest natomiast hodowla koni, gdyż w 2010 roku zarejestrowano ich jedynie 99 sztuk.

Tabela 18. Rodzaj zasiewu

RODZAJ ZASIEWU	OBSZAR (ha)
Zboża	4051,33
Ziemniaki	117,70
Uprawy przemysłowe	19,20
Warzywa gruntowe	11,95
Pozostałe	373,4

Źródło: Narodowy Spis Rolny 2010

Według danych Narodowego Spisu Rolnego z 2010 roku Rolnicy w Gminie Dobra uprawiali łącznie 4573,58 ha różnych zasiewów. Biorąc pod uwagę dane z tabeli powyżej widać jednoznacznie, iż dominującym rodzajem uprawy są zboża, które stanowią 88,6% ogółu upraw.

2.7.3. TURYSTYKA I REKREACJA

Zbiornik Jeziorsko z pewnością jest istotnym walorem przyrodniczo - krajobrazowym Gminy, który może przyczynić się do pobudzenia turystyki weekendowej, wędkarskiej i poznawczej tego obszaru. Zbiornik pod względem przyrodniczym jest ostoją dla ptactwa i z tego względu włączono go do opisanych w poprzednich podrozdziałach obszarów Natura 2000. Fakt ten daje doskonałe podstawy do rozwoju turystyki poznawczej i ornitoturystyki, która nie jest jeszcze w Polsce rozpowszechniona. Zbiornik ze względu na rozległą powierzchnię oraz doskonałe warunki wietrzne jest dogodnym miejscem do uprawiania wszelkiego rodzaju sportów wodnych: węglarstwa, windsurfingu, wioślarstwa, kajakarstwa itp. Z uwagi na to, iż wody zbiornika obfitują w ryby jest to idealne miejsce dla wędkarzy. Niestety niezadowolający stan czystości wody zmniejsza jego atrakcyjność jako kąpieliska.

W powiecie tureckim, w gminie Dobra, na terenie wsi o tej samej nazwie znajduje się ponadto stawisko na sztucznym zbiorniku zaporowym Źeronice, gdzie regularnie odbywają się zawody wędkarskie.

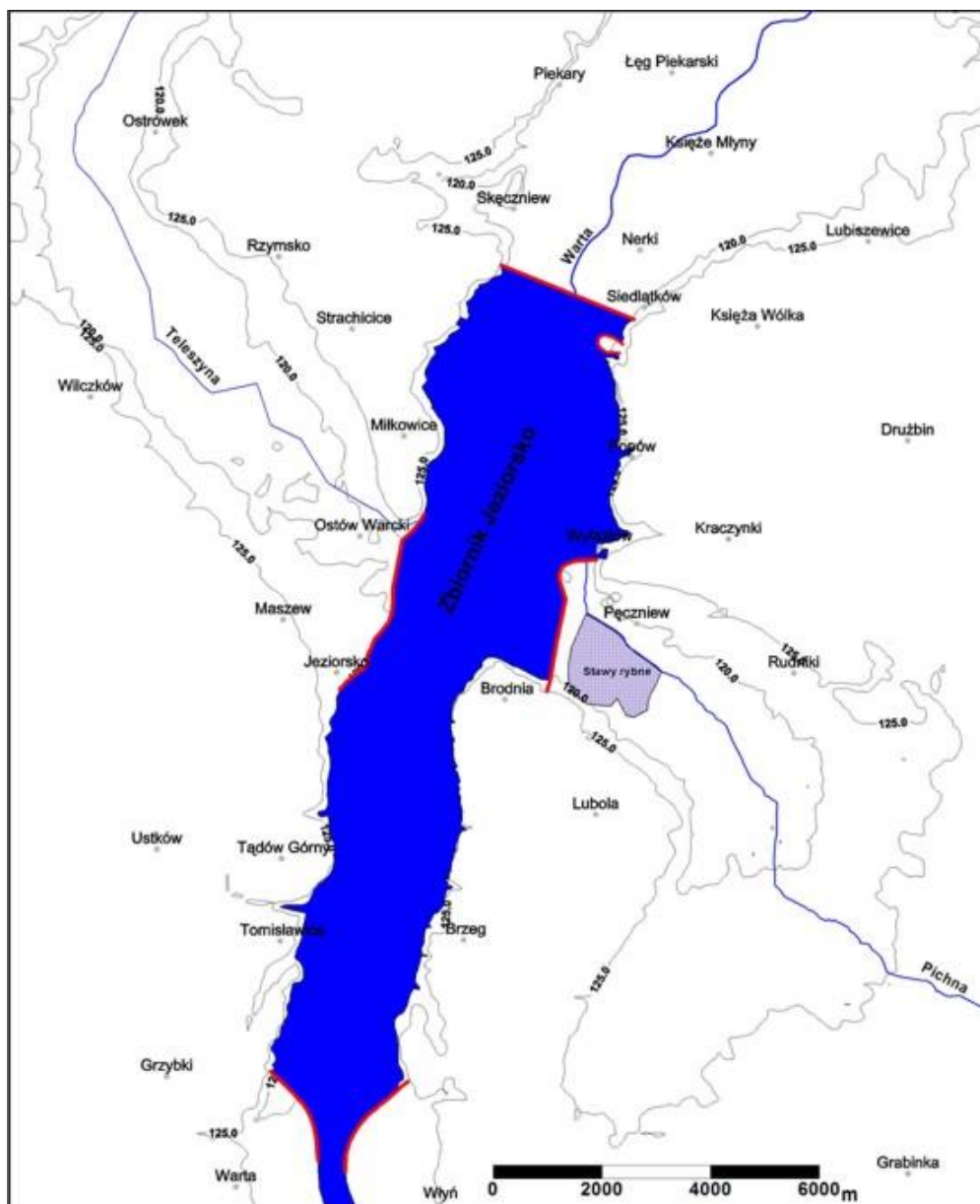
Dodatkowo zwarte kompleksy leśne występujące w środkowej i północno i zachodniej części Gminy, stanowią atrakcyjny element turystyczny oraz zachęcają do aktywności pieszej i rowerowej, a także grzybobrania. Bór Świeży zajmujący kompleksy leśne w północno i wschodniej części Gminy wytwarza szczególnie korzystny dla człowieka bioklimat, który sprawia, iż jest to idealne miejsce dla lokalizacji szpitali i sanatoriów.

Przez teren Gminy Dobra przebiegają 3 szlaki turystyczne:

- Nadwarciański Szlak Rowerowy o charakterze regionalnym, należący do systemu głównych tras rowerowych Wielkopolski. Szlak rozpoczyna się w Mosinie i kończy na tamie Zbiornika Jeziorsko. Na terenie Gminy szlak prowadzi przez miejscowości południe nad Wartą: Józefów, Górki Piekarski, Skłodźniew. Odcinek ten liczy 10 km długości z całego dwustu pięćdziesięciokilometrowego szlaku.
- rowerowa Ścieżka dydaktyczna Panorama przebiega przez wszystkie gminy powiatu tureckiego. W Gminie Dobra biegnie ponad 14-kilometrowym odcinkiem przez miejscowości: Stefanów, Źeronice, Ugory, Długa Wieś, Dobra, Potworów, Mikulice. Cały szlak podzielony jest na 6 etapów o łącznej długości 38,4 km.

- szlak kajakowy na Warcie przebiegający przez Gminę Dobra 1,5 kilometrowym odcinkiem. Szlak prowadzi wzdłuż Warty od Wyłyny Krakowsko – Czystochowskiej do Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej.

Rysunek 7. Mapa zbiornika Jeziorsko

Źródło: www.staff.amu.edu.pl

Do miejsc sąlonych turystom zaliczył moŹna 2 przystanie wodne: Port RGZW Ź udostŹpniany turystom po wczeŹniejszym uzgodnieniu oraz przystaŹ Źeglarska ŹRAFAŹ w KoŹciankach. UzupeŹnieniem oferty sportowo Ź rekreacyjnych atrakcji turystycznych mogŹ byŹ cenne zabytki rozlokowane na terenie Gminy. DoskonaŹym przykŹdem jest opisany we wczeŹniejszym rozdziale zespŹgdworski z 1894 roku.

Baza noclegowa Gminy obejmuje 102 miejsca noclegowe. NajwiŹkszą liczbŹ noclegŹw dysponuje OŹrodek Wypoczynkowo Ź Źeglarski ŹRAFAŹ, który oprŹcz 50-ciu miejsc w domkach letniskowych posiada pole namiotowe i kempingowe. Ponadto zajazd ŹapiecekŹ usytuowany w miejscowoŹci Rzymisko, posiada 22 miejsca noclegowe. ResztŹ miejsc oferujŹ gospodarstwa agroturystyczne:

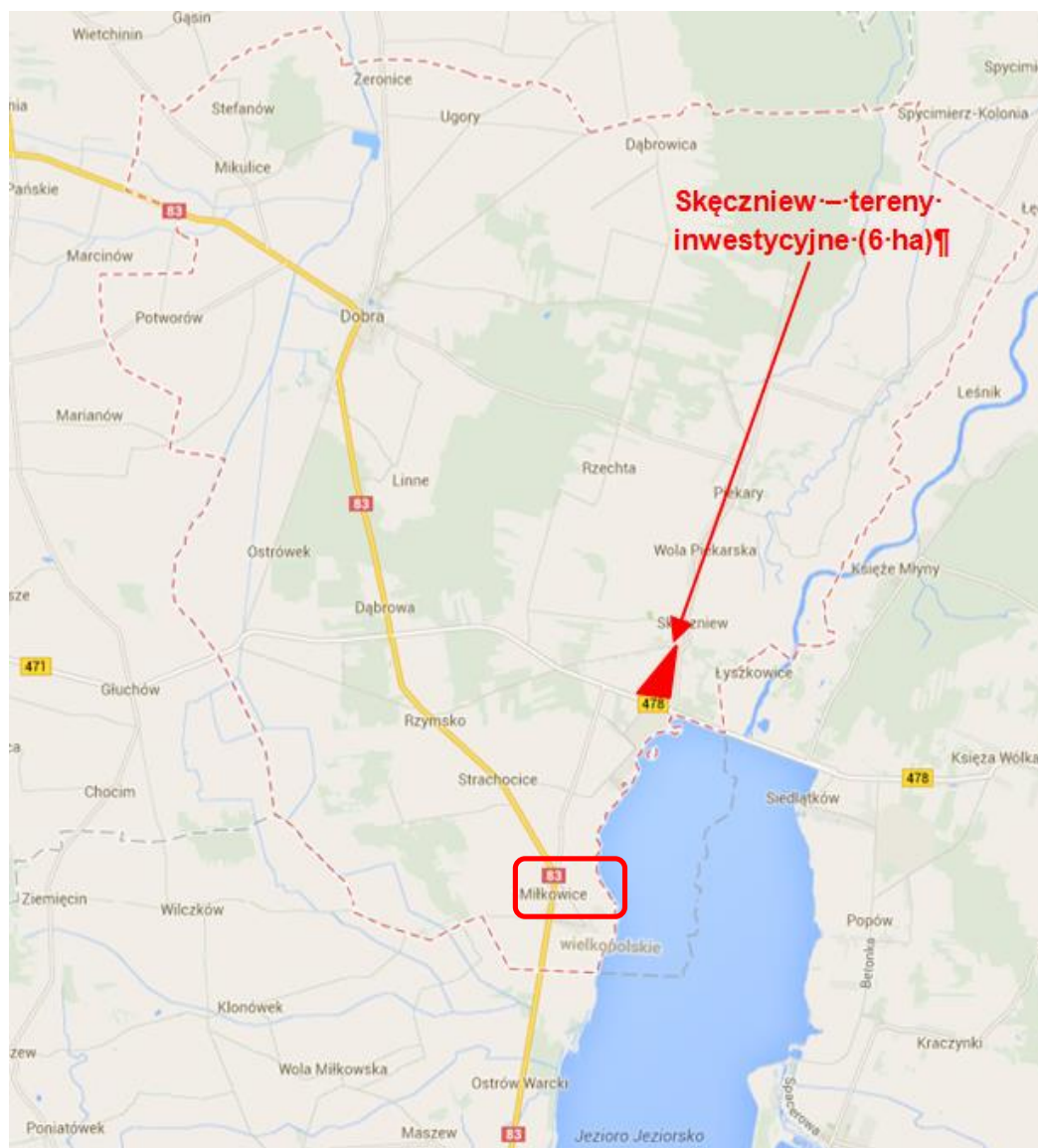
w miejscowości Dobrowa (20 miejsc), w Miłkovicach (10 miejsc), w Moczydłach (4 miejsca) oraz w miejscowości Łeronice (25 miejsc).

Pomimo, iż Zbiornik Jeziorsko ma ogromny potencjał turystyczny, to jednak niewystarczająco rozwinięta infrastruktura towarzysząca (niewystarczająca baza noclegowa i gastronomiczna, brak wypożyczalni sprzętu sportowego), a także infrastruktura sportowa dostępna turystom powodują, iż w obecnej sytuacji nie może być on w pełni wykorzystany.

2.7.4. ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA GMINY

Atrakcyjność inwestycyjna wiąże się przede wszystkim z zapleczem turystycznym zbiornika Jeziorsko. W planie kierunków zagospodarowania przestrzennego obszar południowo- i wschodniej części Gminy: miejscowości Strachocice Kolonia oraz Miłkowice przeznaczone są do intensywnego rozwoju turystyki. Tereny położone dalej na północ, wzdłuż zbiornika Jeziorsko obejmujące miejscowości Piekary, Głóg Piekarski, Józefów przeznaczone są z kolei do ekstensywnego rozwoju turystyki. Okolice miejscowości Stawki zostały wyznaczone, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, jako tereny preferowane do rozwoju turystyki na obszarze o walorach uzdrowiskowych. W Gminie Dobra jest jeszcze duży terenów związanych z turystyką, które obecnie nie są zagospodarowane. Proces ten należy przeprowadzić w ramach kompleksowego planu, który pozwoli na najbardziej racjonalne wykorzystanie wszystkich walorów turystycznych Gminy. Obecnie Gmina dysponuje 6 ha terenów bardzo atrakcyjnie położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika Jeziorsko w miejscowości Skłoczew. Wyznaczono tam 33 działki pod zabudowę letniskową oraz prawie 1,5 ha pod zabudowę obiektów o charakterze usługowym (hotel, restauracja). Dodatkowym atutem tych terenów jest bardzo dobra dostępność komunikacyjna i położone są wzdłuż drogi wojewódzkiej 478 (relacji Dobra - Poddębice) oraz w pobliżu drogi krajowej nr 83 (relacji Turek - Sieradz).

Rysunek 7. Tereny pod zabudowę lotniskową oraz usługową

Źródło: Opracowanie własne na podstawie maps google

Potencjał terenów inwestycyjnych Gminy Dobra uzupełnia również działka wraz z budynkiem byłej szkoły w miejscowości Miłkowice położona w pobliżu drogi krajowej nr 83.

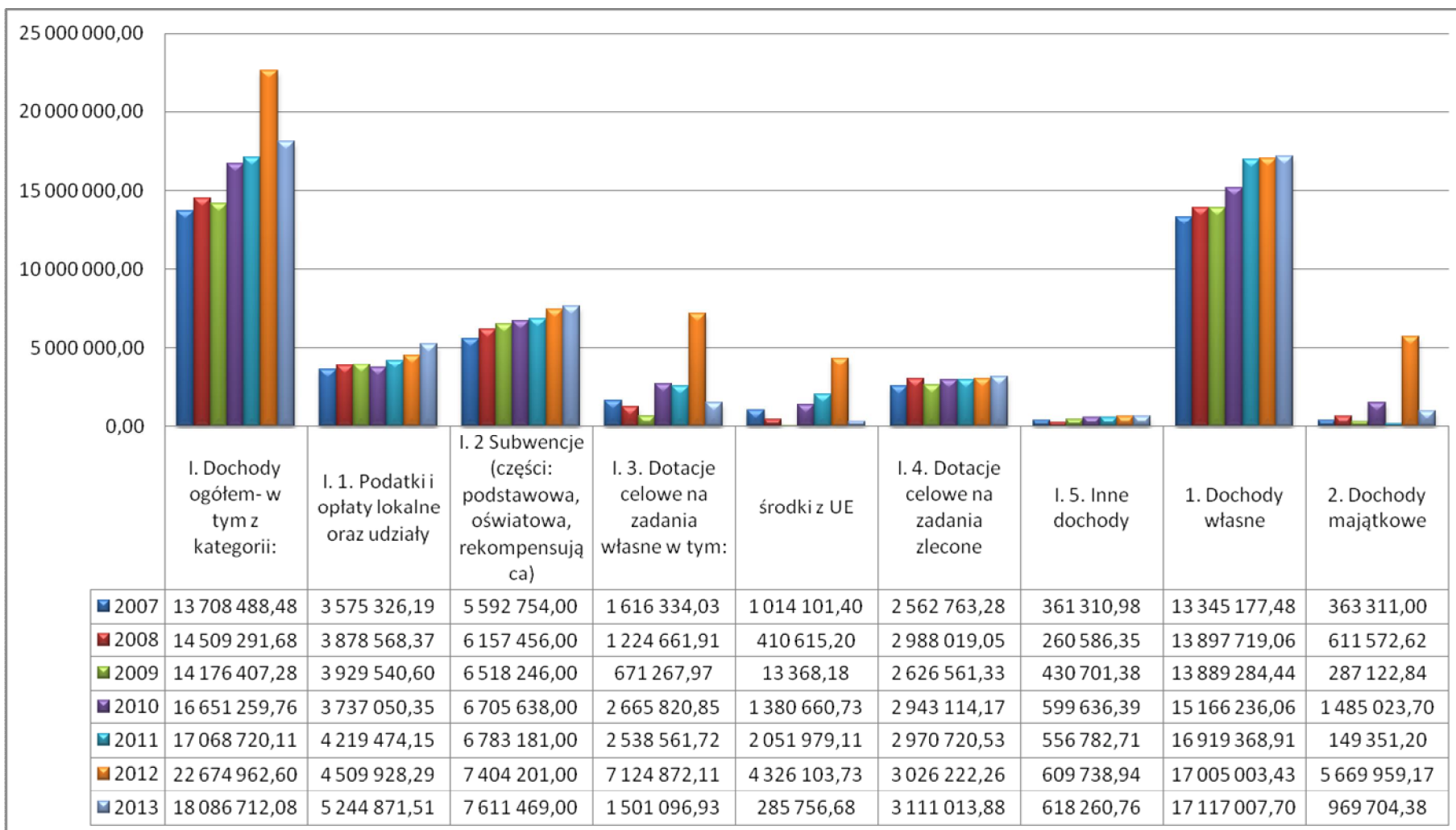
. Brak jest niestety dostępnej publicznie oferty inwestycyjnej, która informowałaby zarówno o wolnych terenach, jak również procesie przygotowywania nieruchomości do celów inwestycyjnych, co może być przyczyną ograniczonego zainteresowania potencjalnych inwestorów. Gminy i Miasta

2.7.5. SYTUACJA FINANSOWA GMINY I MIASTA

Analizując sytuację finansową należy dokładnie przyjrzeć się zarówno wydatkom, jak i dochodom Gminy na przestrzeni ostatnich lat. W zestawieniu poniżej uwzględniono dochody i wydatki Gminy w latach 2007 – 2013. Podkreślić trzeba, że o ile sytuacja budżetowa w okresie 2007 – 2012 przedstawia wartości wykonane, o tyle dane za rok 2013 są danymi prognozowanymi.

Wykres 9. wskazuje, iż dochody Gminy w analizowanym okresie rosły, osiągnęły maksimum w 2012 roku. Plany budżetowe na 2013 rok zakładają natomiast dochód w wysokości 18 086 712,08 zł

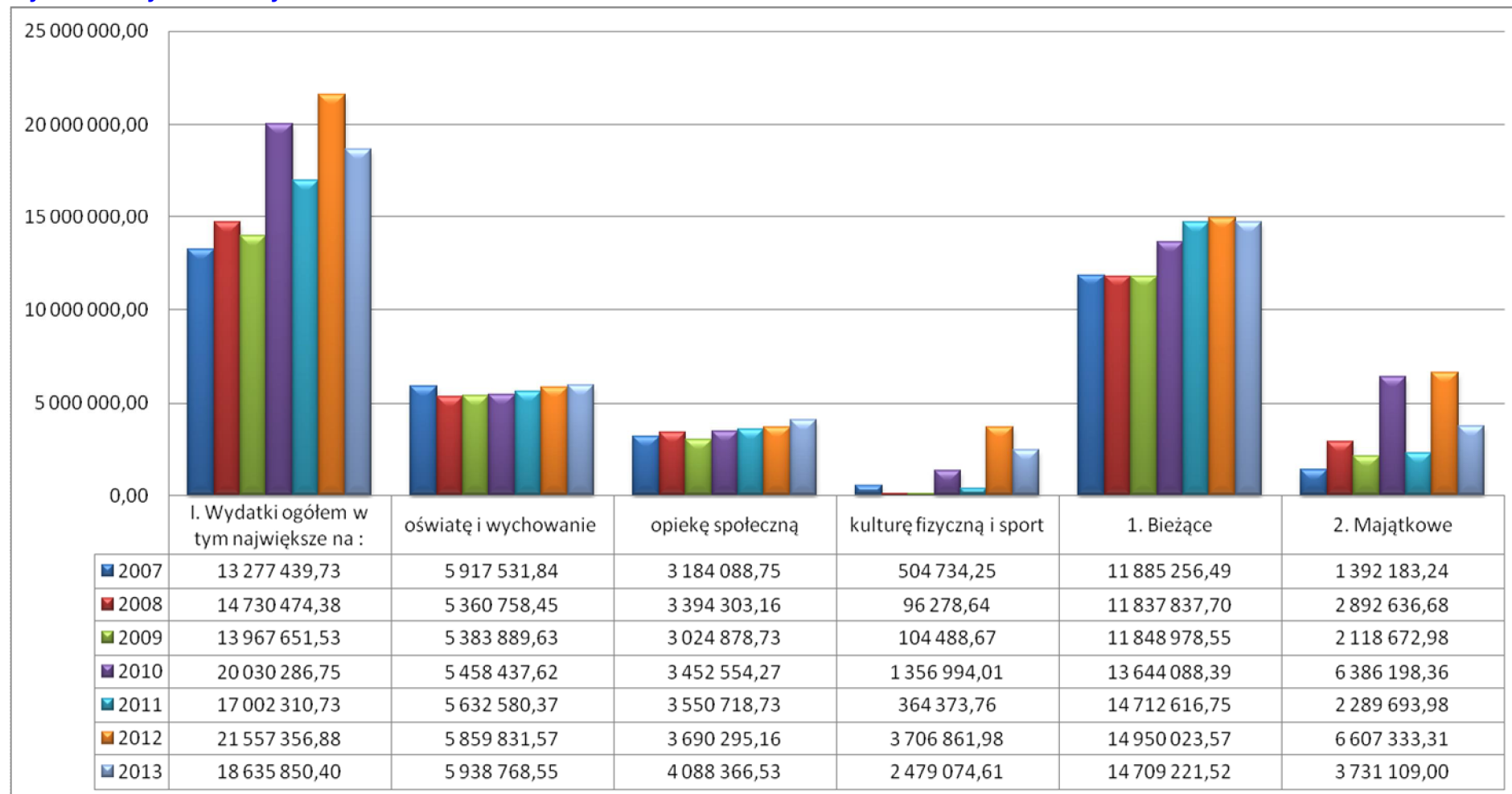
Wykres 9. Dochody Gminy i Miasta Dobra w latach 2007 – 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Dobra

Dokonując bilansu dochodów i wydatków Gminy widać, iż w latach 2007 r. 2013 nie zawsze dochody przewyższały swoją wartość wydatki. Nadwyżka budżetowa wypracowana w latach: 2007 (431 048,75 zł, 2009 (208 755,75 zł, 2011 (66 409,38 zł oraz w 2012, kiedy była ona największa r. 1 117 605,72 zł. Największa różnica wydatków w stosunku do dochodów wystąpiła w 2010 roku, kiedy wydatki przewyższyły dochody o 3 379 026,99 zł. Na rok 2013 zaplanowano również deficyt budżetowy w wysokości 549 138,32 zł.

Wykres 10. Wydatki Gminy i Miasta Dobra w latach 2007 r. 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy i Miasta Dobra oraz GUS

Wydatki majątkowe w analizowanym okresie w wielkości pokrywają się z wydatkami inwestycyjnymi, wynikiem były lata 2007 i 2009. Poziom wydatków inwestycyjnych w Gminie Dobra nie jest najwyższy, jednakże kwota 6 607 333,31 zł wydana na inwestycje w 2012 roku pozwoliła na zajęcie 3. miejsca wśród miast i gmin powiatu tureckiego pod względem wielkości wydanych środków na inwestycje w stosunku do ogólnych wydatków.

Do istotnym wskaźnikiem jest również stopień pozyskania środków Unii Europejskiej. Procentowy udział środków z UE w dochodach budżetu przedstawia Tabela poniżej

Tabela 19. Udział procentowy środków z UE w dochodach budżetu w latach 2007 ÷ 2013

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
7,4	2,8	0,09	8,3	12	19,1	1,6

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Najwyższy wskaźnik pozyskania środków z UE w stosunku do dochodów ogółem wystąpił w 2012 roku – 19,1% co stanowi 19,1% ogólnych dochodów. Najniższy natomiast udział środków z UE odnotowano w budżecie za 2009 rok, gdzie stanowiły one 0,009% wszystkich dochodów. Pozyskano wtedy kwotę 13 368,18 zł. Sytuacja ta jednak nie odbiega od ogólnych tendencji występujących w pozostałych gminach powiatu tureckiego.

Tabela 20. Poziom długi publiczny Gminy Dobra za lata 2007 ÷ 2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Kredyty i pożyczki	1 624 390,00	2 028 408,00	1 615 708,00	4 926 100,98	4 597 517,98	3 596 246,68	3 925 356,00
Zobowiązania wymagalne	67 126,09	123 029,19	99 786,23	112 373,75	290 696,08	100 492,11	69 963,32
Ogółem	1 691 516,09	2 151 437,19	1 715 494,23	5 038 474,73	4 888 487,06	3 696 738,79	3 995 319,32

Źródło: Dane Urzędu Gminy i Miasta Dobra

Rzetelna i rzeczowa analiza sytuacji finansowej nie byłaby pełna, gdyby nie uwzględniać poziomu zadłużenia danej jednostki samorządu terytorialnego. Na dzień 30.09.2013 roku stan zadłużenia Gminy wynosił 3 995 319,32 zł

Do pełnego obrazu sytuacji finansowej brakuje jeszcze uwzględnienia rodzaju wydatków w budżecie Gminy, które przedstawia Tabela poniżej.

Tabela 21. Wydatki budżetu Gminy i Miasta Dobra według działów w latach 2010 ÷ 2013 (w %)

	2010	2011	2012	2013
Wydatki ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Rolnictwo i leśnictwo	17,90%	7,78%	10,50%	4,31%
Handel	0,03%	0,04%	0,08%	0,11%
Transport i łączność	8,39%	3,07%	6,36%	5,16%
Turystyka	0,00%	0,00%	0,24%	0,00%
Gospodarka mieszkaniowa	0,64%	0,61%	0,61%	0,67%
Działalność usługowa	0,35%	0,00%	0,07%	0,11%
Administracja publiczna	7,65%	8,95%	7,45%	8,75%

Urząd naczelników organów	0,22%	0,09%	0,01%	0,01%
Bezpieczeństwo publiczne	0,98%	1,09%	0,70%	0,92%
Dochody od osób prawnych i fizycznych	0,19%	0,25%	0,00%	0,00%
Obsługa długu publicznego	0,42%	1,14%	1,06%	2,43%
Różne rozliczenia	0,00%	0,00%	0,00%	0,72%
Oświata i wychowanie	27,25%	33,13%	27,61%	31,87%
Ochrona zdrowia	0,40%	0,49%	0,35%	0,42%
Opieka społeczna	17,24%	20,88%	17,39%	21,94%
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5,36%	10,82%	5,64%	0,30%
Edukacyjna opieka wychowawcza	0,99%	1,59%	1,26%	1,76%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3,27%	5,70%	3,12%	4,80%
Kultura i sztuka	1,94%	2,22%	1,65%	1,95%
Kultura fizyczna i sport	6,77%	2,14%	17,46%	13,30%

Źródło: Opracowanie własne według danych Urzędu Gminy i Miasta Dobra

W latach 2010 – 2013 największymi wydatkami Gminy były wydatki na oświatę i wychowanie oraz opiekę społeczną. Wydatki te wynikają ze specyfiki zadań przydzielonych jednostkom samorządu terytorialnego. W latach 2010 i 2012 duży udział w wydatkach miały Rolnictwo i leśnictwo, który stanowił odpowiednio 17,90% oraz 10,50% ogółu wydatków w tych latach. W latach 2012 i 2013 znaczne środki finansowe przeznaczono na kulturę fizyczną i sport. W 2012 roku środki te stanowiły 17,46% ogółu wydatków, a w 2013 roku 13,30%. Wysokie wydatki w tym dziale były związane z budową nowej infrastruktury sportowej – Boiska w Długiej Wsi.

ANALIZA SWOT GMINY I MIASTA DOBRA

Tabela 22. Analiza SWOT w obszarze zasobów Gminy i Miasta Dobra, zagospodarowania przestrzennego oraz strefy gospodarczej.

Mocne strony	Słabe strony
- Dobre skomunikowanie drogowe- droga wojewódzka i krajowa - Oddalenie od dużych aglomeracji miejskich - Bliskość zjazdów z autostrady A2 (Dębice, Wartkowice, Kościelec) - Lokalna Grupa Działania nr Przymierze Jeziorsko - Liczba organizacji pozarządowych np. m.in. Ochotnicza Straż Pożarna - Baza sportowa i rekreacyjna - Ośrodek Rafał - Szlaki turystyczne - Zabytki - Parki Krajobrazowe i Obszary Chronione - Zbiornik Jeziorsko - Rzeka i Zbiornik Teleszyna - Potencjał turystyczny - Położenie w centrum Polski - Tereny przeznaczone na zabudowę rekreacyjną - Duża lesistość - Domy Pomocy Społecznej, środowiskowy Dom Samopomocy - Budynek po szkole w Miłkowicach - Nazwa Gminy - Produkty Lokalne - Cykliczne imprezy sportowe o randze krajowej - Tereny pod turystykę niskobudżetową	- Czystość wód - Podłączenia komunikacji publicznej - Brak obwodnicy - Bezrobocie szczególnie wśród młodych osób oraz kobiet - Starzejące się społeczeństwo; obniżenie demograficzne - Słaby dostęp do poradni specjalistycznych - Stan infrastruktury wodno-kanalizacyjnej - Stan infrastruktury drogowej i okolicznej - Niewystarczające oznakowanie atrakcyjnych miejsc w Gminie - Niewystarczająca promocja Gminy - Niewystarczające wyposażenie bazy oświatowej - Niewystarczająca oferta zajęć pozalekcyjnych - Brak oferty inwestycyjnej - Słabo rozwinięte zaplecze noclegowo-gastronomiczne - Brak marki regionalnej; zintegrowanego produktu turystycznego - Niewystarczająca oferta kulturalna
Szanse	Wyzwania
- Atrakcyjne położenie na granicy dwóch województw - Polityka woj. śląskiego w sprawie Zbiornika Jeziorsko - Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (wiatraki, fotowoltaika) - Nawiązanie współpracy z Uczelniami Wyższymi (np. plenery, badania) - Warunki wiatrowe sprzyjające uprawianiu sportów wodnych - Obszar Natura 2000 - Inwestorzy zewnętrzni - Konsolidacja gospodarstw (wokół produktów lokalnych, agroturystyki)	- Peryferyjne położenie Gminy w województwie i powiecie- marginalizacja znaczenia Gminy - Obniżenie poziomu wody w Zbiorniku Jeziorsko - Negatywne tendencje demograficzne - Ograniczenie w poruszaniu się po Zbiorniku z uwagi na Obszar Natura 2000 - Kryzys - ograniczenie środków finansowych - Długi okres oczekiwania na zwrot z inwestycji w odnawialne źródła energii - Polityka państwa na rzecz rozwoju dużych miast - Uregulowanie statusu Zbiornika Jeziorsko (retencja czy rekreacja)

Źródło: Opracowanie własne

3. SONDAŃ OPINII PUBLICZNEJ

3.1. OBSERWACJE I WNIOSKI Z WYWIADU ORAZ BADANIA ANKIETOWEGO PRZEPROWADZONEGO Z KLUCZOWYMI REPREZENTANTAMI SPOŁECZNYMI GMINY I MIASTA

W celu zebrania opinii głównych interesariuszy Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra, w lutym 2014 roku przeprowadzone zostały ankiety w formie elektronicznej oraz indywidualne wywiady telefoniczne oparte o kwestionariusz ankiety elektronicznej. Celem badania było pozyskanie informacji dotyczących kluczowych działań i inicjatyw służących rozwojowi społeczno-ekonomicznemu gminy.

Łącznie w badaniu udział wzięło 51 osób, w tym:

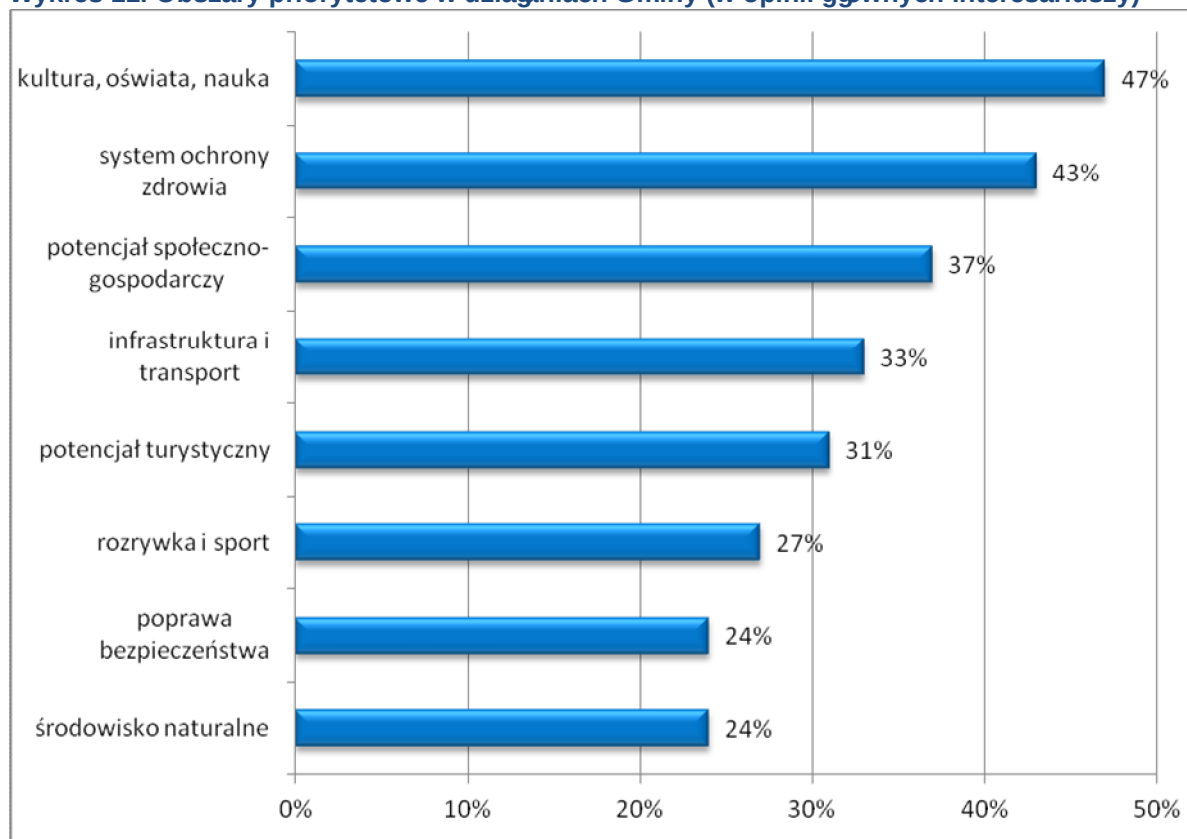
- radni (13) i sołtysi (19),
- przedstawiciele OSP (7),
- przedstawiciele organizacji pozarządowych (4),
- przedstawiciel oświaty (1),
- przedsiębiorcy (2),
- pozostali (5).

Reprezentanci społeczni poproszeni, w pytaniu pierwszym, o określenie priorytetowych obszarów działań w gminie w najbliższych latach oceniali każdy z nich stosując skalę od „bardzo istotny” do „nieistotny”. Respondenci mieli do wyboru osiem predefiniowanych obszarów:

1. Rozwój kultury, oświaty i nauki
2. Rozwój rekreacji i sportu
3. Rozwój infrastruktury i transportu
4. Rozwój potencjału społeczno-ekonomicznego
5. Rozwój potencjału turystycznego
6. Poprawa jakości środowiska naturalnego
7. Poprawa jakości systemu ochrony zdrowia
8. Poprawa bezpieczeństwa

Odpowiedzi udzielane przez interesariuszy Gminy ilustruje poniższy wykres:

Wykres 11. Obszary priorytetowe w działaniach Gminy (w opinii głównych interesariuszy)

Źródło: Opracowanie własne

Najbardziej istotnym dla ankietowanych obszarem, który wg nich powinien stanowić priorytet dla władz Gminy w perspektywie najbliższych lat jest obszar: **Rozwój kultury, oświaty i nauki**. Wśród wymienianych działań kluczowych jakie władze Gminy powinny, zdaniem ankietowanych, podjąć w tym obszarze najczęściej pojawiały się głosy mówiące o:

- konieczności zwiększenia miejsc w przedszkolach (31%),
- modernizacji istniejących placówek oświatowo-kulturalnych (25%),
- doposażeniu placówek w niezbędną sprzęt (22%).

Ankietowani podkreślali, że należy podejmować także działania związane z organizacją zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem nauki języków obcych, a także związane z zapewnieniem odpowiedniego zaplecza kadrowego – poprzez zwiększenie liczby opiekunów w klasach integracyjnych. Kilku ankietowanych zgłosiło potrzebę organizowania imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym (koncerty, rozgrywki sportowe) oraz, mając na uwadze dzieci i młodzież dojeżdżających do szkół poprawić stan wiat przystankowych.

Drugi pod względem istotności, wg kluczowych reprezentantów społecznych Gminy, jest obszar: **Poprawy jakości systemu ochrony zdrowia**. Wśród inicjatyw jakie powinna podjąć Gmina w tym aspekcie ankietowani najczęściej wymieniali:

- zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów (43%),
- organizowanie bezpłatnych badań profilaktycznych (27%),
- zapewnienie dostępu do podstawowej opieki lekarskiej (16%).

Wg ankietowanych w ramach działań władz Gminy w tym obszarze należy poprawić dostęp do opieki: kardiologicznej, ginekologicznej, neurologicznej, okulistycznej, ortopedycznej, a także urologicznej, gastrologicznej i stomatologicznej. Pojawiały się również wypowiedzi dotyczące możliwości wykonania podstawowych badań laboratoryjnych na terenie gminy. Tylko jeden respondent zgłosił potrzebę zwiększenia liczby aptek na terenie gminy.

Trzecim najważniejszym obszarem, na którym Gmina powinna skupić swoje działania w najbliższych latach jest wg ankietowanych obszar: **Rozwój potencjału społeczno- i gospodarczego**. Tutaj najczęściej pojawiały się głosy podkreślające potrzebę podejmowania kroków zmierzających do:

- pozyskania inwestorów (25%),
- organizacji szkoleń dla osób poszukujących pracy (18%)
- wspierania rozwoju rolnictwa (14%) i działaniach wspierających rozwój lokalnej przedsiębiorczości (10%).

Wg ankietowanych Gmina powinna skupić się na stwarzaniu warunków atrakcyjnych z perspektywy potencjalnego inwestora. W opinii interesariuszy gmina powinna również jak najszerszej wspierać rolnictwo i pozostałe inicjatywy z sektora lokalnej przedsiębiorczości. Pozytywnie na rozwój gminy wpłynęłoby ich zdaniem przygotowanie terenów pod inwestycje gospodarcze (np. stworzenie zasobu gruntów pod inwestycje), uporządkowanie przestrzeni poprzez przygotowanie planów zagospodarowania. Respondenci zwrócili również uwagę na potrzebę inicjatyw aktywizujących lokalną społeczność oraz działania wspierające działalność klubów i stowarzyszeń funkcjonujących na terenie gminy (w szczególności OSP).

Kolejnym nie mniej ważnym dla interesariuszy obszarem jest **Rozwój infrastruktury i transportu**. Wśród kluczowych działań jakie powinna podjąć w tym obszarze Gmina ankietowani najczęściej wymieniali:

- poprawę stanu dróg gminnych (27%),
- konieczność modernizacji chodników i poboczy (20%),
- budowę ścieżek i szlaków rowerowych,
- poprawę połączeń komunikacyjnych z większymi ośrodkami miejskimi oraz budowę zatok i stawianie wiat przystankowych (po 10%) .

Utrudnione połączenia z większymi ośrodkami sygnalizowano wskazując takie miejscowości jak Zagaj, Szymanowice, Chrapczew. W ankietach zwracano uwagę, że działania związane z rozbudową infrastruktury przy drogach powinny także obejmować poprawę stanu oświetlenia ulic, wyznaczenia przejść dla pieszych, instalację sygnalizacji świetlnej czy budowę parkingów oraz ścieżek rowerowych. Odnotowano także pojedyncze głosy dotyczące potrzeby rozwoju sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, a także poprawy dostępności do Internetu.

Na piątym miejscu priorytetowych obszarów działań władz Gminy znalazł się **Rozwój potencjału turystycznego**. Ankietowani zwracali uwagę na bardzo różne działania, które wg nich powinny być najważniejszymi inicjatywami w aspekcie rozwoju turystyki. Podkreślano konieczność:

- lepszego wykorzystanie zbiornika Jeziorsko (29%),
- budowy i rozwoju sieci ścieżek i szlaków rowerowych (14%),
- rozwoju infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej (10%).

Ankietowani zwracali także uwagę, że istotna jest promocja Gminy także na szczeblu ponadregionalnym. Zauważono potrzebę rozwoju agroturystyki, zaplecza noclegowego oraz

nastawionej na turystów mającej gastronomii. Tylko dwie osoby zaproponowały organizację imprez masowych, nie precyzowały jednak jaki powinien być ich charakter.

Jako szósty na liście najbardziej istotnych obszarów znajduje się obszar: **Rozwój rozrywki i sportu**. W odpowiedzi na pytanie o kluczowe inicjatywy jakie powinna podjąć Gmina w tym obszarze najczęściej powtarzały się głosy na temat:

- organizacji imprez i festynów (16%),
- organizacji zawodów sportowych (16%),
- budowy boisk (12%).

Respondenci sygnalizowali również potrzebę wspierania istniejących klubów i drużyn sportowych oraz modernizacji istniejącego już na terenie gminy zaplecza sportowo-rekreacyjnego.

Listę obszarów priorytetowych dla działań władz gminy Dobra zamykają kwestie dotyczące **Poprawy jakości środowiska naturalnego** oraz **Poprawy bezpieczeństwa**. Jako kluczowe inicjatywy które powinna podjąć Gmina w obszarze ochrony środowiska wymieniano przede wszystkim dbanie o stan czystości wód, a więc stan zbiorników (14%), budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (16%), budowę i modernizację oczyszczalni (14%). Odnotowano także głosy postulujące większe dbanie o stan czystości terenów leśnych i zaproponowano organizację akcji podnoszących świadomość ekologiczną wśród mieszkańców gminy. W obszarze **Poprawy bezpieczeństwa** respondenci sugerują skoncentrowanie działań gminy na wsparciu funkcjonowania lokalnych OSP, proponowano również zwiększenie liczby patroli policyjnych oraz poprawę stanu oświetlenia ulic. Poruszono również sprawę konieczności zapewnienia obecności ratowników wodnych na zbiorniku Jeziorsko.

W kolejnym pytaniu respondenci mieli okazję wskazać najważniejsze ich zdaniem inwestycje realizowane w ostatnich latach na terenie gminy. Odpowiedzi na pytanie udzieliło 27 respondentów, co stanowi 53% całej badanej grupy. Do najważniejszych inwestycji realizowanych w gminie zaliczono przede wszystkim budowę hali widowiskowo-sportowej w Długiej Wsi. Wśród pozostałych wskazywano na działania w zakresie infrastruktury drogowej, wodociągowej i kanalizacyjnej. W komentarzach podkreślano, że wszystkie realizowane inwestycje były bardzo potrzebne. Odnotowano jeden głos sugerujący równomierne rozwijanie i realizację inwestycji na obszarze całej gminy. Negatywne opinie (4), jakie pojawiły się w trakcie badania dotyczyły: nie ocenianego wyboru wykonawcy hali sportowej i jakości jej wykonania oraz zbyt dużej ilości marketów działających na terenie gminy.

Ankietowani proszeni o wymienienie głównych atutów Gminy Dobra (mocnych stron) podawali:

- położenie przy zbiorniku Jeziorsko i środowisko przyrodnicze (potencjał turystyczny),
- czyste środowisko, obszary NATURA 2000,
- bazy sportowe (hala sportowa + Orlik), działające kluby,
- przebieg drogi krajowej,
- rozwój oświaty,
- budowę dróg,
- bezpieczeństwo,
- dbanie o interesariuszy w Urzędzie Gminy, działalność Burmistrza, pozyskiwanie środków, brak długów gminy,
- lokalny przedsiębiorczość,
- potencjał kadrowy (pracownicy dla potencjalnego inwestora),

- dostęp do informacji,
- gospodarkę komunalną,
- służbę zdrowia.

Słabe strony Gminy w opinii respondentów to:

- stan dróg gminnych, brak obwodnicy miasta,
- niewykorzystany potencjał zbiornika Jeziorsko, brak jego jasno określonej funkcji,
- bezrobocie (brak prac interwencyjnych) i ubożenie społeczeństwa,
- niewystarczające oświetlenie ulic,
- brak miejsc w przedszkolach, słaba oświata (mała liczba zajęć dodatkowych),
- ograniczone fundusze,
- dostęp do opieki medycznej,
- brak dbałości o środowisko przyrodnicze,
- procesy migracyjne i depopulacja,
- brak przemysłu,
- brak dbałości o gminę, brak promocji gruntów inwestycyjnych, brak nowych inwestorów,
- brak dostępnych informacji na temat przeprowadzanych inwestycji w gminie,
- zbyt duże formalności w wypełnianiu wniosków dla rolników, słabe kompetencje pracowników Urzędu,
- wykrywalność przestępstw,
- słabe wykorzystanie/zagospodarowanie istniejącego zaplecza sportowego,
- stan budynku Urzędu Gminy i Miasta,
- wyposażenie OSP,
- słaba współpraca z gminami,
- współpraca władz gminy z władzami powiatu, słaba współpraca władz gminy z policją,
- brak opieki nad osobami starszymi,
- zbyt mało inwestycji w obszarze wiejskim,
- niewykorzystane środki unijne,
- brak miejsca do spotkań dla młodzieży (np. kawiarnia, pizzeria), mało ilości domów kultury, świetlic w sołectwach,
- niewykorzystane budynki po szkołach,
- zapewnienie transportu do szkół,
- pomoc społeczna,
- kanalizacja,
- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- słaby dostęp do Internetu.

W pytaniu piątym respondenci zostali poproszeni o sformułowanie hasła, które ich zdaniem mogłoby zareklamować gminę i podkreślić te jej cechy, które mają szansę stać się prawdziwymi wizytówkami Gminy i Miasta Dobra. Poniżej zaprezentowano najciekawsze z wymienionych przez głównych interesariuszy propozycji:

- Dobra-miejsce na rekreacji i wypoczynek
- Gmina Dobra-Piękna Gmina
- Dobra Gmina-Dobrzy ludzie
- Dobrze w Dobrej Gminie
- Gmina Dobra to dobra gmina

Wizytówka Gminy:

- zbiornik Jeziorsko
- Nowoczesność
- Czystość
- Czyste Środowisko
- Hala sportowa, Orlik
- Pozytywne działania sportowe, Straży Pożarnej
- Rekreacja, agroturystyka,
- Porządek i bezpieczeństwo
- Czysta gmina, rozwinięta turystyka, dobre połączenie zbiornika, kompleksy leśne
- Historia, zabytki, dwory i kościoły

3.2. OBSERWACJE I WNIOSKI Z BADANIA ANKIETOWEGO WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY I MIASTA

Badanie przeprowadzone zostało w lutym 2014 roku przez firmę PHENO Sp. z o.o. na zlecenie Gódzkiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A.

Spośród mieszkańców Gminy i Miasta Dobra w badaniu wzięło udział 200 osób. Badanie miało pomóc w poznaniu opinii mieszkańców i w tworzeniu Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra.

Celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat obszarów jakie powinny być najważniejsze w perspektywie najbliższych lat dla rozwoju Gminy. Respondenci mieli możliwość zaproponowania konkretnych działań w ramach wybranych przez siebie obszarów, co pomogłoby zwrócić uwagę władz Gminy na kluczowe problemy. Ponadto ważnym aspektem badania było poznanie mocnych i słabych stron Gminy, wymienionych przez respondentów.

Respondenci mieli możliwość wypełnienia ankiet w Urzędzie Gminy i Miasta Dobra oraz jednostkach podległych:

- Bibliotece Publicznej,
- Centrum Kultury w Dobrej,
- Miejsko - Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej,
- Zakładzie Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej,
- Gimnazjum w Dobrej.

W badaniu udział wzięło 200 osób, mieszkańców, w tym 94 kobiet i 106 mężczyzn. 30 osób nie określiło swojej pociągłości w metryczce. Badanie ankietowe zostało przeprowadzone bardzo sprawnie, a osoby ankietowane chętnie odpowiadały na pytania.

Podstawowe informacje:

Struktura respondentów:

Wiek:	Ilość osób:
poniżej 20 lat	52
31-40	42
20-30	24
51-60	17
41-50	21
powyżej 60 lat	5
Wiek nieokreślony	39
RAZEM	200

Struktura respondentów według statusu zawodowego:

Pełniony zawód:	Ilość osób:
Uczniowie	61
Sektor publiczny	47
Sektor prywatny	21
Bezrobotni	10
Przedsiębiorcy	9
Emeryci lub renciści	8
Rolnicy	6
Nie określono	38

Struktura respondentów według wykształcenia:

Wykształcenie:	Ilość osób:
Średnie	54
Podstawowe	48
Wyższe	32
Zawodowe	14
Inne	1
Nieokreślone	51

Struktura respondentów według miejsca zamieszkania:

Miejscowość	Ilość osób:
Miasto Dobra	95
Mikulice	8
Skłoczniew	6
Strachocice Wielkie	5
Łęka	4
Stawki	3
Wola Piekarska	3

Józefów	2
Piekary	2
Stefanów	2
Rzyska	2
Chrapaczew	2
Dąbrowica	2
Marcinów	2
Inne	6

Obszary priorytetowe wskazane przez mieszkańców w ankietach

Respondenci w pierwszym pytaniu poproszeni zostali o wybranie 3 najistotniejszych spośród 8 obszarów wymienionych poniżej:

Obszar 1 (Rozwój kultury, oświaty i nauki)

Obszar 2 (Rozwój rozrywki i sportu)

Obszar 3 (Rozwój infrastruktury i transportu)

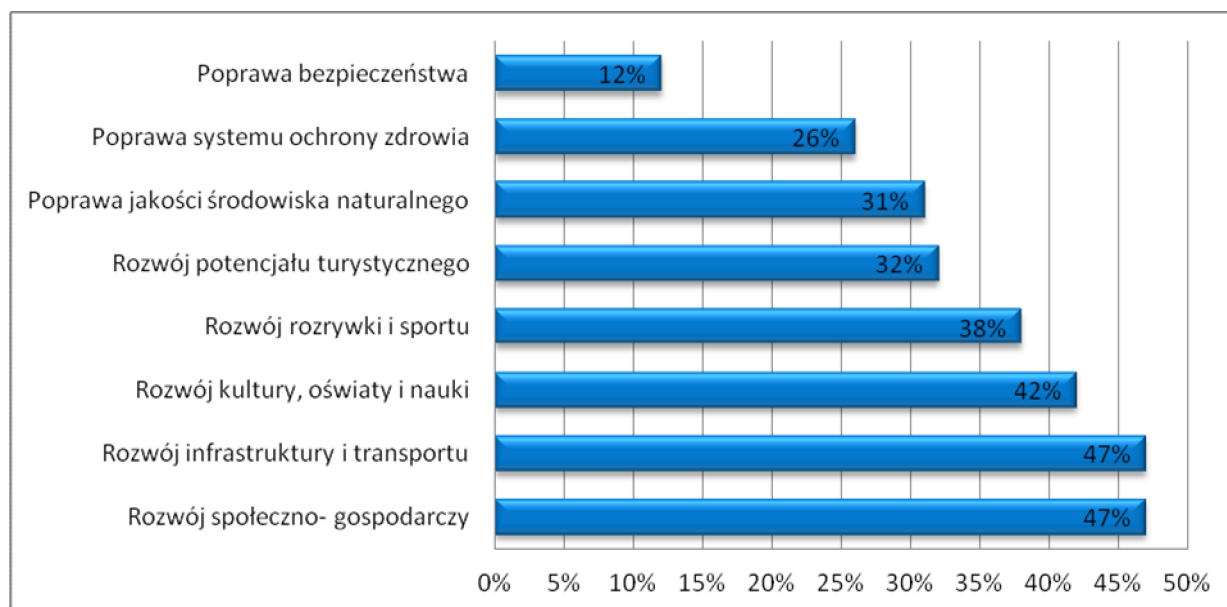
Obszar 4 (Rozwój potencjału społeczno- gospodarczego)

Obszar 5 (Rozwój potencjału turystycznego)

Obszar 6 (Poprawa jakości środowiska naturalnego)

Obszar 7 (Poprawa systemu ochrony zdrowia)

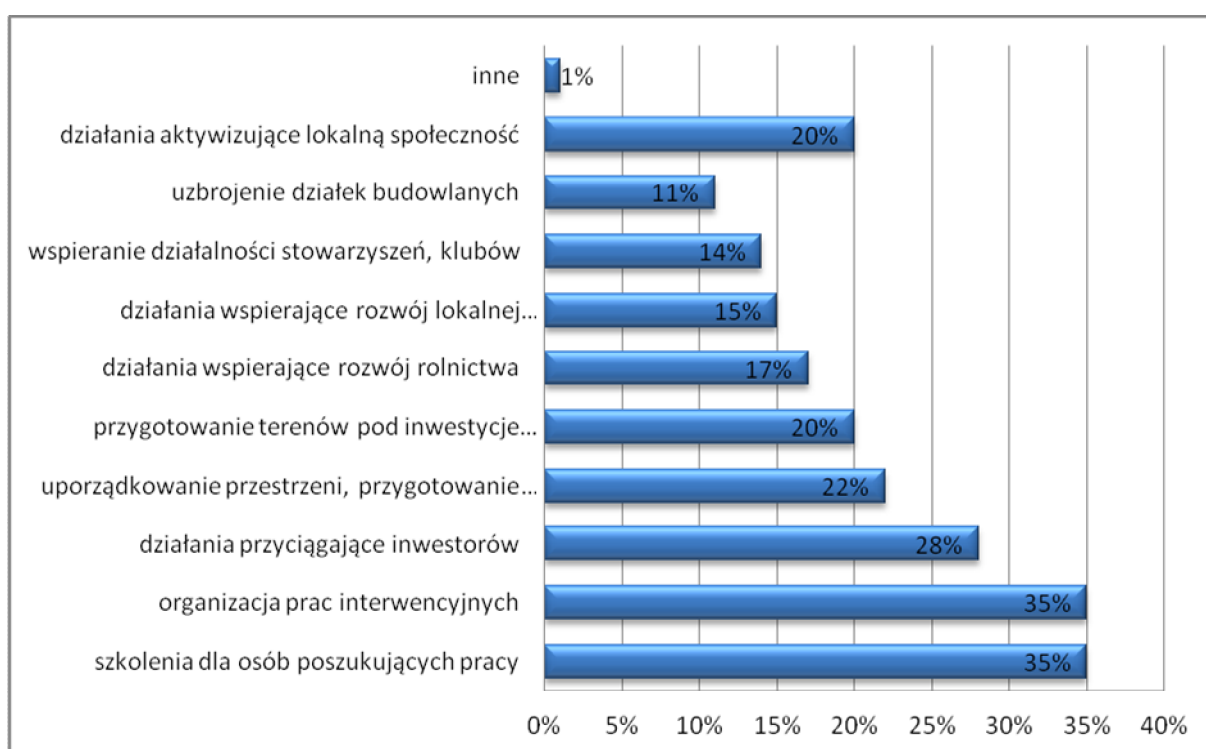
Obszar 8 (Poprawa bezpieczeństwa)

Najwięcej wskazań uzyskał obszar związany z rozwojem społeczno- ģ gospodarczym (94 osoby) i obszar rozwój infrastruktury i transportu (94 osoby). Następnie w kolejności: rozwój kultury, oświaty i nauki (84 osoby), rozwój rozrywki i sportu (76 osób), rozwój potencjału turystycznego (64 osoby), poprawa jakości środowiska naturalnego (62 osoby), poprawa systemu ochrony zdrowia (52 osoby) i najmniej poprawa bezpieczeństwa (24 osoby).

W następnej kolejności ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się na temat, ich zdaniem, kluczowych działań w ramach poszczególnych obszarów priorytetowych. Poniżej przedstawiono odpowiedzi udzielane przez ankietowanych poczynwszy od najczęściej do najrzadziej wskazywanego obszaru priorytetowego.

Obszar 4 jest drugim zakresem działań, w którym respondenci wskazali najwięcej odpowiedzi. Najczęściej zwracano uwagę na szkolenia dla osób poszukujących pracy (70 osób), następnie na organizację prac interwencyjnych (69 osób), działania przyciągające inwestorów (56 osób), uporządkowanie przestrzeni, przygotowanie planów zagospodarowania przestrzennego (44 osoby), przygotowanie terenów pod inwestycje gospodarcze (39 osób), działania wspierające rozwój rolnictwa (33 osób), działania wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości (29 osób), wspieranie działalności stowarzyszeń klubów (28 osób), uzbrojenie działek budowlanych (21 osób), działania aktywizujące lokalną społeczność (19 osób) oraz inne 1 osoba.

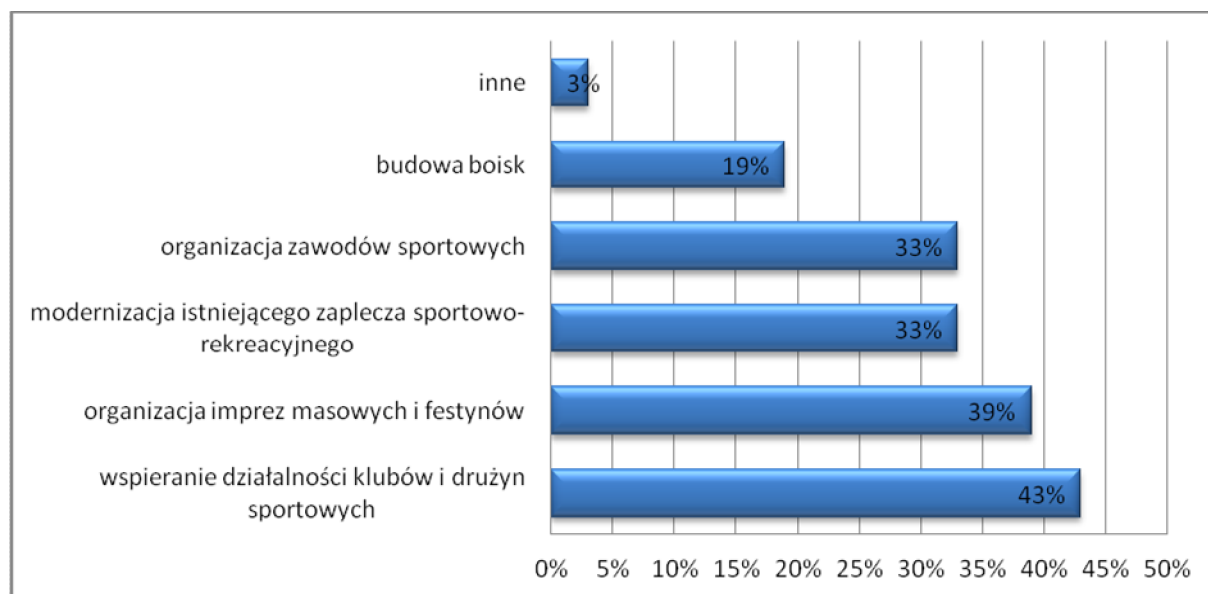
Równie często wskazywanym obszarem były kwestie związane z infrastrukturą i transportem. Respondenci w większości zwracali uwagę na konieczność poprawy dróg gminnych (122 osób). W dalszej kolejności wspominali o potrzebie poprawy stanu chodników i poboczy (81 osób), poprawy stanu oświetlenia ulic (56 osób), poprawy dostępu do Internetu (49 osób), budowy infrastruktury przy drogach (44 osoby). Należy podkreślić, iż w pytaniu tym zawarte były podpunkty: A- parkingi, B- zatoki i wiaty przystankowe, C- ścieżki rowerowe, które wskazywane były odpowiednio przez 17, 14 i 47 osób. W następnej kolejności natomiast zaznaczano poprawę połączeń komunikacyjnych z większymi ośrodkami miejskimi (40 osób), rozwój sieci kanalizacyjnej (29 osób), przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna (21 osób), rozwój sieci wodociągowej (10 osób) oraz inne 1 osoba.

Przechodząc do omówienia obszaru pierwszego należy podkreślić, iż respondenci wskazywali na konieczność modernizacji istniejących placówek oświatowo i kulturalnych (92 osoby). Ważne było dla nich również organizacja zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (86 osób), doposażenie placówek

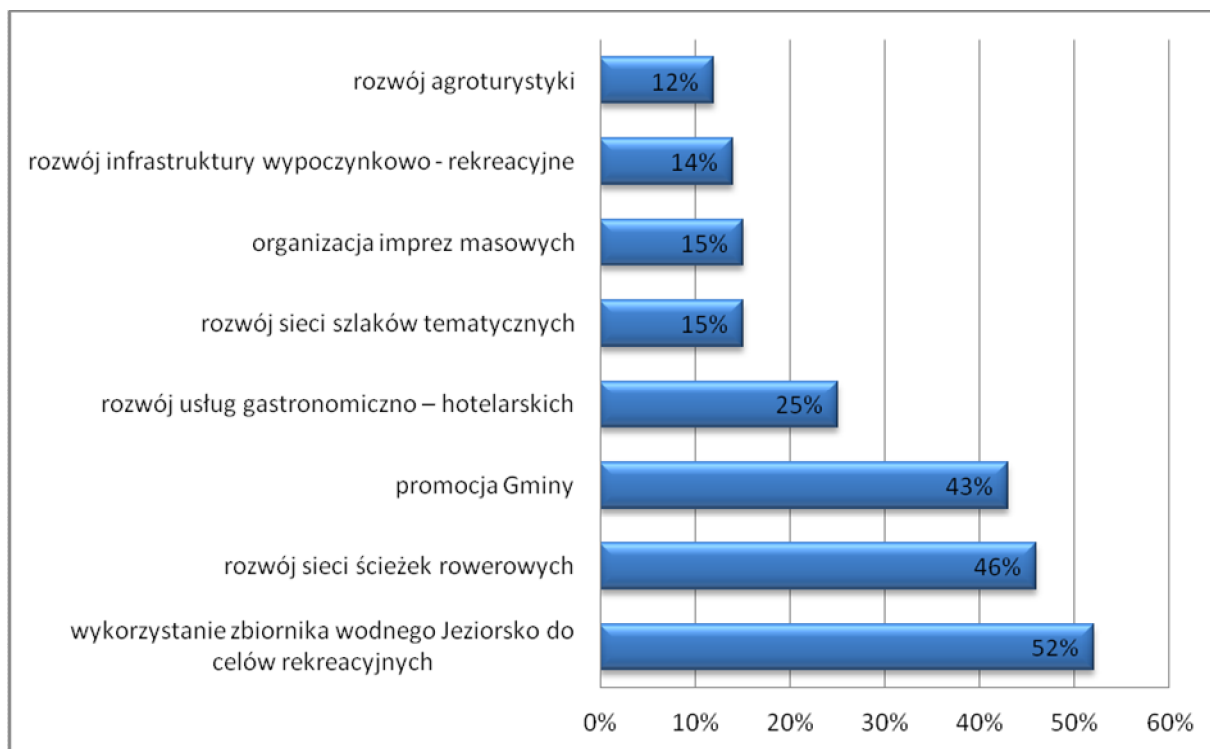
oświatowo - kulturalnych w niezbędnym sprzęcie (81 osób), zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach (74 osoby), organizacji imprez i wydarzeń o charakterze kulturalnym (62 osoby) oraz inne (11 osób).

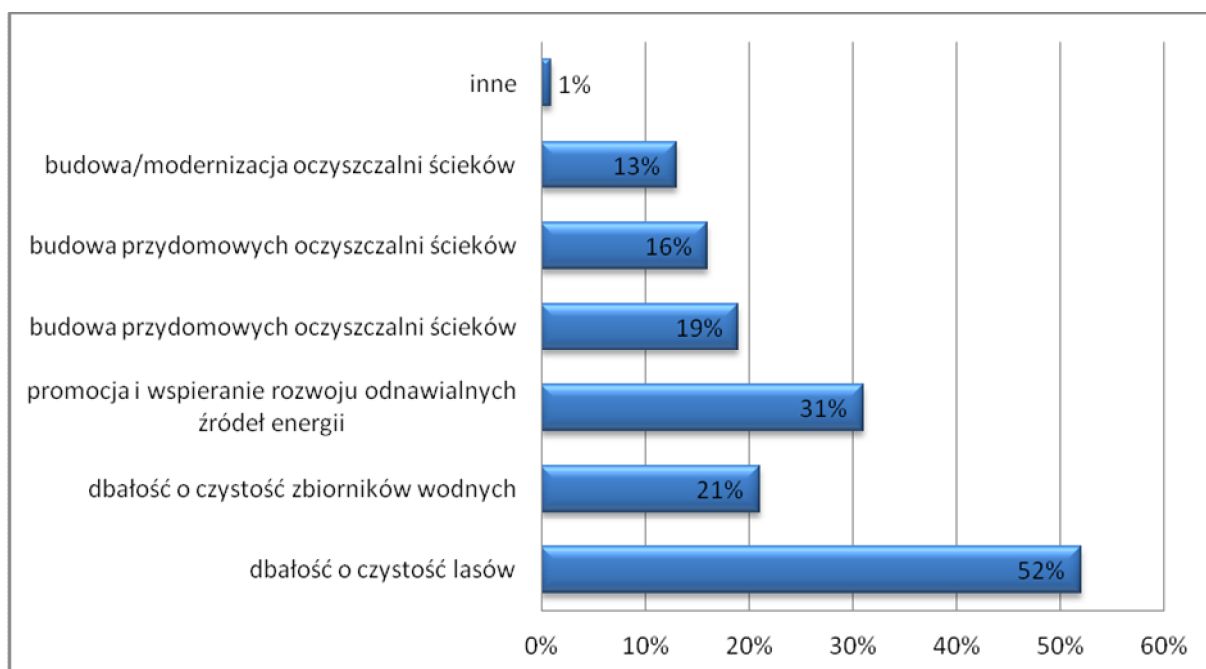
W kolejnym obszarze respondenci wskazywali na konieczność wspierania działalności klubów i drużyn sportowych (85 osób), następnie na organizacji imprez masowych i festynów (78 osób), modernizacji istniejącego zaplecza sportowo – rekreacyjnego (66 osób), organizacji zawodów sportowych (65 osób), budowy boisk (37 osób) oraz inne (5 osób).

W pytaniu 5 respondenci wskazywali głównie na wykorzystanie zbiornika wodnego Jezioro do celów rekreacyjnych (103 osób). Następnie w kolejności na rozwój sieci ścieżek rowerowych (92 osoby), promocję Gminy (85 osób), rozwój usług gastronomicznych i hotelarskich (49 osób), rozwój sieci szlaków tematycznych (30 osób), organizacji imprez masowych (30 osób), rozwój infrastruktury wypoczynkowej i rekreacyjnej (27 osób) oraz rozwój agroturystyki (22 osób).

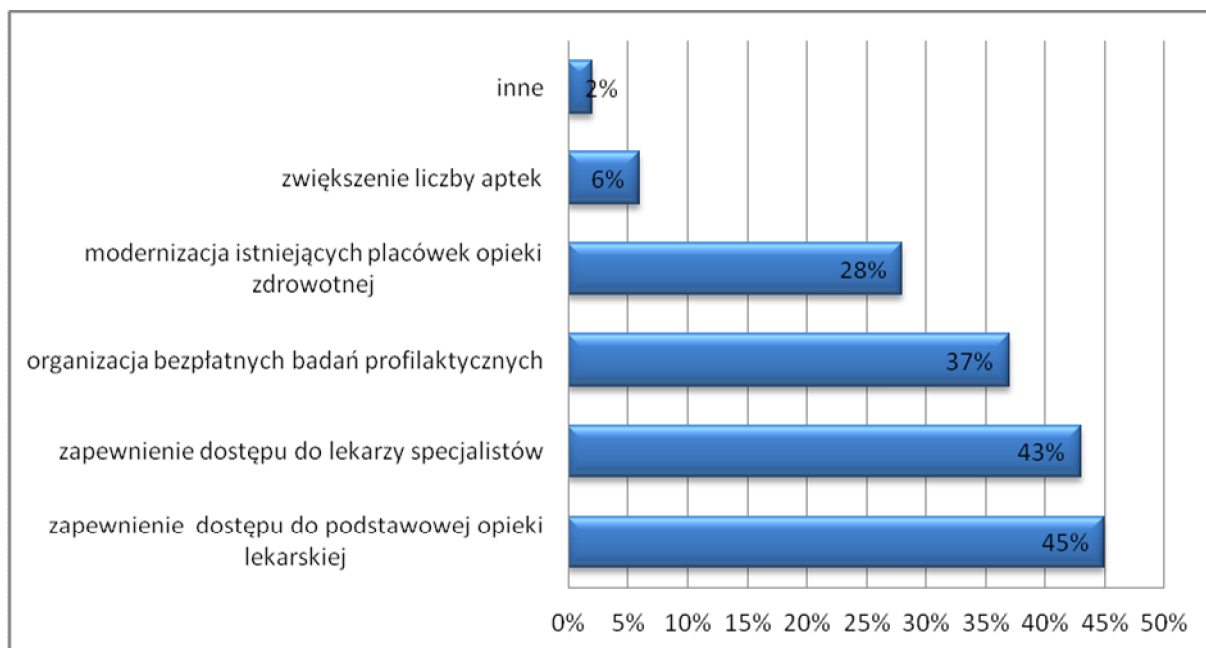

W zakresie Środowiska respondenci podkreślali głównie dbałość o czystość lasów (103 osoby), dbałość o czystość zbiorników wodnych (102 osoby). W odpowiedziach ankietowanych pojawiały się także: promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych Źródeł energii (61 osób), budowa przydomowych oczyszczalni ścieków (37 osób), budowa oczyszczalni ścieków (31 osób), budowa/modernizacja oczyszczalni ścieków (25 osób) oraz inne 1 osoba.

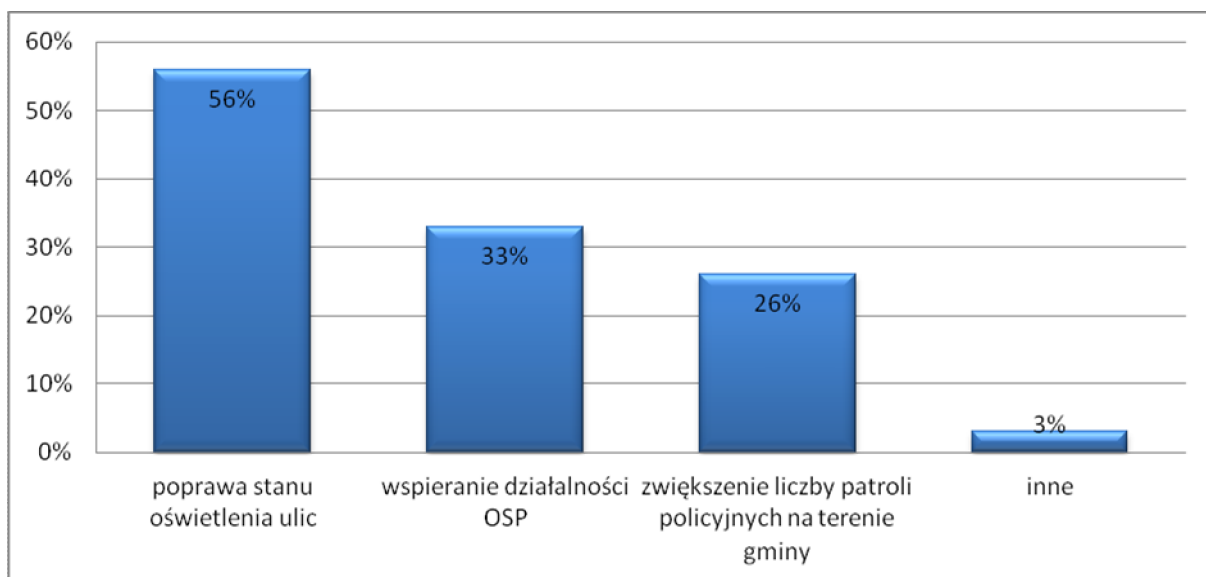

W obszarze 7 Poprawa systemu opieki zdrowotnej respondenci najczęściej wybierali zapewnienie dostępu do podstawowej opieki lekarskiej (89 osób), zapewnienie dostępu do lekarzy specjalistów (85 osób) i organizację bezpłatnych badań profilaktycznych (73 osoby). Ponadto 56 osób uznało za istotne:

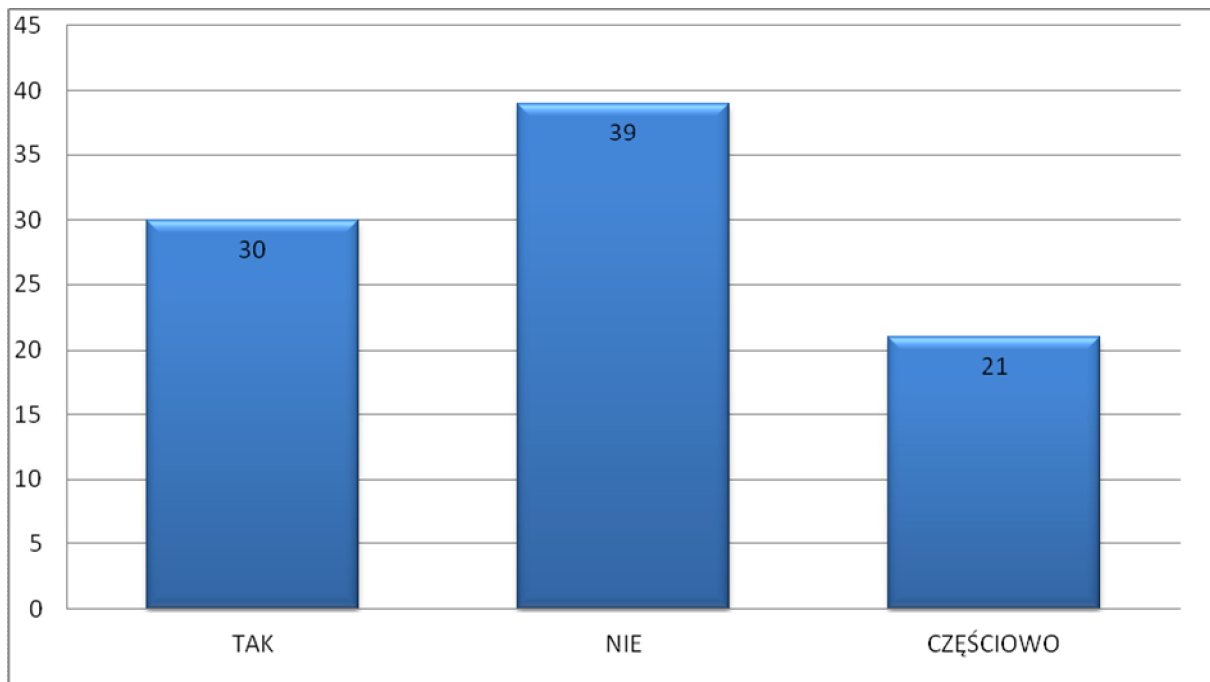
modernizacji istniejących placówek opieki zdrowotnej a 12 spośród ankietowanych zwiększenie liczby aptek. Cztery osoby w swych odpowiedziach wskazały odpowiedź „inne”

W obszarze 8 ankietowani mieszkańcy Gminy i Miasta Dobra wskazywali na poprawę stanu oświetlenia ulic (112 osób), wsparcie działalności OSP (65 osób), zwiększenie liczby patroli policyjnych na terenie gminy (51 osób) i inne (5 osób).

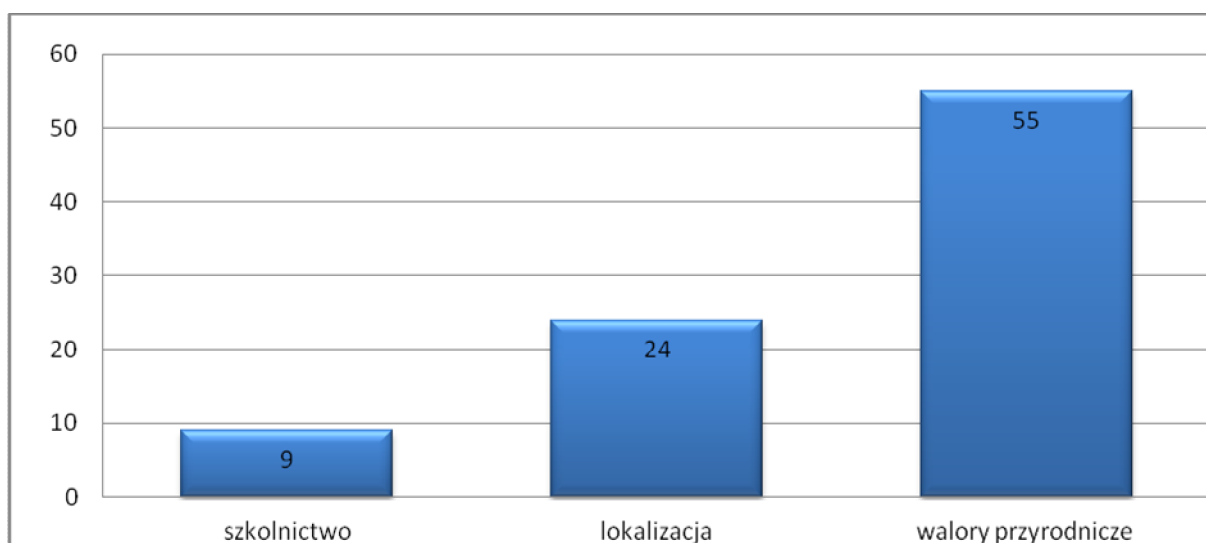

W tym pytaniu nr 3 uczestnicy badania mieli okazję wypowiedzieć się na temat przeprowadzonych inwestycji w Mieście i Gminie Dobra. W tym zakresie odpowiedzi udzieliło 90 ankietowanych mieszkańców. Wśród odpowiedzi można zauważyć przewagę opinii negatywnych.

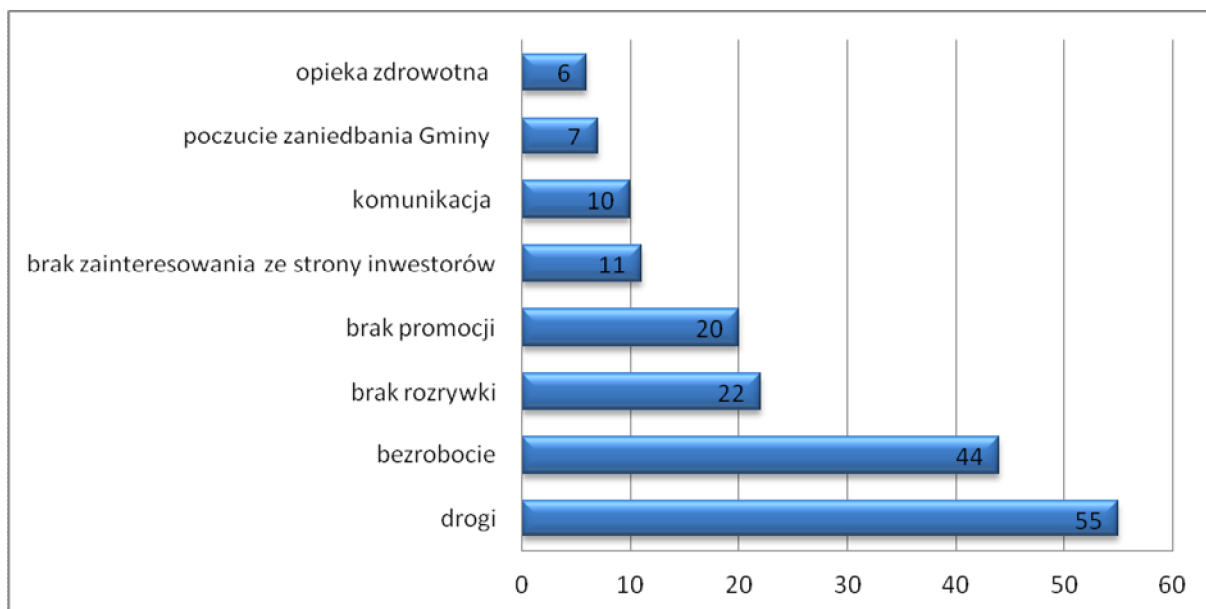

39 respondentów zaznaczyło, że nie są zadowoleni z dotychczasowych inwestycji, z której ankietowani są najmniej zadowoleni, to drogi gminne. Spośród inwestycji, wskazywanych jako te, z których są najbardziej zadowoleni mieszkańcy wskazywali na halę sportową oraz parki. W taki sposób odpowiedziało 30 ankietowanych. Inwestycją, którą respondenci uznali za niezbędną, jest rozbudowa sieci kanalizacyjnej. Wśród badanych 21 osób było częściowo zadowolonych z przeprowadzonych inwestycji.

W następnym pytaniu otwartym, respondenci zostali poproszeni o wymienienie kluczowych mocnych i słabych stron Gminy i Miasta Dobra. Ankietowani wskazali na 3 kluczowe mocne strony Gminy. Najwięcej bo aż 55 osób opowiedziało się za bogactwem przyrody. Pozostali respondenci uznali, że mocnymi stronami Gminy jest lokalizacja (24 osoby) oraz szkolnictwo (9 osób).

Następnie, respondenci poproszeni zostali o wskazanie 8 obszarów, które według nich stanowią słaby punkt Gminy i Miasta Dobra:

W wyniku przeprowadzonego badania okazało się, iż 55 respondentów uznało drogi jako najważniejszy punkt Gminy. W następnej kolejności ankietowani zaznaczali: bezrobocie (44 osoby), brak rozrywki (22 osoby), brak promocji (20 osób), brak zainteresowania ze strony inwestorów (11 osób), komunikację (10 osób), zaniedbanie gminy (7 osób) oraz opiekę zdrowotną (6 osób).

W ankiecie pojawiło się również pytanie otwarte, w którym respondenci poproszeni zostali o napisanie wymyślonego przez siebie hasła reklamowego dla Gminy i Miasta Dobra. Z 200 respondentów, na to pytanie odpowiedziało jedynie 26. Większość osób, która udzieliła odpowiedzi na to pytanie była w wieku od 31 do 40 lat.

W tym pytaniu uzyskano odpowiedzi:

1. W Dobrej musi być dobrze
2. Dobra gmina dobre miasto
3. W Dobrej jest dobrze
4. Gmina Dobra jest dobra
5. Gmina Dobra-dobra gmina
6. Turystyka i przyroda
7. Fajne miasto
8. Gmina Dobra-dobra dla wszystkich
9. Zielona gmina, przyjazna i miła
10. Dobrskie małe morze
11. Dobra gmina dla turystów
12. Dobra
13. Zbiornik Jeziorsko
14. Piękne, zaciszne tereny nad Zbiornikiem Jeziorsko
15. Dobra gmina
16. Dobra-lepsza gmina
17. Gmina Dobra jest zawsze dobra
18. Dobra nie tylko z nazwy
19. Dobra-rozwój i przyroda

20. Dobra-zielona gmina
21. Dobra-gmina pełna pomysłów na przyszłość
22. Dobra może być jeszcze lepsza
23. Dobra miastem sportu
24. Dobra miastem biznesu
25. Dobra miasto przyszłości
26. Ludzie ludziom

3.3. PODSUMOWANIE WYNIKÓW SONDAŻU SPOŁECZNEGO

Porównując opinie mieszkańców i kluczowych reprezentantów Gminy widać wyraźnie, że wśród trzech najważniejszych dla nich obszarów działań pojawiają się już dwa wspólne. Są nimi **rozwój potencjału społeczno-gospodarczego** oraz **rozwój kultury i nauki**. O ile dla głównych reprezentantów kwestie związane z rozwojem sektora kultury, nauki i oświaty są najważniejsze spośród wszystkich omawianych obszarów, to zdaniem mieszkańców mają one znaczenie wtórne wobec rozwoju infrastruktury oraz transportu, który powinien stanowić priorytet dla aktywności gminy w najbliższych latach. Z kolei główni interesariusze bardziej krytycznie niż mieszkańcy oceniają obecną sytuację dotyczącą funkcjonującej na terenie gminy służby zdrowia – jest to dla nich drugi pod względem istotności obszar, w którym gmina powinna jak najszybciej podjąć działania usprawniające. Mieszkańcy wymienili ten obszar dopiero na przedostatnim miejscu w rankingu działań priorytetowych dla władz gminy.

Ciekawe, że chociaż wszyscy dostrzegają jako atut gminy jej położenie oraz bliskość zbiornika Jeziorsko, to zarówno w ankietach mieszkańców, jak i interesariuszy kwestie związane z rozwojem potencjału turystycznego zajęły dopiero piąte miejsce na liście działań priorytetowych dla gminy. Obie grupy są równie zgodne, co do niewielkich potrzeb w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego i bezpieczeństwa.

4. MISJA I WIZJA

Misja i wizja porządkują przyszłość Gminy i Miasta, wyznaczają ramy, w których ma być realizowana strategia oraz stanowią wzorzec określający jej tożsamość, charakter oraz sposób postępowania. Określenie misji i wizji przedsięwzięcia pozwala stworzyć fundamenty dla zamierzonych działań i opcji.

Analiza sytuacji obecnej Gminy i Miasta na podstawie m.in. dostarczonych przez Urząd informacji oraz badania przeprowadzonego wśród mieszkańców, radnych i reprezentantów kluczowych instytucji, pozwoliło na zebranie danych i informacji niezbędnych do opracowania misji i wizji Gminy i Miasta Dobra na najbliższe lata.

Celem wyznaczenia misji i wizji jest określenie optymalnego kierunku rozwoju Gminy i Miasta w przyszłości oraz wyznaczenie ram dla działań realizowanych w Strategii. Wizja określa stan docelowy, do osiągnięcia, którego Miasto i Gmina będzie dążyć w perspektywie najbliższych siedmiu lat. Jest ona generalną deklaracją obrazującą planowany proces rozwoju, który służy ma poprawie sytuacji Gminy i Miasta i jego mieszkańców w perspektywie kilku/kilkunastu lat. Warunkiem realizacji ustalonej misji jest podjęcie szeregu działań, które spowodują systematyczny, trwały wzrost gospodarczy i rozwój instytucjonalny, co w efekcie doprowadzi do podniesienia poziomu życia mieszkańców oraz świadczonych na ich rzecz usług publicznych. Natomiast misja określa sposób osiągnięcia stanu docelowego i wizji. Zdefiniowanie misji i wizji jest kluczowym elementem Strategii, któremu podporządkowane są główne cele realizowane przez Miasto i Gminę oraz działania przez nią podejmowane.

Celem zdefiniowania misji Gminy i Miasta Dobra jest określenie roli, jaką władze Gminy i Miasta mają pełnić w dążeniu do najbardziej pożądanego przyszłego jego kształtu - wizji, w oparciu o posiadane zasoby i z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców Gminy i Miasta oraz kluczowych interesariuszy. Poniżej sformułowana wizja określa wytyczne dotyczące kierunku i sposobu działania władz samorządowych Gminy i Miasta przyjętego na okres do 2020 roku.

Rysunek 12. Misja, wizja Gminy i Miasta Dobra

Źródło: Opracowanie własne

4.1. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU

Misja i wizja Gminy i Miasta stanowi jedynie związ odzwierciedlenie ambicji władz samorządowych, jej mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy związanych ze stanem docelowym, do którego Miasto i Gmina dąy w przyszłości. Cele strategiczne wskazują natomiast pońdane kierunki rozwoju, konkretyzując obszary na jakie władze samorządowe Gminy i Miasta powinny ukierunkować swoje działania.

Diagnoza społeczno-gospodarcza i przeprowadzona na jej podstawie analiza SWOT, jak również wyniki sondaŹu społecznego pozwolą na określenie dwóch strategicznych celów rozwoju Miasta i Gminy Dobra:

I. Rozwój turystyki i rekreacji wykorzystującej posiadane zasoby

II. Poprawa jakości Źycia mieszkańców Gminy

Miasto i Gmina Dobra, podobnie jak inne jednostki samorządu lokalnego, zarówno na terenie województwa wielkopolskiego, jak i w innych województwach, dysponuje ograniczonymi zasobami w kontekście realizacji wszystkich wymienionych powyżej celów strategicznych. W związku z powyższym należy zadbać o to, aby w pierwszej kolejności realizowane były cele niezbędne do właściwego funkcjonowania Gminy i Miasta.

4.2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

CEL STRATEGICZNY I

ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI WYKORZYSTUJĄCEJ POSIADANE ZASOBY

Cel operacyjny I.1

Zagospodarowanie terenów wokół zbiornika Jeziorsko

Ze względu na fakt, iż teren Gminy przylega bezpośrednio, w swojej południowo-wschodniej części, do zbiornika Jeziorsko, a także rzeki Warta, co stwarza dogodne warunki do zagospodarowania tego obszaru na cele turystyczne, istotne będzie podjęcie działań mających na celu rozwój funkcji turystycznej na tym obszarze. Zbiornik ten posiada w szczególności walory przyrodniczo-krajobrazowe, które w połączeniu z ofertą rekreacyjną mogą stanowić o jego wyjątkowej atrakcyjności. Jest jednocześnie wykorzystywany do celów rekreacyjnych oraz energetycznych. Zbiornik wodny Jeziorsko stwarza możliwość uprawiania sportów wodnych, takich jak: kajakarstwo, wioślarstwo, węglarstwo, windsurfing, itp., w związku z czym w celu zapewnienia odpowiednich warunków do ich uprawiania potencjalnym turystom, niezbędny staje się rozwój infrastruktury turystycznej. W ramach zwiększenia atrakcyjności turystycznej zbiornika Jeziorsko warto uzupełnić ofertę o dostępny się szlaków rowerowych i konnych. Nad zbiornikiem Jeziorsko znajduje się Ośrodek Wypoczynkowo-Węglarski oferujący miejsca noclegowe oraz wyżywienie, a także posiadający wypożyczalnię sprzętu wodniackiego oraz dostęp do przystani. Ponadto organizowane są tam również liczne imprezy sportowe. Stwarza to okazję dla zapewnienia odpowiedniej bazy noclegowej i gastronomicznej dla potencjalnych turystów. Jedną z możliwości zapewnienia turystom zaplecza noclegowego jest rozwój agroturystyki na obszarze Gminy. Oprócz korzyści w postaci zwiększenia bazy noclegowej, agroturystyka stwarza także możliwość wykorzystania potencjału gospodarstw rolnych oraz generowania dodatkowego źródła dochodu dla lokalnej społeczności. Poza tym obecność turystów na terenach wiejskich zwiększa popyt na wszelkiego rodzaju usługi o charakterze nieturystycznym, takie jak: obiekty gastronomiczne i handlowe, stacje benzynowe czy komunikację. Według Gminy i Miasta w bieżącym okresie programowania powinny skupić się na wspieraniu działań i inicjatyw przedsiębiorców z branży turystycznej nakierowanych na rozwój funkcji turystycznej zbiornika Jeziorsko. Oferta przygotowana przez przedsiębiorców z branży turystycznej powinna być zróżnicowana i jednocześnie kompleksowo odpowiadać na potrzeby potencjalnych turystów. Kompleksowość oferty powinna odnosić się również do zapewnienia możliwości spędzania wolnego czasu nad zbiornikiem również poza sezonem wiosenno-letnim (np. w zimie wykorzystując zamrażalnię tafli zbiornika do uprawiania snowkite). Bardzo ważnym aspektem jest również nawiązanie efektywnej współpracy między przedsiębiorcami z Gminy i Miasta Dobra a jej władzami, której efektem będzie przygotowanie wspólnej oferty dla turystów. Tak przygotowana oferta powinna obejmować nie tylko atrakcje turystyczne regionu, bazę gastronomiczną i noclegową, ale również ofertę lokalnych przedsiębiorców z różnych branż.

Na terenie Gminy na obszarze zbiornika zaporowego pomiędzy miejscowościami Skłoczniew i Warta, ustanowiono Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (Dyrektywa Ptasia), co stanowi teren szczególnie atrakcyjny dla rozwoju turystyki poznawczej (ornitoturystyka). W związku z tym, istotnym działaniem

Ważnym elementem jest również przekazanie informacji o rezerwacie ornitologicznej do oferty promocyjnej Gminy i Miasta Dobra, dzięki czemu możliwe będzie poszerzenie grupy jej potencjalnych odbiorców. W ramach tworzenia odpowiednich warunków do wypoczynku na terenach wokół zbiornika Jeziorsko zwraca się uwagę na potrzebę opracowania programu kanalizacji sanitarnej dla terenów przyległych do zbiornika oraz budowy oczyszczalni i systemu kanalizacji dla tego obszaru. W celu stworzenia spójnej oferty turystycznej, proponowanym działaniem jest zainicjowanie współpracy pomiędzy miejscowościami leżącymi w obrębie zbiornika Jeziorsko. Istotnym problemem, który w znacznej mierze ogranicza możliwości rozwoju turystyki na tym obszarze jest niezadowolający stan wód zbiornika. W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań w celu poprawy ich jakości oraz prowadzenie monitoringu. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej powinno wiązać się z rozwojem infrastruktury towarzyszącej oraz polepszeniem bazy sportowo-rekreacyjnej. W tym celu zaleca się podjęcie działań zachęcających inwestorów do ulokowania kapitału na obszarze Gminy, aby dostosować infrastrukturę do możliwości rozwojowych zbiornika Jeziorsko oraz przyciągnąć potencjalnych odbiorców.

Proponowane działania

- kompleksowe zagospodarowanie obszaru zbiornika Jeziorsko na cele turystyczno i rekreacyjne (infrastruktura turystyczna i w tym m.in. ścieżki rowerowe, szlaki piesze (np. organizowane we współpracy z nadleśnictwem), wypożyczalnia sprzętu sportowego, baza noclegowa i gastronomiczna (np. restauracja „na wodzie”), molo, latarnia morska, szuza na tamie, stworzenie infrastruktury dla kajaków również po drugiej stronie tamy),
- budowa spójnego systemu identyfikacji wizualnej i systemu informacji (np. tablice, oznakowania, opisy interesujących miejsc, gatunków ptaków) na terenie Gminy i Miasta Dobra obejmująca swoim zasięgiem otoczenie Zbiornika oraz teren całej gminy,
- działania nakierowane na poprawę jakości wód zbiornika Jeziorsko- działania proekologiczne np. stacja benzynowa na wodzie,
- przygotowanie kompleksowej oferty inwestycyjnej dla podmiotów zainteresowanych realizacją działań związanych z turystyką,
- rozwijanie działań edukacyjnych/ szkoleniowych na terenach zbiornika oraz wokół niego (np. budowa Innowiska na wodzie- równoległe do tamy, Innowiska tradycyjnego- za tamą wzdłuż rzeki Warty, punkty obserwacyjne dla ornitologów)
- działania wspierające inwestycje w formule PPP na terenie i wokół zbiornika,
- działania wspomagające rozwój agroturystyki.
- Gminy i Miasta

Cel operacyjny I.2

Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowych i przyrodniczo-ekologicznych

Na terenie Gminy Dobra znajduje się 8 budowli wpisanych do Rejestru Zabytków, a gminna ewidencja zabytków skupia 173 obiekty zabytkowe obszaru Gminy. Są to obiekty sakralne, użyteczności publicznej, gospodarcze i przemysłowe. W ewidencji zabytków znalazły się również układy urbanistyczny Miasta Dobra oraz układy ruralistyczne miejscowości Piekary, Skłoczniew oraz Wola Piekarska. Do zasobów kulturowych Gminy można również zaliczyć wiele obiektów objętych ochroną konserwatorską, m.in. cmentarz ewangelicko - augsburski z XVIII/XIX w., rzeźba ludowa św. Wawrzyńca z XIX w., cmentarz żydowski, zespół dworski, cmentarzysko ciągłe od neolitu do Średniowiecza oraz drewniana zabudowa mieszkalna z II połowy XIX wieku. W związku z posiadanymi zasobami istotne jest podjęcie działań przez władze Gminy mających na celu właściwe wykorzystanie potencjału historyczno-kulturowego Gminy. Władze powinny dbać o stan istniejącego dziedzictwa i prowadzić prace modernizacyjne i restauracyjne. Część Gminy Dobra to również Uniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu, który stanowi 83,6% powierzchni Gminy, Obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków „Zbiornik Jeziorsko” PLB100002 - Obszar stanowi ostoję ptasińską na randze europejskiej E44 oraz Obszar Natura 2000 - obszar specjalnej ochrony ptaków „Dolina Środkowej Warty” PLB30002 - stanowi ostoję ptasińską na randze europejskiej E 36. Na terenie Gminy Dobra znajdują się również 4 pomniki przyrody: dąb szypułkowy, świerk, aleja kasztanowca oraz bluszcz pospolity. Ponadto na terenie Gminy znajdują się 3 zespoły przyrodniczo - krajobrazowe: kompleksy roślinności w lasach w miejscowości Stawki, Kompleks łąk na Ostrówku oraz drzewa, krzewy oraz roślinność gleb piaszczystych i strefy brzegowej w siedlisku zbiornika Jeziorsko. Ze względu na znaczne walory przyrodnicze Gmina może stać się miejscem atrakcyjnym dla potencjalnych turystów i miłośników leśnej rekreacji. W związku z tym, istotnym działaniem będzie odpowiednie zagospodarowanie terenów leśnych, aby charakteryzowały je wysokie walory zdrowotne, wypoczynkowe i krajobrazowe. Przystosowanie lasu do celów rekreacyjnych może odbyć się poprzez budowę wiat turystycznych, wyznaczanie ścieżek i szlaków leśnych i rowerowych wraz z ich odpowiednim oznakowaniem oraz umiejscowienie koszy na śmieci. Niezbędnym działaniem w tym obszarze jest również dbanie o dobry stan lasów poprzez zapobieganie tworzeniu się dzikich wysypisk i monitoring, dlatego sugeruje się nawiązanie ścisłej współpracy z nadleśnictwem w tym zakresie. Istotną kwestią związaną z ochroną walorów przyrodniczych jest propagowanie postaw ekologicznych wśród mieszkańców. W ramach tego obszaru zaleca się także budowanie świadomości ekologicznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez zajęcia w szkołach dotyczące środowiska i jego ochrony oraz organizowanie różnego rodzaju konkursów i akcji o tematyce ekologicznej. Kolejnym istotnym w aspekcie ekologii działaniem powinna być modernizacja oczyszczalni ścieków w Skłoczniewie. Również budowa stacji benzynowej zlokalizowanej przy nabrzeżu zbiornika Jeziorsko przyczyni się do ochrony ekologicznej wody w zbiorniku, chociażby poprzez umożliwienie tankowania floty motorowodnej za pomocą ekologicznych dystrybutorów, bez wylewania paliwa do zbiornika.

Sugeruje się również wykorzystanie potencjału kulturowego poprzez popularyzację stanowisk archeologicznych siłgajskich Średniowiecza odkrytych w Długiej Wsi i utworzenie tam miejsca pamięci, przestrzeni historycznej. Kultywowanie lokalnych tradycji oraz długoletniej historii ziemi dobrzyńskiej, powinno się uwzględniać również rewitalizację miejsc pamięci historycznej oraz kulturowej (m.in. znajdującego się w Długiej Wsi zespołu dworsko pałacowego) i ich uwzględnienie w ofercie atrakcji turystycznych.

Proponowane działania

- stworzenie sieci szlaków tematycznych, rowerowych i pieszych,
- wykorzystanie potencjału lasów oraz zbiorników wodnych,
- dbać o czystość terenów leśnych,
- budowanie świadomości ekologicznej poprzez edukację ekologiczną oraz organizację akcji i konkursów związanych z ochroną środowiska,
- prowadzenie prac restauracyjnych i modernizacyjnych w celu utrzymania dobrego stanu zabytków,
- modernizacja oczyszczalni ścieków,
- ściśle współpracować z nadleśnictwem m.in. w kwestii oznakowania szlaków turystycznych,
- rewitalizacja przestrzeni oraz zabytków i utworzenie miejsc pamięci historycznej oraz kulturowej.

Cel operacyjny I.3

Promocja posiadanych zasobów i lepsze wykorzystanie potencjału lokalnego dzięki współpracy różnych podmiotów

Jak wskazano w części diagnostycznej, Gmina Dobra posiada istotne walory historyczne, kulturalne i środowiskowe. W związku z istniejącym potencjałem strategia jej rozwoju powinna opierać się na wykorzystaniu tych zasobów w celu rozwoju turystyki poprzez utworzenie spójnej i kompleksowej oferty turystycznej i inwestycyjnej. Czynnikiem przyciągającym potencjalnych odbiorców jest odpowiadające ich potrzebom zaplecze infrastrukturalne w postaci obiektów sportowo-rekreacyjnych, bazy noclegowej oraz gastronomicznej, jak również systematyczna i prowadzona na poziomie lokalnym i ponadlokalnym promocja walorów Gminy. Aby dotrzeć do potencjalnego Klienta niezbędne jest więc opracowanie kompleksowej strategii promocyjno-marketingowej, która umożliwi wykreowanie pozytywnego wizerunku Gminy. Działaniem wspierającym realizację powyższego celu operacyjnego może być utworzenie punktu/centrum informacji turystycznej na terenie Gminy Dobra. Punkt informacyjny powinien stanowić miejsce, gdzie potencjalny odwiedzający mógłby uzyskać komplet informacji na temat m.in. oferty atrakcji turystycznych, aktualnego harmonogramu imprez odbywających się w Gminie, bazy noclegowej, punktów gastronomicznych, itp. Z usług centrum informacji turystycznej mogły korzystać zarówno potencjalni odbiorcy produktu turystycznego i jednostki obsługujące ruch turystyczny, ale również potencjalni inwestorzy, czy organizacje społeczne. Aby centrum informacji turystycznej pełniło swoją funkcję, niezbędne jest systematyczne aktualizowanie dostępnej w ramach niego informacji. W celu stworzenia kompleksowej oferty turystycznej i efektywnej polityki promocyjnej, istotne jest podjęcie współpracy z gminami położonymi nad zbiornikiem Jeziorsko. Jednym z proponowanych działań w tym obszarze jest stworzenie mobilnego przewodnika po terenach leżących wokół Jeziorska dostępnego w formie interaktywnej aplikacji na telefony komórkowe typu

smartfon. W związku z faktem, że smartfony są coraz powszechniejszym narzędziem komunikacji, zapewniającym równocześnie dostęp do informacji zawartej w Internecie, może to być efektywna metoda informowania o aktualnej ofercie turystycznej i rekreacyjnej zbiornika Jeziorsko (może zawierać takie konieczne informacje jak np. położenie i dojazd do miejsc parkingowych, godziny otwarcia punktów usługowych, czy zwiedzania zabytków). Ponadto wszelkie informacje dotyczące oferty turystycznej Gminy powinny znajdować się na stronie Urzędu Gminy i Miasta, aby umożliwić do niej powszechny dostęp. Stworzenie ogólnodostępnej informacji o posiadanych zasobach, może przyczynić się nie tylko do wzrostu zainteresowania turystów obszarem zbiornika Jeziorsko, ale także do wzrostu świadomości mieszkańców odnośnie walorów, jakimi dysponuje Gmina Dobra.

Istotnym elementem nie tylko promocji, ale również pozostałych działań nakierowanych na wykorzystanie lokalnego potencjału turystycznego jest współpraca wszystkich podmiotów zainteresowanych rozwojem regionu. Obecnie jedną z form takiej współpracy jest Lokalna Grupa Działania *Przymierze Jeziorsko* będąca rodzajem partnerstwa terytorialnego skupiającą przedstawicieli lokalnych samorządów oraz organizacji. W związku z perspektywą rozwoju turystycznej funkcji obszarów położonych wokół zbiornika wodnego Jeziorsko (obszar funkcjonalny doliny rzeki Warty wskazany w dokumentach strategicznych województwa śląskiego), warto rozważyć dalsze wzmocnienie powiązań funkcjonalnych, gospodarczych w celu budowania przewagi konkurencyjnej tego obszaru np. w formie inicjatyw klastrowych.

Według definicji poprzez klastry (grono) rozumie się geograficzne skupiska wzajemnie powiązanych firm i instytucji działających w pokrewnych dziedzinach i konkurujących, ale jednocześnie współpracujących ze sobą¹⁹. W ostatnich latach struktura klastrowa zyskała popularność jako forma skutecznej organizacji gospodarczej, której określa się liczbą firm i instytucji towarzyszących. Jest odpowiedzią na wysokie koszty prac badawczo-rozwojowych oraz działań informacyjno-promocyjnych. Klastr poprzez zwiększenie szans na osiągnięcie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej wpływa pozytywnie nie tylko na rozwój poszczególnych jego uczestników, ale również na całego regionu. Tworzenie lub udział w inicjatywie klastrowej to szansa na osiągnięcie zarówno korzyści miernych, do których zaliczamy:

- wspólnotę celów w przypadku powstawania stowarzyszeń,
- procesy uczenia się doprowadzające do transferu technologii i innowacji,
- wzrost zaufania między podmiotami danej struktur,
- dostęp do eksperckiej wiedzy branżowej,
- zaplecze ze strony kadry pracowniczej i dozoru (współpraca z instytucjami, szkołami, ośrodkami szkoleniowymi itp.),
- kształtowanie tożsamości marki w regionie,
- zwiększenie przebiecia i oddziaływania,
- budowanie świadomości przedsiębiorców.

Twarde korzyści pochodzą z efektywnych transakcji biznesowych, inwestycji oraz redukcji wydatków, co przekłada się na wzrost zysków i zwiększenie zatrudnienia. Zaliczamy do nich:

- zwiększenie efektywności lokalnego łańcucha podaźowego,
- szybszy dostęp do nowych technologii i nowych rynków zbytu,
- powstanie nowych rynków zakupu,

¹⁹ M.E. Porter, Porter o konkurencji, Warszawa 2001

- niższe koszty transportu i zakupu surowca,
- wyższą produktywność wyspecjalizowanej siły roboczej,
- szybszy i łatwiejszy dostęp do specjalistycznych usług, stabilizacja dostaw oraz sprzedaży (umowy długoterminowe),
- wzrost możliwości wprowadzania nowych technologii i innowacji, co prowadzi do rozwoju,
- uporządkowany przepływ informacji na temat rynku i konkurencji, obniżenie kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Polityka władz Gminy wobec inicjatyw klastrowych powinna skupiać się przede wszystkim na funkcji wspierającej. Priorytetem powinno być usuwanie przeszkód w drodze do rozwoju i podnoszenia poziomu istniejących oraz pojawiających się nowych gron m.in. poprzez wsparcie promocji przedsiębiorstw zw. z branżą turystyczną, wpływ na rozwój szkolnictwa, czy odpowiednie inwestycje w infrastrukturę taką jak np. drogi, telekomunikacja. Należy skupić się również na maksymalnym skróceniu drogi biurokratycznej związanej z otwieraniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, pozyskiwaniu środków publicznych na rozwój działalności itp. Głównym zadaniem powinno być wspieranie bazy ekonomicznej regionu oraz jej specjalizacji (w tym przypadku usług i produktów turystycznych), podniesienie efektywności i tworzenie optymalnych warunków w postaci nowoczesnego otoczenia biznesu, wspieranie i aktywne poszukiwanie firm, które będą korzystne dla rozwoju regionu.²⁰ Dobrym przykładem udanej inicjatywy klastrowej o charakterze turystycznym może być Mazurski Klaster Turystyczny, którego działalność koordynuje Lokalna Organizacja Turystyczna w Ziemi Mazowieckiej.²¹

Proponowane działania

- stworzenie kompleksowej strategii promocyjno-marketingowej Gminy,
- stworzenie punktu informacji turystycznej,
- umieszczenie oferty turystycznej na stronie internetowej Urzędu Gminy i Miasta Dobra,
- stworzenie mobilnego przewodnika po terenach znajdujących się w obrębie zbiornika Jezioro Dobry,
- utworzenie lub udziału inicjatywie o charakterze klastrowym.
- udział i prezentacja lokalnych produktów i oferty turystycznej na imprezach wystawienniczych (targach, wystawach krajowych i zagranicznych), wspieranie liderów produkcji rolnej, organizacja ważnych imprez o charakterze promującym (dożynki, giełdy produktów lokalnych/zdrowej żywności oraz przyznawanie wyróżnień)

²⁰ Koncepcja klastra w kształtowaniu rozwoju regionalnego, M.A. Leśniewski, w: Acta Scientifica Academiae Ostroviensis, Sectio A, 1/2012

²¹ Opis dobrej praktyki w załączniku do tekstu strategii

Cel strategiczny II

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy

Cel operacyjny II.1

Rozwój i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Rozwój przedsiębiorczości jest jednym ze sposobów skutecznego przeciwdziałania bezrobociu, stwarza możliwość podnoszenia poziomu aktywności zawodowej wśród mieszkańców oraz stymuluje rozwój społeczny i ekonomiczny jednostki. W związku z tym bardzo istotnym działaniem, które stanowi cel strategiczny niniejszej Strategii rozwoju jest promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza Gminy wykazała, że istnieje w niej duży potencjał rozwoju małej przedsiębiorczości, który przy odpowiednim wsparciu może stać się jednym z głównych elementów rozwoju regionu. W Gminie Dobra do rejestru REGON na 2012 r. wpisanych było 348 podmiotów gospodarczych, z czego blisko 78% stanowiły osoby prowadzące działalność gospodarczą. W celu dalszego rozwoju aktywności mieszkańców, niezbędne jest zapewnienie im dostępu do wiedzy z zakresu samozatrudnienia i przedsiębiorczości oraz informacji dotyczących możliwości zaangażowania własnej działalności gospodarczej poprzez organizację szeregu szkoleń o tej tematyce. Potrzebę pobudzania przedsiębiorczości dostrzega również Komisja Europejska, która opracowała plan działania na rzecz przedsiębiorczości do 2020 r. W dokumencie szczególną uwagę poświęca osobom młodym, dla których przewidziane jest wsparcie finansowe z budżetu Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia. W związku z tym, istotnym działaniem w ramach niniejszego celu będzie promocja postaw przedsiębiorczych właśnie wśród młodych mieszkańców Gminy Dobra prowadzona np. poprzez organizację spotkań z przedsiębiorcami, konkursów stymulujących rozwijanie postaw przedsiębiorczych, działalność informacyjną na temat perspektyw na lokalnym rynku pracy czy wolontariatu. Dodatkowo w celu zachęty mieszkańców do podjęcia działań zmierzających do zaangażowania własnej firmy, warto przedstawiać im dobre praktyki w zakresie przedsiębiorczości, jak również informować o możliwości wsparcia w formie dotacji oraz doradztwa. Warto również promować inicjatywy z zakresu ekonomii społecznej, które ze względu na podstawową funkcję włączenia społecznego zostały szerzej ujęte poniżej w opisie czwartego celu operacyjnego.

Istotnym elementem rozwoju lokalnej przedsiębiorczości stanowił również działania związane z poprawą konkurencyjności lokalnego potencjału kadrowego poprzez zwiększenie jego kompetencji i adaptacyjności (przystosowywania się do zmian). W związku z perspektywą rozwoju branży turystycznej koniecznym wydaje się zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanego zaplecza kadrowego, stąd warto podejmować kroki w celu dopasowania oferty edukacyjnej i szkoleniowej do potrzeb lokalnego rynku (również w wymiarze kształcenia ustawicznego). Wypracowanie spójnego programu podnoszącego kompetencje kadr zawodowych powinno odbywać się we współpracy z funkcjonującymi na terenie Gminy przedsiębiorcami, jak również przy pomocy lokalnych stowarzyszeń.

Kolejnym działaniem niezbędnym dla rozwoju gospodarczego regionu będzie wypracowanie zasad współpracy z działającymi na rynku lokalnym przedsiębiorcami (ze szczególnym uwzględnieniem

potrzeb rozwojowych kluczowych dla rozwoju regionu branży turystycznej oraz rolnictwa). Zasady te mogły dotyczyć np. stwarzania preferencyjnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Gminy np. poprzez atrakcyjne stawki podatkowe, czy informacje o zniżkach, i udogodnieniach oferowanych przez inne lokalne firmy i instytucje (w tym również instytucje otoczenia biznesu).

W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi Gminy warto rozważyć podejmowanie działań związanych z rozwojem gospodarczym regionu w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, które pozwoli na wsparcie inwestycji doświadczeniem oraz kapitałem przedsiębiorcy prywatnego. Partnerstwo Publiczno-Prywatne łączy kapitał prywatny z publicznym będąc skutecznym sposobem wspólnego finansowania zadań publicznych przy zachowaniu reguł rynkowych i zasady dążenia do zysku. Umożliwi optymalny podział odpowiedzialności za konkretne działania i związane z nimi ryzyka oraz rozdzielenie udziałów pomiędzy partnerem publicznym i prywatnym proporcjonalnie do wniesionych wkładów.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy, działania związane z rozwojem przedsiębiorczości powinny obejmować także promowanie inicjatyw gospodarczych z tego sektora. W celu optymalnego wykorzystania potencjału rolnictwa oraz jego długotrwałego rozwoju istotnym działaniem będzie wspieranie zarówno produkcji, jak i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz stworzenia warunków odpowiednich do zbytu gotowych produktów. Biorąc pod uwagę, że w strukturze dominują gospodarstwa małe, którym trudno jest samodzielnie uzyskać na rynku przewagę konkurencyjną, warto promować wszelkiego rodzaju inicjatywy zrzeszeń i grupy producentów rolnych. Dzięki grupom producentów rolnych możliwe jest nie tylko łatwiejsze dokonywanie inwestycji (dzięki połączeniu kapitału) i dostęp do tańszych środków produkcji, ale również utrzymanie rodzinnego/siedleckiego charakteru przedsiębiorstwa. Ryzyko podejmowanych decyzji rozkłada się równomiernie na całą grupę, co zmniejsza koszty ewentualnie nieudanych działań produkcyjnych bądź handlowych. Dzięki funkcjonowaniu grupy, zapewnieniu odpowiedniej jakości produktów i ich ilości, zwiększa się szansa na zdobycie długoterminowych kontraktów z odbiorcami i utworzenie własnej sieci dystrybucji i sprzedaży. Grupy producenckie pozwalają na skrócenie drogi pomiędzy wytwórcą a konsumentem, co umożliwia zwiększenie marży bezpośrednio w przedsiębiorstwie. Taka produkcja zmniejsza koszty transportu, co pozytywnie wpływa na środowisko naturalne będące jedną z najważniejszych mocnych stron regionu.

Istotne z punktu widzenia dalszego rozwoju rolnictwa na terenie Gminy będzie kontynuowanie działań związanych z rozwojem infrastruktury ułatwiającej i umożliwiającej prowadzenie własnej działalności gospodarczej m.in. działania związane z poprawą infrastruktury drogowej (drogi dojazdowe), rozbudową i modernizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budową i odpowiednim uzbrojeniem terenów przeznaczonych pod lokalne targowisko, na którym rolnicy i przetwórcy mogliby sprzedawać bezpośrednio swoje produkty. Dodatkowo warto podjąć inicjatywy zmierzające do zaakcentowania szczególnych walorów lokalnych produktów np. poprzez stworzenie charakterystycznych dla Gminy produktów lokalnych oraz uruchomienie systemu ich certyfikacji. Uzupełnieniem działalności rolniczej, które stanowiłoby dodatkowe źródło dochodu dla gospodarstw, a jednocześnie pozwoli wykorzystać potencjał turystyczny Gminy może stać się promowana i wspierana przez władze samorządowe agroturystyka. Na potrzeby rozwoju tego obszaru wskazali również sami mieszkańcy Gminy w ramach przeprowadzonych badań ankietowych – podkreślając iż obecnie istniejące zaplecze noclegowo-gastronomiczne jest niewystarczające.

Ze względu na ściśle powiązanie gospodarczego rozwoju Gminy z branżą turystyczną oraz rozwojem rolnictwa jednym z kluczowych działań będzie ochrona środowiska naturalnego, stanowiącego podstawę funkcjonowania obu ww. branż. Jednym z kluczowych działań polityki rozwojowej Polski i Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego jest wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Alternatywne źródła energii stają się coraz tańsze i wydajniejsze, ale nie tylko względy ekonomiczne przemawiają za ich wykorzystaniem. OZE wpływają również na poprawę jakości środowiska przyrodniczego i zdrowie ludzi. Choć Strefa Wielkopolska, do której zalicza się Miasto i Gmina Dobra jest stosunkowo mało zanieczyszczona, to jednak na terenie całego województwa Wielkopolskiego zostały przekroczone stężenia pyłu PM10 w pomiarze 24-godzinny, przy czym zdecydowanie większe jego stężenie występuje w sezonie grzewczym ze względu na działanie pieców konwencjonalnych. W związku z powyższym Gmina powinna wspierać wszelkie inicjatywy związane z wykorzystaniem i promocją alternatywnych źródeł energii w celu zwiększenia wydajności energetycznej oraz poprawy jakości środowiska przyrodniczego stanowiącego jeden z podstawowych atutów regionu. W ramach tego działania wymienia się instalację kolektorów słonecznych (np. na budynku socjalnym KS ŚWICHER a także na potrzeby ogrzewania wody w kotłowni osiedlowej i Domu Kultury oraz ogrzewania budynku socjalnego oczyszczalni w Dobrej). Wspieranie zwiększania efektywności energetycznej powinno dotyczyć zarówno infrastruktury publicznej (w tym budynków użyteczności publicznej, sektora mieszkaniowego), jak również jej promocji i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach prywatnych. Ponieważ zastosowanie OZE generuje na samym początku wysokie koszty związane z nimi instalacji, konieczne są systemy wsparcia dla potencjalnych inwestorów (np. zarówno poprzez pożyczki na preferencyjnych warunkach, jak i dotacje). Bez nich trudny (jeśli nie niemożliwy) będzie rozwój gospodarki niskoemisyjnej i energooszczędnej.

Proponowane działania:

- aktywizacja lokalnej społeczności w zakresie przedsiębiorczości poprzez organizację szkoleń z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej,
- promocja postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży poprzez organizację spotkań z przedsiębiorcami, konkursy, czy działania informacyjne na temat perspektyw na lokalnym rynku pracy,
- promowanie przedsiębiorczości, w tym MŚP oraz samozatrudnienia (np. poprzez pakiet młodego przedsiębiorcy z preferencyjnymi stawkami podatkowymi oraz opłatami administracyjnymi),
- inicjatywy z zakresu przystosowywania pracowników do zmian (doskonalenie zawodowe, przekwalifikowanie itp.)
- współpraca z lokalnymi stowarzyszeniami, przedsiębiorcami funkcjonującymi na terenie Gminy, w tym również w formule PPP,
- wspieranie inicjatyw zwiększających konkurencyjność podmiotów działających na rynku lokalnym (ze szczególnym uwzględnieniem MŚP),
- tworzenie korzystnych warunków dla funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu, inkubatorów przedsiębiorczości,
- wspieranie utworzenia produktów lokalnych, informacja i promocja na temat certyfikowania takich produktów,
- promocja rozwoju upraw i przetwórstwa ekologicznego,

- wspieranie rolników w procesie aplikowania o środki z funduszy zewnętrznych
- zrzeszenie lub udział w inicjatywach o charakterze klastrowym z zakresu przetwórstwa rolno-spożywczego
- promocja tworzenia grup producenckich,
- promocja rozwoju agroturystyki,
- wspieranie i rozwój przedsiębiorstw z zakresu wykorzystania OZE, w tym promowanie efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach.

Cel operacyjny II.2

Polepszenie infrastruktury technicznej w Gminie

Podobnie, jak w większości gmin w kraju, tak i w Gminie Dobra występują potrzeby związane z poprawą istniejącej infrastruktury technicznej. Nie ulega wątpliwości, iż zaspokojenie potrzeb związanych z infrastrukturą pozwoli mieszkańcom na polepszenie jakości życia i stworzy odpowiednie warunki ich bytu oraz zwiększy atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną Gminy. Trzonem sieci drogowej jest droga krajowa nr 83, gdzie występuje natłokowy ruch tranzytowy, powodujący utrudnienia dla lokalnego ruchu kołowego. W związku z tym planuje się nowy przebieg tej drogi dzięki czemu ruch tranzytowy zostanie wyprowadzony poza Dobrą, co przyczyni się także do poprawy bezpieczeństwa na tym obszarze. Na terenie Gminy pojawia się także problem związany z nierównomiernym rozmieszczeniem przystanków komunikacji miejskiej. Niesie to za sobą konsekwencje w postaci gorszej komunikacji z centrum oraz z gminami sąsiednimi. Należałoby podjąć działania w celu uzupełnienia istniejących braków w lokalizacji punktów przesiadkowych, aby zapewnić mieszkańcom możliwość dogodnego korzystania z komunikacji miejskiej. Ważnym elementem w ramach poprawy bezpieczeństwa mieszkańców będzie również zapewnienie odpowiedniego oświetlenia, budowa chodników oraz utrzymanie rowów w odpowiednim stanie.

Priorytetowym działaniem władz Gminy w zakresie ochrony środowiska jest polepszenie infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez przystąpienie do programu wdrażania przydomowych oczyszczalni ścieków, w ramach którego każdy mieszkaniec będzie miał szansę udziału w bezpłatnym szkoleniu oraz możliwości skorzystania z fachowego doradztwa w tym zakresie. W ramach tego działania istotne jest stworzenie efektywnego systemu informacji o prowadzonym programie w postaci plakatów, ulotek oraz informacji udostępnionej na stronie internetowej Urzędu.

Kolejny ważny aspekt stanowi promocja wykorzystania energii odnawialnej wśród mieszkańców. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest jednym z kluczowych działań polityki rozwojowej Polski i Unii Europejskiej. Cel ten można osiągnąć poprzez organizację spotkań informacyjnych dla mieszkańców oraz konferencji dla przedsiębiorców i organizacji Gminy poruszających tematykę wykorzystania alternatywnych źródeł energii oraz możliwości dofinansowania przedsięwzięć z tego zakresu. Ponadto istotne jest wprowadzenie zachęt dla przedsiębiorców, aby w swojej działalności wykorzystywali OZE. Kształtowanie postaw proekologicznych powinno odbywać się już na poziomie szkolnictwa podstawowego, w związku z czym zaleca się prowadzenie zajęć i organizację konkursów dotyczących odnawialnych źródeł energii. Dzięki wykorzystaniu OZE możliwa jest poprawa jakości środowiska przyrodniczego oraz zdrowia ludzi, a także generowanie oszczędności. Co więcej, Gmina

powinna zachęcać przedsiębiorców nie tylko do wykorzystywania OZE, ale także do aktywności w procesach wytwarzania energii (w tym w celach komercyjnych), a także sama wykorzystywać Źródła energii odnawialnej w budynkach użyteczności publicznej.

W aspekcie infrastruktury niezwykle istotne jest również stworzenie właściwego oznakowania turystycznego Gminy. Spójny system informacyjny, obejmujący kulturę, przyrodę, miejsca historyczne, przyczyni się do zwiększenia ruchu turystycznego oraz pozwoli turystom dotrzeć do większej ilości atrakcyjnych miejsc, znajdujących się na terenie Gminy. Jako następne skuteczne działanie, zwiększające atrakcyjność turystycznych terenów, należy wymienić utworzenie infrastruktury technicznej m.in. dla podróżujących kajakami. Niezbędne jest stworzenie podstawowej przystani wraz z małą infrastrukturą towarzyszącą. Dogodnym miejscem na ten cel może być teren przy rzece Warcie po drugiej stronie tamy. Ogromnym udogodnieniem dla kajakarzy byłoby stworzenie Śluzy na tamie, umożliwiającej przepływ Wartę w kierunku Uniejowa bez konieczności przenoszenia kajaków, niezbędne działania inwestycyjne poprzedził powinien audyt określający możliwości oraz efektywność ekonomiczną takiego przedsięwzięcia. Nie należy również pamiętać, iż działania takie prowadzone mogły być jedynie za zgodą zarządcy zbiornika Jeziorsko (Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu).

W celu uatrakcyjnienia oferty oraz przystosowania jej do jak najszerszego grona odbiorców preferujących sport i aktywny sposób wypoczyniania warto rozważyć stworzenie wzdłuż tamy Inżynowskiego na wodzie. Inwestycja ta mogłaby powstać w formule partnerstwa publiczno-prywatnego i skutkowałaby przyciągnięciem fanów turystyki lotniczej. Zbiornik stwarza idealne warunki do takiej inwestycji, natomiast odpowiednia współpraca z aeroklubami w Górze i Poznaniu umożliwi stałą promocję Gminy Dobra, jako przyjaznej turystom latającym, co może w przyszłości skutkować kolejną inwestycją w postaci Inżynowskiego tradycyjnego.

Gmina Dobra, stawiając na rozwój turystyczny, musi zapewnić również infrastrukturę dla zmotoryzowanych, w tym celu sugeruje się utworzenie dużego parkingu, pozwalającego turystom pozostawić samochody na czas wypoczyniania nad zbiornikiem, a także posiadającego miejsca dla kamperów oraz przyczep kempingowych.

Proponowane działania:

- poprawa infrastruktury drogowej i okołodrogowej,
- zwiększenie liczby punktów przesiadkowych,
- promocja programu wdrażania przydomowych oczyszczalni ścieków,
- promocja wykorzystania energii odnawialnej wśród mieszkańców,
- stworzenie infrastruktury informacyjnej oraz oznakowania Gminy,
- utworzenie/przerobienie istniejącej Śluzy dla kajakarzy,
- utworzenie Inżynowskiego na wodzie wzdłuż tamy na zbiorniku Jeziorsko,
- utworzenie punktu widokowego w postaci latarni morskiej,
- stworzenie dużego, wielofunkcyjnego parkingu przy zbiorniku,

Cel operacyjny II.3

Wzbogacenie oferty oraz bazy edukacyjnej, kulturalnej i integracji społecznej

Badanie ankietowe wśród mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy Miasta i Gminy Dobra wykazało, że istotnym działaniem do podjęcia przez władze jest polepszenie oferty kulturalnej oraz integracji społecznej. Jak wynika z przeprowadzonych ankiet, wśród lokalnej społeczności istnieje potrzeba budowy świetlic oraz wzbogacenia oferty imprez gminnych. Działania te przyczyniły się do rozwoju działalności kulturalnej na terenie Gminy oraz do budowania więzi społecznych i poczucia przynależności do miejsca zamieszkania mieszkańców Dobrej. Dodatkowo w celu ożywienia kulturalnego zaleca się organizację pozalekcyjnych zajęć dla dzieci, młodzieży a także seniorów w celu pobudzenia ich aktywności i rozwijania posiadanych talentów, umiejętności i pasji. Gmina powinna w swych działaniach promować swój kulturowy regionalizm. Wsparcie dla historycznej procesji wielkanocnej Emaus lub tej tradycji dywanów kwiatowych na Boże Ciało powinno znaleźć się w kręgu zainteresowania władz Gminy. Właściwym kierunkiem poprawiającym integrację społeczną będzie wyjście naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców i umożliwienie im zgłaszania swoich pomysłów i inicjatyw na rozwój kulturalny gminy. Kolejnym działaniem realizującym ten cel operacyjny jest organizacja zawodów sportowych przy wykorzystaniu istniejącego zaplecza sportowego, lub tej plenerowa projekcja filmów, czy aktywizacja kół gospodyń wiejskich. Niewątpliwie wszystkie te działania przyczyniły się do integracji mieszkańców oraz do ich identyfikacji ze środowiskiem lokalnym. Istotnym niniejszego celu operacyjnego jest również utrzymywanie stale na wysokim poziomie usług edukacyjnych w Gminie i Mieście Dobra. Budowanie wysokiej jakości kapitału ludzkiego powinno być podstawowym celem i kierunkiem działania każdej jednostki samorządowej. Dlatego jednym z kluczowych obszarów w tym zakresie jest wspieranie sektora edukacji. Władze Dobrej powinny aktywnie włączyć się w poprawę obecnego stanu również poprzez organizację kursów i szkoleń pozalekcyjnych, pozwalających zdobyć niezbędne umiejętności i wymagane certyfikaty. Władze samorządowe powinny zadbać o dostęp do usług wychowawczych i edukacyjnych na poziomie jak najwcześniejszym etapie życia dziecka. Z tego punktu widzenia istotne jest zapewnienie wystarczającej bazy infrastrukturalnej oraz ilości miejsc dla dzieci w przedszkolach zlokalizowanych na terenie Gminy i Miasta.

Proponowane działania:

- poszerzenie oferty kulturalnej Gminy.
- wsparcie i promocja wydarzeń związanych z lokalnym kulturowym i tradycją, tworzenie pakietów turystycznych (np. wielkanocnego), we współpracy z przedsiębiorcami branży turystycznej działającymi w gminie,
- doposażenie i działania na rzecz rozwoju zespołów ludowych, śpiewaczych, historycznych,
- organizacja zajęć dla różnych grup wiekowych, szkoleń, kursów,
- organizację imprez plenerowych dla mieszkańców,
- polepszenie infrastruktury bazy edukacyjno wychowawczej,
- zwiększenie ilości dostępnych miejsc w przedszkolach,
- tworzenie i doposażanie pracowni przedmiotowych w szkołach.

Cel operacyjny II.4

Polepszenie oferty zdrowotno-opiekuńczej i włączenia społecznego

Badanie ankietowe wśród mieszkańców oraz kluczowych interesariuszy Gminy i Miasta Dobra wykazało, iż jednym z istotnych do podjęcia działań jest polepszenie oferty zdrowotno-opiekuńczej. Ponad jedna czwarta mieszkańców oraz blisko połowa głównych interesariuszy wskazywała na niewystarczający dostęp do poradni specjalistycznych, w tym opieki: kardiologicznej, ginekologicznej, neurologicznej, okulistycznej, ortopedycznej, urologicznej, gastrologicznej i stomatologicznej. Choć zaspokojenie części z wymienionych oczekiwań leży raczej w gestii organów władzy na szczeblu centralnym, władze Gminy mogą jednak podejmować działania zmierzające do zwiększenia dostępności lekarzy specjalistów, np. poprzez zapewnienie komplementarności usług świadczonych przez ośrodki funkcjonujące na terenie Gminy.

Ponadto w obliczu procesu starzenia się społeczeństwa, niezbędne będzie podejmowanie działań związanych z zapewnieniem wsparcia i opieki dla osób starszych z terenu Gminy. W związku z tym konieczne będzie skoncentrowanie się zarówno na inicjatywach oferujących pomoc rodzinom opiekującym się osobami starszymi, jak również troska o starsze osoby samotne i niepełnosprawne. Z jednej strony należy angażować się we wszelkiego rodzaju działania związane z promowaniem stylu życia i zachowań związanych z procesem aktywnego starzenia się i optymalizacji możliwości osób w wieku podeszłym (np. poprzez wspieranie wspólnot lokalnych, klubów seniora, uniwersytetu trzeciego wieku, likwidowanie barier architektonicznych). Z drugiej strony uwzględniając stan ich zdrowia oraz kwestie bezpieczeństwa należy rozwijać i wspomagać działalność instytucji opiekuńczych działających na obszarze Gminy: Domu Pomocy Społecznej i środowiskowego Domu Samopomocy.

Wzrastające bezrobocie oraz zwiększone wydatki związane z pomocą społeczną wskazują na istnienie grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Aby przeciwdziałać negatywnym tendencjom konieczne jest rozwijanie systemu kompleksowych usług na rzecz grup wykluczonych, jak i zagrożonych wykluczeniem. Należy rozważyć stworzenie i wdrożenie systemu wspierania procesów integracji zawodowej (Kluby Integracji Społecznej, Centra Integracji Społecznej, Zakłady Aktywizacji Zawodowej) oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej. Przedsiębiorczość społeczna stała się nie tylko sposobem na reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, ale również ważnym elementem w rozwoju gospodarczym regionu. Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna, działalność gospodarcza organizacji pozarządowych) mogą pełnić różne funkcje zarówno związane z dostarczaniem usług (np. edukacyjnych, opiekuńczych, porządkowych, noclegowo-gastronomicznych), jak również handlem czy produkcją. Przykładem funkcjonującego z powodzeniem na otwartym rynku od wielu lat przedsiębiorstwa społecznego jest trzygwiazdkowy krakowski pensjonat *Al Pana Cogito*.

Proponowane działania:

- poprawa dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- podejmowanie działań profilaktyki zdrowotnej (np. organizacja badań profilaktycznych szczególnie w kierunku schorzeń cywilizacyjnych),
- promowanie zdrowego stylu życia (np. kampanie informacyjne),
- inwestowanie w infrastrukturę zdrowotną i społeczną,
- działania przeciwdziałające uzależnieniom oraz wspierające ich leczenie (np. realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom, patologiom, rozwój świetlic szkolnych i środowiskowych),
- działania promocyjno-informacyjne (szkolenia, doradztwo, usługi np. prawne, księgowe) nt. ekonomii społecznej np. poprzez nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w tym sektorze (np. Centrum Inicjatyw Obywatelskich OPUS),
- promocja i wspieranie działań nakierowanych na włączenie społeczne osób wykluczonych zagrożonych wykluczeniem,
- stworzenie systemu reintegracji społeczno-zawodowej poprzez KIS, CIS, ZAZ oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej,
- wspieranie działalności instytucji opiekuńczych.

5. SPOSOBY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W ogólnym ujęciu zadania gmin w Polsce realizowane są z dochodów własnych i subwencji należnych z tytułu prawa oraz środków otrzymanych z innych źródeł finansowania, których pozyskiwanie zależy od inwestycji i zaangażowania zarządów gmin.

Cele strategiczne i operacyjne, opracowane w ramach niniejszej strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych Gminy oraz ze środków zewnętrznych.

Wśród środków zewnętrznych wyróżnić możemy, m.in.:

- Środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Wielkopolskiego,
- Środki z programów krajowych współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Środki Programów Operacyjnych: Wiedza, Edukacja, Rozwój; Polska Cyfrowa; Infrastruktura i środowisko; Pomoc Techniczna; Inteligentny Rozwój,
- Środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
- Środki z Narodowego Funduszu Ochrony środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony środowiska,
- Środki z Agencji Modernizacji i Restrukturyzacji Rolnictwa,
- pożyczki i kredyty bankowe,
- instrumenty zwrotne np. JESSICA, JEREMIE,
- Środki inwestorów prywatnych, w tym w formule PPP,
- Środki z Fundacji na rzecz Rozwoju Wsi i Polityki Rolniczej w Polsce
- Środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Wsi Polskiej,
- Środki z Wojewódzkiego Urzędu Pracy,
- Środki z Powiatowego Urzędu Pracy,
- Środki z Narodowego Funduszu Zdrowia,
- Środki z Norweskiego Mechanizmu Finansowego,
- Środki pozyskane przez Lokalne Grupy Działania.

Należy podkreślić, że w momencie przygotowywania niniejszego dokumentu, w związku z rozpoczynającym się nowym okresem programowania 2014-2020, określenie szczegółowego katalogu możliwych źródeł finansowania ze środków UE nie jest możliwe z uwagi na wstępną fazę prac nad określeniem zakresu i wymiaru wsparcia. Jednocześnie nowy okres programowania stwarza możliwość pozyskania przez Miasto i Gminę Dobra środków na działania służące stricte realizacji celów zawartych w niniejszym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tej możliwości w istotnym stopniu uzależniona jest od aktywności władz samorządowych i ich udziału w procesie konsultacji z gminami do okresu nowej perspektywy finansowej, definiowanej przez dokumenty programowe.

5.1. POWIĄZANIE STRATEGII Z DOKUMENTAMI WYŻSZEGO RZĘDU

1. Rozwój turystyki i rekreacji wykorzystując posiadane zasoby	
I.1. Zagospodarowanie terenów wokół zbiornika Jeziersko	
I.2. Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowo- przyrodniczych	
I.3. Promocja posiadanych zasobów i lepsze wykorzystanie potencjału lokalnego dzięki współpracy różnych podmiotów	
Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	OŚ priorytetowa 1. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Priorytet inwestycyjny 3.1. Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez inkubatory przedsiębiorczości Priorytet inwestycyjny 3.3. Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług Priorytet inwestycyjny 3.4. Wspieranie zdolności MŚP do wzrostu na rynkach regionalnych, krajowych i międzynarodowych oraz do angażowania sił w procesy innowacji OŚ priorytetowa 2. Społeczeństwo informacyjne Priorytet inwestycyjny 2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK OŚ priorytetowa 4. Środowisko Priorytet inwestycyjny 5.2. Wspieranie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje zagrożeń przy jednoczesnym zwiększeniu odporności na klęski i katastrofy i rozwijaniu systemów zarządzania klęskami i katastrofami Priorytet inwestycyjny 6.3. Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego Priorytet inwestycyjny 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program Natura 2000 i zieloną infrastrukturę
Wielkopolska 2020 Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel strategiczny 2. Poprawa stanu Środowiska Cel operacyjny 2.3. Ochrona zasobów leśnych i racjonalne ich wykorzystanie Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu Cel operacyjny 6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa

	Cel operacyjny 8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego Cel strategiczny 9. Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem Cel operacyjny 9.2. Budowa wizerunku województwa i jego promocja
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego Regiony, miasta, obszary wiejskie	Cel 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów <u>1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw-działania tematyczne</u> <u>1.3.6. Wykorzystanie walorów Środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego</u> Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych <u>2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe</u> <u>2.2.5. Usługi kulturalne</u>

Kierunki Rozwoju Turystyki do 2015 roku	Obszar priorytetowy 1 - Produkt turystyczny o wysokiej konkurencyjności <u>Cel operacyjny I.1. Kreowanie i rozwój konkurencyjnych produktów turystycznych</u> Działanie I.1.2. Wspieranie procesów powstawania lokalnych i regionalnych produktów turystycznych Działanie I.1.3. Opracowanie i wdrożenie mechanizmów oraz narzędzi wpływających na podnoszenie jakości produktu turystycznego <u>Cel operacyjny I.2. Rozwój Infrastruktury turystycznej</u> Działanie I.2.1. Rozwój infrastruktury atrakcji turystycznych Działanie I.2.2. Rozbudowa specjalistycznej infrastruktury turystycznej Działanie I.2.4. Wsparcie rozwoju infrastruktury uzupełniającej istotnej dla konkurencyjności produktów turystycznych oraz sprzyjającej wydłużeniu sezonu turystycznego <u>Cel operacyjny I.3. Integracja produktów i oferty turystycznej regionów</u> Działanie I.3.1. Budowa i rozwój wiodących produktów turystycznych <u>Cel operacyjny I.5. Rozwój wiodących typów turystyki</u> Działanie I.5.6. Wspieranie rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz tworzenia nowych produktów turystycznych z rozszerzonym pakietem usług, w tym dla uczestników Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 Obszar priorytetowy 3 – Wsparcie marketingowe <u>Cel operacyjny III.1. Usprawnienie systemu informacji turystycznej</u> Działanie III.1.1. Rozbudowa i rozwój zintegrowanego systemu informacji turystycznej Działanie III.1.2. Wykorzystanie nowoczesnych technologii w rozwoju systemu informacji i rezerwacji turystycznej <u>Cel operacyjny III.2. Zwiększenie efektywności działań marketingowych w turystyce</u> Działanie III.2.1. Wspieranie budowy konkurencyjnych produktów turystycznych Działanie III.2.2. Budowa zintegrowanego systemu marketingu turystycznego Działanie III.2.3. Rozwój skutecznych instrumentów marketingu turystycznego
Program Operacyjny Infrastruktura i środowisko 2014 – 2020	<u>OŚ PRIORYTETOWA II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu</u> PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.4. Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę <u>OŚ PRIORYTETOWA VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego</u> PRIORYTET INWESTYCYJNY 6.3 Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
Program Operacyjny Polska Cyfrowa na lata 2014 -2020	<u>OŚ PRIORYTETOWA II. E-Administracja i otwarty rząd</u> PRIORYTET INWESTYCYJNY 2.3 Wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia <u>OŚ PRIORYTETOWA III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa</u> Cel szczegółowy 5: E-integracja i e-aktywizacja na rzecz zwiększenia aktywności oraz

	jakości korzystania z Internetu
Zintegrowana Strategia Rozwoju Gmin Powiatu Tureckiego na lata 2015 – 2025	<u>Cel strategiczny 1 – komponent gospodarczy</u> <u>Rozwój gospodarczy obszaru funkcjonalnego przez pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywną politykę proinwestycyjną</u> <i>Cel operacyjny 1.3. Budowanie relacji partnerskich i wspieranie sieci biznesowych</i> 1.3.3. Rozwój klastrów <u>Cel strategiczny 4 – komponent przestrzenny</u> <u>Wzrost atrakcyjności przestrzeni obszaru funkcjonalnego dla mieszkańców, inwestorów i osób z zewnątrz</u> <i>Cel operacyjny 4.3. Wzrost funkcji usług ponadlokalnych ujętych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego charakterystycznych dla danego obszaru</i> 4.2.3. Współpraca z gminami sąsiednimi w zakresie rozwoju usług ponadlokalnych (m.in. turystycznych, kulturalnych) poprzez przypisanie tych funkcji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
2. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy	
II.1. Rozwój i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców	
II.2. Polepszenie infrastruktury technicznej w Gminie	
II.3. Polepszenie oferty kulturalnej i integracji społecznej	
II.4. Polepszenie oferty zdrowotno- opiekuńczej i włączenia społecznego	
Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020	OŚ priorytetowa 2. Edukacja Priorytet inwestycyjny 10.3. bis. Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami OŚ priorytetowa 3. Energia Cel tematyczny 4: Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach Priorytet inwestycyjny 4.1. Wspieranie tworzenia i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych Priorytet inwestycyjny 4.3. Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym OŚ priorytetowa 5. Transport

	Priorytet inwestycyjny 7.2. Zwiększenie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi OŚ priorytetowa 6. Rynek pracy Priorytet inwestycyjny 8.7. Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw OŚ priorytetowa 7. Włączenie społeczne Priorytet inwestycyjny 9.7. Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym Priorytet inwestycyjny 9.8. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia OŚ priorytetowa 9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego Priorytet inwestycyjny 9.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną
Wielkopolska 2020 Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku	Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej regionu Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno-ściekowej Cel strategiczny 3. Lepsze zarządzanie energią Cel operacyjny 3.2. Rozwój produkcji i wykorzystania alternatywnych Źródeł energii Cel strategiczny 5. Zwiększenie spójności województwa Cel operacyjny 5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych Cel strategiczny 6. Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu Cel operacyjny 6.3. Rozwój sieci i kooperacji w gospodarce regionu Cel operacyjny 6.10. Poprawa warunków dla rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolnego Cel strategiczny 7. Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia Cel operacyjny 7.3. Promocja przedsiębiorczości i zatrudnialności Cel strategiczny 8. Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa Cel operacyjny 8.3. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców i opieki zdrowotnej Cel operacyjny 8.6. Wzmocnienie systemu usług i pomocy społecznej

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030	Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie <i>workfare state</i> Obszar efektywności i sprawności państwa Cel 11 - wzrost społecznego kapitału rozwoju
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	Cel 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów 1.2. Tworzenie warunków do rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi 1.2.1. Zwiększanie dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu 1.2.4. Efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji Terytorialnej Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe 2.2.2. Poprawa jakości i dostępności usług medycznych na obszarach problemowych
Strategia Rozwoju Kraju 2020 Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych III.2.2. Zwiększenie efektywności systemu świadczenia usług publicznych III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030	Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2014-2020	OS priorytetowa 2: Potencjał beneficjentów funduszy europejskich 2.1. wzmocnienie kompetencji beneficjentów i potencjalnych beneficjentów funduszy europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem jednostek samorządu terytorialnego i innych beneficjentów pełniących kluczową rolę w systemie funduszy europejskich OS priorytetowa 3: Informacja i promocja funduszy europejskich 3.1. zapewnienie spójnych zasad i koordynacji działań informacyjnych i promocyjnych, 3. 2. zapewnienie dostępu do aktualnych, spójnych i kompleksowych informacji o możliwościach finansowania w ramach funduszy europejskich,

**Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
na lata 2014-2020**

7.2 Transfer wiedzy i działalności informacyjna

7.2.1. Szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności

7.3. Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw

7.3.1. Udzielanie pomocy rolnikom lub właścicielom lasów w korzystaniu z usług doradczych

7.4 Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

7.4.1. Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości

7.4.2. Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych

7.5 Inwestycje w środki trwałe

7.5.2. Pomoc na inwestycje w przetwórstwo/marketing i rozwój produktów rolnych (Przetwórstwo i marketing produktów rolnych)

7.7 Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej

7.7.1 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników

7.7.2 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich

7.7.3 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw

7.7.4 Poddziałanie: Rozwój przedsiębiorczości i rozwój usług rolniczych

7.8 Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich

7.8.1 Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii

7.8.2 Badania i inwestycje związane z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej

7.8.3 Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury

7.10 Tworzenie grup i organizacji producentów

7.10.1 Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym.

7.14 Współpraca

7.14.1 Wsparcie na rzecz rozwoju nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorze rolno-spożywczym poprzez współpracę w ramach grup operacyjnych na rzecz innowacji EPI (Współpraca w ramach grup EPI)

**Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
na lata 2014 -2020**

OŚ I OSOBY MŁODE NA RYNKU PRACY

Priorytet inwestycyjny 8.6 Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży.

OŚ II EFEKTYWNE POLITYKI PUBLICZNE DLA RYNKU PRACY, GOSPODARKI I EDUKACJI

Priorytet inwestycyjny 8.9 Przystosowanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Priorytet inwestycyjny 8.10 Aktywne i zdrowe starzenie się

Priorytet inwestycyjny 9.4 Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

Priorytet inwestycyjny 9.7 Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Priorytet inwestycyjny 9.8 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Priorytet inwestycyjny 10.1 Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i poza formalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

Priorytet inwestycyjny 10.3 Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

Priorytet inwestycyjny 10.3 bis Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami

OŚ IV INNOWACJE SPOŁECZNE I WSPÓŁPRACA PONADNARODOWA

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014 -2020	<u>OŚ PRIORYTETOWA II: WSPARCIE INNOWACJI W PRZEDSIĘBIORSTWACH</u> Cel szczegółowy 2. Zwiększenie nakładów polskich przedsiębiorstw na działalność innowacyjną <u>OŚ PRIORYTETOWA III: WSPARCIE OTOCZENIA I POTENCJAŁU INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘBIORSTW</u> Cel szczegółowy 4. Zwiększenie potencjału przedsiębiorstw do prowadzenia działalności innowacyjnej. <u>OŚ PRIORYTETOWA IV: ZWIĘKSZENIE POTENCJAŁU NAUKOWO-BADAWCZEGO</u> Cel szczegółowy 7. Wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi a przedsiębiorstwami oraz sektorem publicznym
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014 -2020	<u>OŚ PRIORYTETOWA I: Zmniejszenie emisji gospodarki</u> PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.1 Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze Źródeł odnawialnych PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.2 Promowanie efektywności energetycznej i korzystania z odnawialnych Źródeł energii w przedsiębiorstwach PRIORYTET INWESTYCYJNY 4.3 Wsparcie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych Źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym <u>OŚ PRIORYTETOWA VII: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony Zdrowia</u> PRIORYTET INWESTYCYJNY 9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych
Zintegrowana Strategia Rozwoju Gmin Powiatu Tureckiego na lata 2015 r. do 2025	<u>Cel strategiczny 1 r. komponent gospodarczy</u> <u>Rozwój gospodarczy obszaru funkcjonalnego przez pobudzanie lokalnej przedsiębiorczości i aktywną politykę proinwestycyjną</u> <i>Cel operacyjny 1.2. Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w szczególności w zakresie usług</i> 1.2.2. Wsparcie merytoryczne dla przedsiębiorców <i>Cel operacyjny 1.3. Budowanie relacji partnerskich i wspieranie więzi biznesowych</i> 1.3.1. Współpraca przedsiębiorstw z samorządami i organizacjami społecznymi 1.3.2. Współpraca przedsiębiorstw z jednostkami B+R i IOB 1.3.3. Rozwój klastrów <u>Cel strategiczny 2 r. komponent infrastrukturalny</u> <u>Stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego powiatu przez zapewnienie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury</u>

	<i>Cel operacyjny 2.2. Poprawa jakości infrastruktury technicznej w celu zwiększenia atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej</i> <i>2.2.1. Dostępność mieszkańców do podstawowej infrastruktury technicznej</i> <i>Cel operacyjny 2.3. Zmniejszenie zużycia i rozwój alternatywnych źródeł energii elektrycznej i ciepła</i> <i>2.3.1. Efektywność energetyczna budynków</i> <u>Cel strategiczny 3 – komponent społeczny</u> <u>Zwiększenie zatrudnienia i ograniczenie bezrobocia poprzez rozwój kompetencji i kwalifikacji mieszkańców</u> <i>Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie zatrudnienia i ograniczenie bezrobocia poprzez rozwój kompetencji i kwalifikacji mieszkańców</i> <i>3.1.2. Promocja przedsiębiorczości i wspieranie zwiększania zatrudnienia przez lokalnych pracodawców</i> <i>3.1.4. Warunki kształcenia w szkołach i placówkach oświatowych, z wykorzystaniem nowoczesnych technologii</i> <i>Cel operacyjny 3.2. Przeciwdziałanie i eliminacja negatywnych skutków niekorzystnych trendów demograficznych</i> <i>3.2.1. Jakość życia osób starszych</i> <i>3.2.2. Jakość życia i perspektywy rozwoju dla ludzi młodych</i>
--	--

Źródło: Opracowanie własne

6. MONITORING I EWALUACJA

Osiągnięcie zamierzonych celów strategicznych i kierunków rozwoju wymaga stworzenia efektywnych mechanizmów gwarantujących konsekwentne wdrażanie, monitorowanie i ewaluację efektów Strategii.

6.1. MONITOROWANIE STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014-2020 jest dokumentem otwartym, w związku z tym powinna dynamicznie reagować na zmieniające się potrzeby wynikające z nowych uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Wdrażanie planów strategicznych, ich monitorowanie oraz ewaluacja są działaniami nierozdzielnie związanymi z procesem planowania strategicznego.

WYTYCZNE DO PROCESU WDRAŻANIA STRATEGII

Wdrażanie strategii jest procesem, w którym sformułowane w Strategii długoterminowe cele i kierunki działań przekładane są na poziom programów i działań operacyjnych. Elementem procesu wdrażania Strategii są również działania związane z propagowaniem i upowszechnianiem informacji na temat jej założeń oraz zawartości. Działania te mają na celu w szczególności aktywizację wybranych organizacji i środowisk do współudziału w realizacji Strategii.

Strategia stanowi dokument o charakterze kierunkowym i koncepcyjnym. W celu wdrożenia Strategii na poziomie operacyjnym opracowane zostaną dokumenty o charakterze proceduralnym (np. programy operacyjne), które szczegółowo wskażą sposób realizacji poszczególnych celów strategicznych oraz podział odpowiedzialności w tym zakresie. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty, co w uzasadnionych przypadkach wymagać będzie ich dostosowania do nowych celów strategicznych.

Główna rola w procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra w latach 2014 - 2020 należy do Urzędu Gminy i Miasta Dobra, którego kierownikiem jest Burmistrz. Zaangażowanie w realizację niniejszego dokumentu wszystkich kluczowych interesariuszy decydować będzie o przyszłym stopniu osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

W bezpośredni proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 - 2020 powinna zostać zaangażowana Rada Gminy i Miasta Dobra jako organ stanowiący oraz Burmistrz jako organ wykonawczy. Proponuje się powołanie, funkcjonującej w strukturze Gminy i Miasta, Jednostki ds. Zarządzania Strategią (wdrażania i monitorowania strategii).

Pośrednio w proces realizacji Strategii zaangażowane powinny być również inne podmioty funkcjonujące na terenie Gminy, w tym jednostki organizacyjne Gminy, partnerzy Gminy (organizacje, stowarzyszenia, itp.) oraz pozostali uczestnicy życia społeczno-gospodarczego.

Aby proces wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 - 2020 się powiódł, niezbędne będzie znalezienie wspólnej płaszczyzny porozumienia przez wielu, na co dzieć, niekooperujących ze sobą uczestników systemu przedstawionego na powyższym schemacie

i nawiązanie współpracy między nimi dla realizacji wyśszego celu i rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy.

Pierwszym krokiem zmierzającym w kierunku włączenia interesariuszy w realizację Strategii jest konsultacja niniejszego dokumentu i uzyskanie akceptacji ogólnego kierunku działań. Kolejnym etapem jest organizacja cyklicznych spotkań uwzględniających różne grupy interesariuszy przedstawionych na powyższym schemacie:

- Spotkania Jednostki ds. Zarządzania Strategią,
- Spotkania obejmujące wszystkich interesariuszy Strategii (dodatkowo przedstawiciele organizacji, przedsiębiorcy itp.) i Komitet Sterujący.

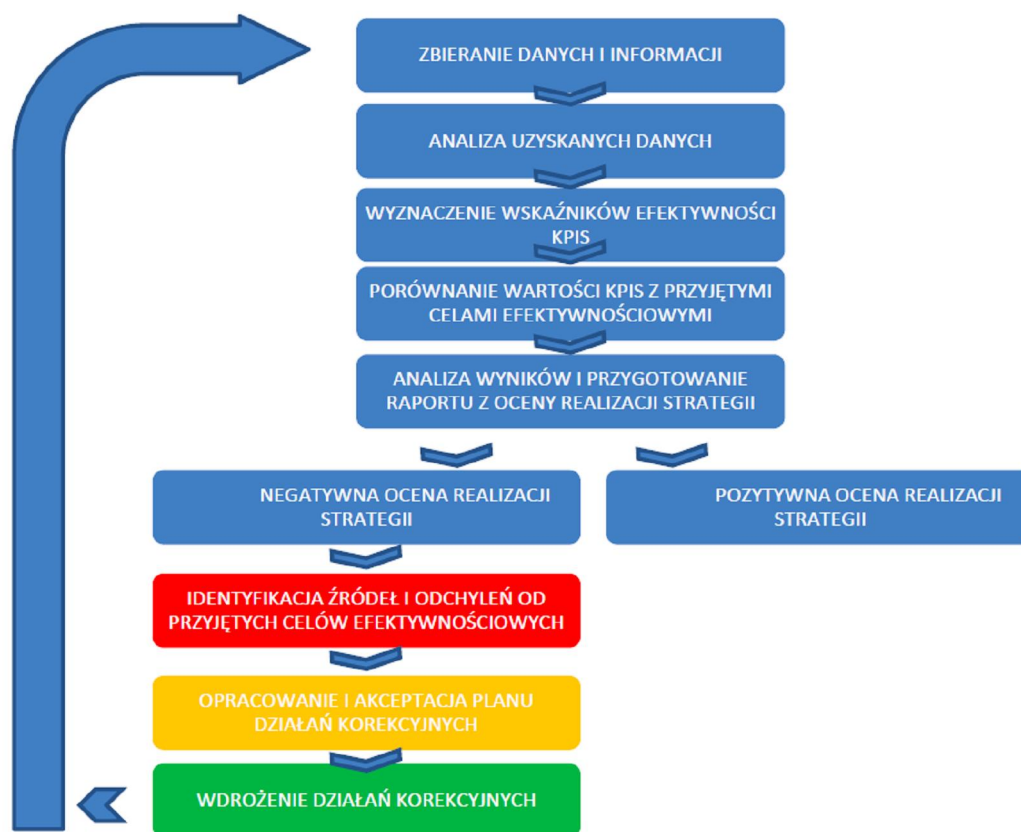
Częstotliwość cyklicznych spotkań dotyczących wdrażania Strategii jest dla każdej jednostki samorządu terytorialnego indywidualna i powinna uwzględniać ilość realizowanych w ramach Strategii projektów.

6.2. PROPONOWANE WSKAŹNIKI

Monitorowanie strategii jest procesem polegającym na bieżącej analizie postępów w osiągnięciu zakładanych celów strategicznych. Na proces ten składa się szereg działań takich jak m.in. zbieranie danych i informacji, analiza uzyskanych danych, wyznaczanie wartości określonych wskaźników efektywności (ang. *KPIs* i *key performance indicators*) oraz ich porównanie z przyjętymi celami efektywnościowymi, ocena finalnych wyników i przygotowywanie cyklicznych raportów z oceny realizacji Strategii.

W przypadku, gdy proces realizacji określonych celów strategicznych oceniony zostanie negatywnie, istnieje potrzeba identyfikacji i ewentualnych odchyleń od zakładanych celów efektywnościowych, wypracowanie planu działań korekcyjnych oraz jego wdrożenie.

Rysunek 13. Proces monitorowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra

Źródło: Opracowanie własne

W praktyce proces monitorowania Strategii przeprowadzany będzie w cyklach corocznych, a do jego realizacji powinna zostać wyznaczona dedykowana osoba lub osoby reprezentujące władze Gminy i Miasta. Ich główną funkcją będzie w szczególności pozyskiwanie informacji na temat działań/projektów realizowanych w Mieście i Gminie oraz ocena dotychczasowych rezultatów wdrażania Strategii, a także rekomendowanie niezbędnych działań korekcyjnych.

OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ I EWALUACJA STRATEGII

Proces monitorowania realizacji założeń Strategii powinien być co roku podsumowywany **ewaluacją efektów realizacji Strategii**, obejmującą zestawienia wartości zdefiniowanych i monitorowanych w danym okresie wskaźników efektywności realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Proponuje się coroczną ewaluację wyników wdrażania strategii na podstawie efektów zadań i projektów, będących w fazie realizacji lub tych, które zostały w danym roku zakończone.

Poniżej w zestawieniach tabelarycznych przedstawiono przykłady wskaźników efektywności (KPIs), zdefiniowane dla poszczególnych celów operacyjnych wskazanych w Strategii. Zaproponowane wskaźniki efektywnościowe (KPIs) stanowią zbiór otwarty, tj. w trakcie realizacji celów strategicznych,

operacyjnych i poszczególnych działań mogą ulegać one zmianom, korektom, rozszerzeniom o dodatkowe wskaźniki.

Wartość bazowa wskaźnika (ang. *baseline value*) to pierwszy pomiar monitorowanego wskaźnika tzw. punkt startowy oceny całej strategii w okresie bazowym. Jako punkt startowy monitorowania strategii przyjęto początek roku 2014.

Wartość docelowa wskaźnika (ang. *target*) to skwantyfikowany cel, oczekiwany do osiągnięcia w określonych ramach czasowych przy wykorzystaniu istniejących zasobów. Ustanowienie wartości docelowych umożliwia monitorowanie w kontekście terminowości osiągania zamierzonych celów, motywuje do działania oraz zapewnia odpowiedzialność i transparentność działań. Jako punkt docelowy w pomiarze wskaźnika przyjęto koniec roku 2020. Wartości bazowe powinny być ambitne, jednak realne do osiągnięcia w określonym czasie i przy zaangażowanych zasobach. Wartości docelowe mogą ulegać zmianom w trakcie realizacji Strategii. Zmiana taka musi jednak wynikać z ważnych przesłanek np. zmniejszenia funduszy na dany cel.

Okres monitorowania i ewaluacji Strategii obejmuje zatem czas od stycznia 2014 do grudnia 2020. Jest on tożsamy z nowym okresem programowania UE.

W poniższej tabeli znajduje się lista wskaźników w odniesieniu do poszczególnych celów operacyjnych strategii wraz ze wskazaniem wartości bazowej i docelowej wskaźnika, częstotliwości jego monitorowania oraz stanowiska/ komórki odpowiedzialnej za jego monitorowanie.

Tabela 23. Monitorowane wskaźniki w obszarze celów operacyjnych

Wskaźnik	Źródło danych	Jedn. miary	Trend	Wartość bazowa (rok 2014)	Wartość oczekiwana (rok 2018)	Wartość alarmowa (rok 2018)	Wartość docelowa (rok 2020)	Częstotliwość monitorowania	Stanowisko/komórka odpowiedzialna za monitoring	
I.1 Zagospodarowanie terenów wokół Zbiornika Jeziersko										
1	Oferta inwestycyjna	• Sprawozdania Urzędu Miasta i Gminy,	Sztuka	rosnący	0	1	0	1	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
2	Liczba nowoutworzonych systemów informacji wizualnej	• Sprawozdania Urzędu Miasta i Gminy,	Sztuka	rosnący	0	1	0	1	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
I.2 Wykorzystanie zasobów historyczno-kulturowo- przyrodniczych										
1	Liczba nowoutworzonych szlaków tematycznych/ pieszych/ rowerowych	• Sprawozdania Urzędu Miasta i Gminy, • Gruntami i Ochrony Środowiska,	sztuka	rosnący	0	1	0	2	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
2	Liczba akcji/konkursów/spotkań o tematyce ekologicznej	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	sztuka	rosnący	0	2	1	5	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
I.3 Promocja posiadanych zasobów i potencjału										
1	Strategia promocji Gminy i Miasta Dobra	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	sztuka	rosnący	0	1	0	1	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
	Liczba nowoutworzonych punktów informacji turystycznej	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	sztuka	rosnący	0	1	0	1	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
II.1 Rozwój i promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców										
1	Liczba szkoleń z zakresu	• Sprawozdania Urzędu Gminy i	sztuka	rosnący	0	3	2	5	corocznie	Burmistrz/ Kierownik

	przebiegi choroby (w tym szkolenia dla młodzieży)	Miasta								Referatu/ Dyrektorzy Szkół
2	Liczba działań/spotkań promujących tworzenie grup producenckich	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	km	rosnący	0	30	10	45	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
II.2 Polepszenie infrastruktury technicznej w Gminie										
1	Liczba km nowowyprowadzonych /zmodernizowanych dróg/ infrastruktury drogowej	• Sprawozdania Urzędu Miasta i Gminy,	km	rosnący	0	5	3	10	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
2	Liczba działań/spotkań promujących budowę przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii	• Sprawozdania Urzędu Miasta i Gminy,	szt.	rosnący	0	3	1	5	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
II.3 Wzbogacenie oferty kulturalnej i integracji społecznej										
1	Przygotowana kompleksowa oferta kulturalna/ kulturalno-wypoczynkowa	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	szt.	rosnący	0	1	0	1	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
2	Liczba podjętych działań/spotkań wspierających instytucje opiekuńcze w Mieście i Gminie	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	szt.	rosnący	0	2	0	3	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu
II.4 Polepszenie oferty zdrowotno-opiekuńczej i włączenia społecznego										
1	Zorganizowane badania profilaktyczne	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	szt.	rosnący	0	6	1	10	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu

2	Szkolenia/doradztwo w zakresie ekonomii społecznej	• Sprawozdania Urzędu Gminy i Miasta	szt.	rosnący	0	4	2	7	corocznie	Burmistrz/ Kierownik Referatu

Źródło: Opracowanie własne

Bibliografia

Lista dokumentów i stron internetowych wykorzystanych przy opracowaniu Strategii.

Dokumenty:

1. Adamowicz M., Strategie rozwoju lokalnego, tom I – aspekty instytucjonalne, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2003
2. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku
3. Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego na lata 2014- 2020
4. Domański, T. Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego gminy, Agencja Rozwoju Komunalnego, Warszawa 1999
5. Kondracki J., Geografia regionalna Polski, Warszawa: PWN, 2002
6. Stan i ruch ludności w województwie wielkopolskim w 2012 r., Urząd Statystyczny w Poznaniu

Strony internetowe:

1. <http://dobra24.pl/>
2. <http://dobra.nowoczesnagmina.pl/>
3. <http://www.stat.gov.pl/bdl>
4. <http://natura2000.gdos.gov.pl/>

Spis tabel i rysunków

Rysunek 1. Schemat dokumentu Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Dobra na lata 2014 - 2020	6
Rysunek 2. Herb Gminy i Miasta Dobra	9
Rysunek 3 . Mapa powiatu tureckiego	10
Rysunek 4 . Wyspa w zespole dworsko-parkowego w Długiej Wsi	12
Rysunek 5 . Stanowisko archeologiczne w zespole dworsko-parkowego w Długiej Wsi	13
Rysunek 6 . Turki Ń StraŃGrobu PaŃskiego	14
Rysunek 7 . Procesja Emaus	14
Rysunek 8 . Dywany kwiatowe	15
Rysunek 9. Mapa Gminy Dobra	16
Rysunek 10. Bezrobotni w podziale na grupy wiekowe w 2013 roku (osoby)	21
Rysunek 11. Mapa przystanków PKS	28
Rysunek 12. Misja, wizja Gminy i Miasta Dobra	72
Rysunek 13. Proces monitorowania Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Dobra	100
Tabela 1. Podsumowanie celów strategicznych i celów operacyjnych Gminy i Miasta Dobra	8
Tabela 2. Liczba ludnoŃi w latach 2009- 2013	17
Tabela 3. Przyrost naturalny w latach 2009- 2013	17
Tabela 4. NajwaŃniejsze odcinki drŃg w MieŃcie i Gminie Dobra	26
Tabela 5. Rodzaje nawierzchni drogowej na terenie Gminy i Miasta Dobra.	27
Tabela 6. IloŃci ŃciekŃw oczyszczonych i odprowadzonych w latach 2009 Ń 2012 (tys m ³)	29
Tabela 7. ZuŃycie energii elektrycznej w mieŃcie Dobra w latach 2006 Ń 2012	33
Tabela 8. StŃŃnia Ńrednie roczne i maksymalne jednogodzinne zanieczyszczeŃ powietrza w 2012 roku	34
Tabela 9. Strefy z uwzglŃdnieniem symbolu klasy poszczegŃlnych substancji zawartych w powietrzu	34
Tabela 10. Wyniki sprawdzianu uczniŃw szkoŃy podstawowej w latach 2006 Ń 2013.	35
Tabela 11. Wyniki testŃw gimnazjalnych w latach 2012 Ń 2013.	36
Tabela 12. WyposaŃenie Ochotniczych StraŃy PoŃarnych	38
Tabela 13. Cykliczne imprezy w Gminie Dobra	40
Tabela 14. Liczba podmiotŃw gospodarczych w Gminie Dobra w latach 2009 Ń 2012	42
Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON	43
Tabela 16. Struktura gruntŃw w MieŃcie i Gminie Dobra	44
Tabela 17. Struktura gospodarstw rolnych	45
Tabela 18. Rodzaj zasiewu	46
Tabela 19. UdziaŃprocentowy ŃrodkŃw z UE w dochodach budŃetu w latach 2007 Ń 2013	53
Tabela 20. Poziom dŃugu publicznego Gminy Dobra za lata 2007 Ń 2013	53
Tabela 21. Wydatki budŃetu Gminy i Miasta Dobra wedŃug dziaŃŃw w latach 2010 Ń 2013 (w %)	53
Tabela 22. Analiza SWOT w obszarze zasobŃw Gminy i Miasta Dobra, zagospodarowania przestrzennego oraz strefy gospodarczej.	55
Tabela 23. Monitorowane wskaŃniki w obszarze celŃw operacyjnych	103

